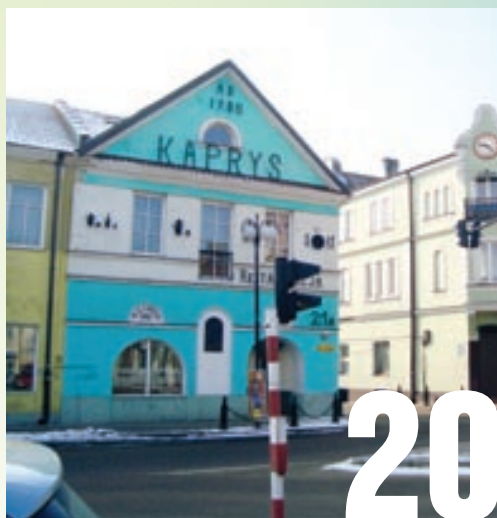

Przewodnik historyczny **ZIEMI PŁOŃSKIEJ**

Stanisław Prokopczyk – „Sohocin nad Wkrą”

20

48

82

132

144

SPIS TREŚCI

Powiat płoński – blisko i po drodze	6
Szlaki rowerowe powiatu płońskiego	12
Miasto Płońsk stolica powiatu	20
Miasto Raciąż	48
Gmina Baboszewo	54
Gmina Czerwińsk nad Wisłą	64
Gmina Dzierżążnia	74
Gmina Joniec	82

Gmina Naruszewo	90
Gmina Nowe Miasto	104
Gmina Płońsk	110
Gmina Raciąż	122
Gmina Sochocin	132
Gmina Zątuski	144
Bibliografia	158

Przewodnik historyczny Ziemi Płońskiej stanowi próbę upowszechnienia historii powiatu płońskiego. Adresowany jest zarówno do Tych, którzy mają pasję odkrywania nowych, mało znanych miejsc, jak i do Tych, którzy doceniają wartość kultury lokalnej.

Praca oczywiście nie wyczerpuje tematu, a jest jedynie wyborem informacji z bogatego materiału, co zawsze będzie subiektywne. Szkic dotyczący historii opiera się głównie na zaprezentowaniu najważniejszych zabytków (stąd też nie wszystkie miejscowości powiatu zostały tu wymienione), a także ciekawostek, które pokazują wartość historyczną naszego powiatu. Książka przedstawia Ziemię Płońską przez pryzmat działalności człowieka. Interesują nas tu nie tylko biografie powszechnie znane, ale też – a może nawet przede wszystkim – informacje o osobach działających na gruncie lokalnym. Koncentrujemy się nie tylko na kulturowym dziedzictwie powiatu płońskiego, ale też prezentujemy współczesność, stąd można odnaleźć w przewodniku wiadomości o tworzących obecnie artystach, imprezach cyklicznych i szlakach literackich. Materiał został wzbogacony o informacje o szlakach turystycznych i rowerowych oraz o bazie noclegowej i żywieniowej, co ułatwi aktywne poznawanie naszego powiatu.

Wydając ten przewodnik, mamy z jednej strony poczucie satysfakcji, że utrwala on wiedzę o ważnych ludziach i cennych miejscach, a z drugiej strony poczucie niedosytu, że nie udało się napisać o wszystkim, co powinno zostać utrwalone. Mamy nadzieję, że praca ta stanie się punktem wyjścia do dalszego odkrywania Ziemi Płońskiej.

Powiat płoński

– BLISKO I PO DRODZE

Czysta rzeka i piękny las to doskonałe miejsca do wypoczynku!

Przez powiat płoński biegnie kilka rzek. Najbardziej urokliwe są zakola Wkry, m.in. na terenie gminy Joniec, Sochocin i rzeki Sona w Nowym Mieście. Doceniają to miłośnicy kajakarstwa, na których czekają wypożyczalnie sprzętu w Jońcu i Nowym Mieście. Należy także wspomnieć o królowej polskich rzek – Wiśle, która jest naturalną granicą południową powiatu. Miłośnicy przyrody znajdują tu piękne, stare lasy z licznymi pomnikami przyrody, głównie z zabytkowym drzewostanem. O osobliwościach przyrodniczych powiatu świadczy istnienie na jego terenie dwóch rezerwatów przyrody: „Noskowo” i „Dziektarzewo” oraz Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego Pólka – Raciąż. W Nowym Mieście, na rzece Sona, został utworzony sztuczny zalew – kąpielisko, gdzie w okresie wakacyjnym w każdy weekend odbywają się festyny.

Zobacz nasze unikatowe zabytki

Powiat płoński to także liczne zabytki i obiekty dziedzictwa kulturowego. Prawdziwą perłą historyczną powiatu jest Bazylika Zwiastowania NMP w Czerwińsku nad Wisłą z 1155 roku, którą odwiedzali polscy królowie, m.in. król Jagiełło, wyruszający stąd na bitwę pod Grunwaldem, a król Jan Kazimierz po zwycięstwie pod Beresteczkiem złożył tu zdobyte chorągwie jako wota dziękczynne. Położenie Bazyliki i Klasztoru Salezjanów nad samą Wisłą jest dodatkową atrakcją tego miejsca.

Na terenie powiatu znajduje się kilkadziesiąt dworów i pałaców dawnego ziemiaństwa. Te wkomponowane w wiejski krajobraz ślady polskiej kultury, otoczone starymi parkami z unikalnym drzewostanem, są charakterystycznym elementem życia szlachty na Północnym Mazowszu. Większość „z tych skarbów dziedzictwa narodowego” pochodzi z XIX wieku. Jednym z ciekawszych jest dworek Weyherów w jednej z dzielnic Płońska – Poświętnem. W latach 1865–1866 mieszkał tu Henryk Sienkiewicz, który był gubernierem w rodzinie Weyherów. Gospodarz obiektu, Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, organizuje tu liczne wystawy i spotkania. Na bazie tego dworku powstał także Turystyczny Szlak Sienkiewiczowski, który prowadzi przez miejsca związane z postacią polskiego noblisty.

Wśród wielu zabytków kultu religijnego, jak np. kościoły w: Kroczewie z XV wieku (gmina Załuski), Krajkowie z XVI wieku (gmina Raciąż), Sochocinie z XIV wieku (gmina Sochocin), na uwagę zasługują uroczyska kapliczki, dwuramiennne krzyże choleryczne, przydrożne figurki, przy których do dziś w maju zbiera się społeczność wsi, śpiewając pieśni religijne.

Turyści zainteresowani archeologią znajdą m.in. w gminie Raciąż wiele ciekawych informacji i pamiątek z epok: kamienia, brązu i żelaza. Między innymi są to pozostałości po cmentarzyskach: w Drozdowie – kultury przeworskiej (II w. p.n.e.), w Kossobudach – kultury lużyckiej (I w. p.n.e.), w Draminku – kultury pomorskiej (I w. p.n.e.), w Bogucinie – kultury wielbarskiej (III–IV w. n.e.).

Sól tej ziemi...

Henryk Sienkiewicz jest niewątpliwie najbardziej znaną postacią związaną z naszym powiatem. Jednakże Ziemia Płońska zrodziła wielu wybitnych ludzi świata nauki i kultury. Należą do nich: uważany za ojca polskiej spektroskopii lekarz i astronom dr Jan Walery Jędrzejewicz; lekarz, antropolog i wielki społecznik dr Leon Rutkowski; filozof Feliks Jan Nepomucen Majorkiewicz; twórca higieny szkolnej dr Stanisław Kopeczyński; socjolog prof. Stefan Czarnowski; poeta i filozof ks. Maciej Kazimierz Sarbiewski, pisarz gen. Ludwik Szyrmer; malarz Franciszek Szwoch, tancerka i aktorka Loda Halama; dyrygentka Danuta Kołodziejska. Nieoceniony jest wkład, jaki wnieśli swoją pracą i życiem w rozwój polskiej kultury i nauki, wzbogacając tym samym nasz region.

Gospodarze zapraszają

Codzienny pośpiech przyczynia się bezpośrednio do zmiany charakteru naszego wypoczynku. Coraz częściej staramy się być blisko natury, z dala od ludzi. Coraz częściej wybieramy gospodarstwa agroturystyczne. A takich na terenie powiatu jest już wiele. Koniecznie odwiedzić trzeba, np. leśniczówkę „Paryż” w Rzach (gmina Sochocin) i „Bardoniówkę” w Rostkach (gmina Nowe Miasto). W gościnne progi zapraszają Zarębowie w Wojnach (gmina Załuski), Lasoccy w Miszewie (gmina Nowe Miasto) i stajnia „Bogumił” w Płońsku. Wszędzie tam można skosztować tradycyjnej kuchni mazowieckiej: chleba pieczonego na tradycyjnym zakwasie ze smalcem i z jabłkiem, świeżych serów i wędlin pachnących igliwem, szynki Eleonory, kiełbasy z dzika i nalewki na orzechach.

W kręgu kultury i sztuki...

Galeria „P”, „Kupalnocka”, Festiwal Truskawki, Izba Guzika wiele mówią mieszkańcom powiatu, ale wciąż jeszcze są za mało znane poza jego granicami.

Galeria „P” to uroczysko w centrum Płońska. Mieści się w budynku poklasztornej karmelitów trzewickowych, w którym zachowały się sklepienia kolebkowo-krzyżowe. Niezwykły klimat mają odbywające się tu co dwa miesiące wernisaże, tak jak i niezwykle są wystawy i ich autorzy. Chętnie prezentują się tu znani malarze i rzeźbiarze, jak również mniej znani artyści ludowi i lokalni twórcy.

Izba Guzika. Przez dziesięciolecia guziki odgrywały ważną rolę w życiu mieszkańców Sochocina, decydując o poziomie ich życia, a nawet o przetrwaniu w ciężkich latach II wojny światowej. Trudno się zatem dziwić, że ów niepozorny, wykonywany z muszli rzecznej przedmiot, doczekał się własnego „małego muzeum”. Powstała w 2009 roku w Sochocinie Izba Guzika jest unikatem na skalę światową. Można tu obejrzeć stylizowaną izbę mieszkalną z przełomu XIX i XX wieku wraz z maszynami do wyrobu guzików oraz bogato ilustrowaną historię sochocińskich guzikarzy.

Na terenie powiatu płońskiego organizowanych jest wiele ciekawych wydarzeń kulturalnych. Już od ponad 20 lat w Płońsku odbywają się Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne „Kupalnocka”, podczas których prezentują się zespoły ludowe z całego świata. Dużą popularnością wśród mieszkańców i odwiedzających cieszą się festiwale truskawki w Załuskach i w Czerwińsku nad Wisłą, Dożynki w gminie Płońsk, Jarmark Nowomiejski w Nowym Mieście oraz Mazowieckie Dni Rolnictwa w Poświętnem. Wyjątkową atrakcją powiatu jest inscenizacja bitwy pod Arcelinem zwana „Szarzą Arcelińską”, która odbywa się corocznie w drugiej połowie sierpnia.

W 2010 roku powiat płoński był koordynatorem mazowieckich obchodów 600. rocznicy bitwy pod Grunwaldem, które odbyły się w Czerwińsku nad Wisłą.

Sport

Corocznie, 1 maja w Baboszewie, powiat płoński jest organizatorem Amatorskich Mistrzostw Powiatu Płońskiego w Kolarstwie Szosowym. W tym samym czasie i miejscu odbywa się Międzynarodowy Wyścig Kolarski Memoriał Andrzeja Trochanowskiego. Na uwagę zasługują również organizowane w Sochocinie i w Płońsku Międzynarodowe Mistrzostwa Juniorów i Młodzików w Badmintonie. Dobrze wyposażona i szeroko dostępna baza sportowa w postaci płońskiego basenu, hal sportowych i boisk wielofunkcyjnych przy szkołach gminnych, miejskich i powiatowych, korzystnie wpływa na rozwój sportu w naszym powiecie.

Rekonstrukcja bitwy „Szarża Arcelińska 1920 roku”

Inwestycje powiatu płońskiego

Powiat płoński jest liderem na Mazowszu zarówno jeśli chodzi o liczbę inwestycji, jak i pozyskane na nie środki pozabudżetowe. Dzięki Samorządowemu Instrumentowi Wsparcia, który był realizowany tylko na Mazowszu przez Sejmik Województwa Mazowieckiego, znacznie polepszyła się w powiecie baza techniczna i lokalowa służby zdrowia oraz infrastruktura drogowa w obszarze obiektów przemysłowych. Realizowany w latach 2004–2006 Zintegrowany Program Rozwoju Regionalnego również zaowocował nowymi drogami, a także nowoczesnym Zespołem Szkół w Raciążu wraz z halą sportową, salą gimnastyczną przy Zespole Szkół Nr 2 w Płońsku oraz modernizacją i rozwojem płońskiego szpitala. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2007–2013 przyniósł realizację aż 5 projektów drogowych. Z tego samego programu zmodernizowano także starą część płońskiego szpitala, dostosowując go do standardów europejskich, wybudowano halę sportową wraz z częścią edukacyjną w płońskim Zespole Szkół Ogólnokształcących oraz zmodernizowano najdłuższą i jedną z najstarszych – ulicę Plocką w Płońsku. Z programów rządowych były natomiast dofinansowane projekty obiektów sportowych: Orlik w Raciążu i wielofunkcyjny obiekt sportowy przy Zespole Szkół Nr 1 w Płońsku.

Powiat jest znany z tego, że większość inwestycji prowadzi w partnerstwie z gminami. Taka współpraca dała swój wyraz zarówno w dużej liczbie wykonanych projektów, jak również uzyskała uznanie wśród krajowych gremiów, które przyznały powiatowi tytuł Lidera Zarządzania w Samorządzie w kategorii prorozwojowy samorząd oraz 3. miejsce w konkursie Menadżer Oświaty. W ramach docenienia dbałości powiatu o rozwój ekologii i przedsiębiorczości, Starosta Płoński – Jan Mączewski – został laureatem tytułu Srebrnego Inżyniera oraz honorowego tytułu i nagrody Srebrnego Promotora Orłów Agrobiznesu. Ponadto, w 2011 roku powiat płoński został najlepszym powiatem rolniczym na Mazowszu w plebiscycie EURO GMINA EURO POWIAT, a w 2012 roku zajął 2. miejsce w rankingu powiatów województwa mazowieckiego w kategorii liczba projektów zatwierdzonych do dofinansowania w latach 2007–2013, uzyskując tytuł LIDERA Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego.

Powiat inwestuje także w kadry, pomoc społeczną, zapobieganie bezrobociu i edukację. Z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki realizuje projekty z zakresu szkoleń dla pracowników; szkoleń, kursów i dofinansowań do prowadzenia pierwszej działalności gospodarczej dla bezrobotnych; dodatkowych zajęć dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych oraz pomocy osobom niepełnosprawnym.

Płońsk County

– close and on the way

A clean river and beautiful forest are perfect places for recreation!

Several rivers run through Płońsk County. The most charming are the bends of the Wkra River, in such places as the townships of Joniec and Sochocin, as well as the Sona River in Nowe Miasto. They are appreciated by kayaking enthusiasts, who can take advantage of equipment rentals in Joniec and Nowe Miasto. In addition, the Vistula, known as the queen of Polish rivers, serves as the natural southern boundary

Czerwińsk nad Wisłą – Basilica of Our Lady's Annunciation

Come and see our unique historic sites

Płońsk County also features numerous historic sites and cultural heritage landmarks. A true historical gem is the Basilica of the Annunciation of the Blessed Virgin Mary in Czerwińsk nad Wisłą dating from 1155, which was visited by kings of Poland. The location of the Basilica and Salesian Monastery on the Vistula is an additional attraction of this place.

There are several dozen manor houses and palaces that belonged to the gentry in the past. These traces of Polish culture, blended in rural scenery, surrounded by old parks with unique trees, serve as distinct components of the life of nobility in the north of Mazovia. The majority of “these treasures of national heritage” date from the 19th century. One of the most interesting ones is the manor house of the Weyher family in Poświętne, one of the neighborhoods of Płońsk. In 1865–66, it had been the residence of Henryk Sienkiewicz, our famous Nobel Prize winner. It led to establishing of the Sienkiewicz Tourist Trail.

There are also many historic places of worship, including a 15th-century church in Kroczewo (Załuski Township), a 16th-century church in Krajkowo (Raciąż Township), and a 14th-century church in Sochocin (Sochocin Township). Our attention is also focused on charming little shrines, double-arm cholera crosses, and wayside statues gathering faithful from local villages in May, who come there to sing religious songs.

You are invited

Daily rush, which usually accompanies our life, contributes directly to changes in our relaxation. More often we go to relax by communing with nature, far away from the hustle and bustle of the big city. Agrotourist farms become more and more popular. There are many of them in the county. Some of the must-sees include the “Paryż” Forester’s Lodge in Rzy (Sochocin Township) and “Bardoniówka” in Rostki (Nowe Miasto Township). Some of the hospitable families that invite tourists to their farms include the Zaręba family in Wojny (Załuski Township) and the Lasocki family in Miszewo (Nowe Miasto Township). There is also the “Bogumił” Horse Stable in Płońsk. All of them offer specialties of Mazovian food, including baked bread using traditional leavening served with lard and apple, fresh cheese and cured meats with pine needle aroma, Eleonora hams, wild hog sausage, and nut liqueur.

Culture and arts...

The “P” Gallery is a charming place in the center of Płońsk. It is housed in the former monastery of the Calced Carmelites, featuring preserved barrel-cross vaults. It hosts bimonthly vernissages, known for their unique atmosphere, great exhibitions and artists. The gallery displays works of famous painters and sculptors as well as less known folk and local artists.

of the county. For nature lovers, there are beautiful old forests with a myriad of national natural landmarks, mainly with historical tree stands. The county protects its natural assets in two nature preserves, “Noskowo” and “Dziektarzewo.” In Nowe Miasto, on the Sona River, a manmade reservoir – bathing beach was established, where during the summer season various events are held every weekend.

Izba Guzika - Button Making Heritage Museum. The Button Making Heritage Museum known as Izba Guzika, established in Sochocin in 2009, is a unique place in the world. It features a stylized room dating from the turn of the 20th century with button making machines and a richly illustrated history of Sochocin button makers.

Sports

Every year on May 1, Płońsk County organizes Road Bicycle Racing Amateur Championships of Płońsk County in Baboszewo. In the same time and place, the Andrzej Trochanowski Memorial Cycling Race takes place. Other sporting events organized in Sochocin and Płońsk include the International Junior & Sub-Junior Badminton Championships. Well-equipped and widely available sports facilities in the form of the Płońsk swimming pool, gyms and multifunctional sports fields in township, municipal and county schools, have a positive impact on development of sports in our county.

Investments of Płońsk County

Płońsk County is Mazovia’s leader as regards the number of investment projects and acquired non-budget funding. The Integrated Regional Development Program, carried out in 2004–2006, resulted in construction of new roads, a modern complex of schools in Raciąż with a sports hall and gym at the Complex of Schools No. 2 in Płońsk, as well as modernization and expansion of the Płońsk hospital. The Regional Operational Program of Mazowieckie Voivodeship in 2007–2013 brought implementation of as many as five road projects. The same program financed modernization of the old part of the Płońsk hospital, adjusting it to the European standards, construction of a sports hall and classrooms in the Płońsk Complex of High Schools, and modernization of Płocka Street in Płońsk, which is the longest and one of the oldest streets in town. In addition, state programs helped financing such sports facilities as “Orlik” in Raciąż and a multifunctional sports facility at the Complex of Schools No. 1 in Płońsk.

The county carries out the majority of its investment projects in partnership with townships. Such cooperation has produced many joint ventures, being recognized by national opinion makers, awarding the county with the title Leader of Management in Local Government in the pro-development government category and 3rd place in the competition Education Manager. Noticing the county’s focus on ecology and entrepreneurship, Jan Mączewski, Płońsk County Commissioner won the title Silver Engineer and an honorary title and award Silver Promoter of Agrobusiness Eagles. In addition, in 2011, Płońsk County was named the best agricultural county in Mazovia in the Plebiscite EURO TOWNSHIP EURO COUNTY, and in 2012, it was ranked 2nd in the ranking of counties of Mazowieckie Voivodeship in the category - number of projects approved for subsidies in 2007–2013, being awarded with the title LEADER of the Mazowieckie Voivodeship Regional Operational Program.

The county invests in personnel, social services, unemployment prevention, and education. Within its Human Capital Operational Program, the county conducts projects in the scope of training for workers; training courses and subsidies for unemployed who start their first business, additional activities for secondary school students, and assistance to the disabled.

Harvest Festival (Feast of Bread), Lisewo '2012

powiat płoński
blisko i po drodze

MAPA TURYSTYCZNA POWIATU PŁOŃSKIEGO

- LEGENDA:**
- granica powiatu
 - drogi główne
 - drogi drugorzędne
 - drogi lokalne
 - kolej
 - rzeki
 - zbiorniki wodne
 - lasy
 - zabudowania
 - stacje PKP
 - szlak rowerowy niebieski
 - szlak rowerowy czerwony
 - szlak rowerowy żółty
 - ▲ - zabytkowe kościoły
 - - najciekawsze pomniki przyrody
 - ♨ - kąpielisko
 - 🏠 - gospodarstwa agroturystyczne
 - 🏨 - hotel
 - 🏛 - muzeum

Starostwo Powiatowe w Płońsku
09-100 Płońsk, ul. Płocka 39
tel. (0-23) 662 38 69, 662 77 64 do 66
fax (0-23) 662 38 16
e-mail: promocja@powiat-ploski.pl

więcej na: www.powiat-ploski.pl

ZAPRASZAMY SERDECZNIE!!!

Szlaki rowerowe POWIATU PŁOŃSKIEGO

Szlaki zostały wytyczone drogami o małym natężeniu ruchu, dobrej nawierzchni – tylko czasami gruntowej. Na każdym ze szlaków można znaleźć miejsce, aby odpocząć, coś zjeść, podziwiać piękne widoki i poznać trochę historii naszej okolicy. Szlaki łączą się i krzyżują w wielu miejscach, co pozwala dowolnie planować trasę wycieczki.

Szlaki rowerowe zostały wytyczone i oznakowane przez Stowarzyszenie Rowerowego Klubu Sportowo-Turystycznego Limes w Płońsku.

SZLAK CZERWONY „obwódca Płońska”, długość ok. 100 km.
Początek i koniec szlaku: Baboszewo.

SZLAK ŻÓŁTY „Zachód – Wschód”, długość ok. 30 km.
Początek szlaku: Kucice, koniec szlaku: Sochocin.

SZLAK NIEBIESKI „Północ – Południe”, długość ok. 85 km.
Początek szlaku: Mystkowo, koniec szlaku: Czerwińsk nad Wisłą.

Szlak czerwony

Spod kościoła pod wezwaniem Świętego Urbana, poruszając się zgodnie z ruchem wskazówek zegara, wyruszacie drogą na Szymaki, Smardzewo. W Smardzewie obejrzyjecie koniecznie Sanktuarium Maryjne. Dalej kierujecie się na Kępę, jadąc przez malownicze tereny w delcie Raciążnicy i Wkry. W Kępie przecinacie Wkrę i kierujecie się na Sochocin. Jedziecie wzdłuż Wkry – mając rzekę po prawej stronie i dojeżdżacie do Kuchar Żydowskich. Tu warto zjechać z trasy ok. 500 m w las i przez chwilę zachwycić się widokami zakoli Wkry, a także nadrzecznymi skarpami, na których mieszkają jaskółki.

Jesienią możecie zobaczyć tu stada żurawi. Dalej jedziecie przez Bolęciny i Idzikowice do Jońca. Tu możecie odpocząć, zjeść, a także wypożyczyć kajak i popływać Wkrą. Następnie ruszacie na Józefowo i Proboszczewice, kierując się na Srebrną. W Przyborowicach przecinacie siódemkę (krajową E-7). W Krysku obejrzyjecie koniecznie zabytkowy kościół i kierując się na Naruszewo, skręćcie w prawo na Srebrną. Dojeżdżacie do Żukowa, gdzie warto zatrzymać się i zobaczyć zabytkowy, drewniany kościółek położony malowniczo na niewielkim wzgórzu. Ruszacie na Nacpolsk, przecinając drogę nr 569.

Dalej jedziecie na Kucice, gdzie możecie zobaczyć skarb tej miejscowości – drewniany kościół z XVIII wieku. Z Kucic jedziecie na Dzierżążnię, w której to przecinacie krajową E-10 i kierujecie się na Baboszewo, jadąc przez miejscowość Zbyszyno. I tak docieracie do punktu, z którego wystartowaliście kilka godzin wcześniej.

Szlak żółty

Wyjeżdżacie spod drewnianego, zabytkowego kościoła z XVIII wieku, jedziecie w kierunku Płońska. Mijacie Sarnowo i do-

Maraton MTB

jeżdżacie do Wilamowic. Na 4. kilometrze od Kucic, naprzeciw przystanku PKS i kapliczki, skręćcie w prawo, wjeżdżając w głąb wsi Wilamowice. Na pierwszym skrzyżowaniu skręćcie w lewo i wjeżdżacie na mostek na rzece Żurawiance. Wjeżdżacie w piękny las, mijacie hodowlę koni w Ilinie i dojeżdżacie do trasy nr 10. Na rondzie skręćcie do Płońska.

Jedźcie ulicami: Płocką, Kopernika, Wieczorków i Sienkiewicza. Tu musicie trochę pokombinować, bo z ulicy Wieczorków nie przejedziecie bezpośrednio na ul. Sienkiewicza. Dalej, ul. Sienkiewicza, dojeżdżacie do krajowej „siódemki” (trasa nr 7). Przejeżdżacie przez skrzyżowanie, mijacie po lewej stronie Ośrodek Doradztwa Rolniczego „Poświętne”, po prawej osiedle domków jednorodzinnych, skręćcie w prawo na Michowo. W tej miejscowości, na pierwszym skrzyżowaniu, skręćcie w prawo i dojeżdżacie do Strachowa, po drodze przecinając Płonkę i trasę 619 (Płońsk – Nowe Miasto). Za ok. 50 metrów od skrzyżowania macie skręt w lewo, na Lisewo i dalej jedźcie na Sobokłęcz, Osiek i dojeżdżacie do Jońca. Tu możecie zaplanować dłuższy odpoczynek, a także macie możliwość wynajęcia kajaków i popływania zakolami Wkrzy.

Z Jońca wyjeżdżacie na Nowe Miasto, przejeżdżając przez mostek na Wkrze o drewnianej nawierzchni. Po drodze zatrzymajcie się w Miszewie Wielkim i obejrzyjcie niesamowity Pomnik Przyrody – Piast II. Wystarczy tylko zjechać z trasy ok. 50 metrów w lewą stronę na Miszewo. Dojeżdżając do Nowego Miasta, z daleka zobaczycie zalew na Sonie. W każdą niedzielę podczas wakacji odbywają się tu rodzinne festyny i pikniki. Z Nowego Miasta wyjeżdżacie na Karolinowo, Rzy i Kondrajec. Trasę kończycie pod kościołem w Sohocinie.

Szlak niebieski

Z Mystkowa, kierując się na Bożewo, Kraśniewo i Szabsk, jedźcie w kierunku Raciąża, przejeżdżając przez większą miejscowość – Gralewo. Dalej przecinacie tory kolejowe i wjeżdżacie do miasta Raciąż. Z Raciąża jedźcie na Drozdowo, mając po swojej lewej stronie rzekę Raciążnicę. Po przejechaniu ok. 2 km od Raciąża skręćcie w prawo, w drogę nieutwardzoną, przejeżdżając przez las, kierujecie się na Niedarzyn. Dalej jedźcie na Baboszewo. Kierując się w stronę Płońska, na odcinku do Arcelina korzystacie ze ścieżki rowerowej.

W Płońsku przejeżdżacie ulicami: Młodzieżową, Grunwaldzką, Warszawską, Wyszogrodzką, Kwiatową, przecinacie trasę nr 10 i kierujecie się na Wichorowo. W Wichorowie musicie skręcić w lewo i jedźcie na Krysk, tu proponujemy krótki postój i obejrzenie murowanego, zabytkowego kościółka. Kolejne miejscowości na naszym szlaku, do których za chwilę dojeżdżacie to Rąbież, Naborowo, Naborówiec i Zdunowo. Dojeżdżacie do Kroczewa, nie przecinając trasy E-7, kierujecie się na słynne z serialu „Złotopolscy” Złotopolice i Kamienicę. Z Kamienicy jedźcie na Nowe Przybojewo i Kuchary-Skotniki, dojeżdżacie do trasy nr 570 Czerwińsk – Płońsk i kierujecie się w stronę Czerwińska. Tuż przed tą miejscowością przecinacie ruchliwą trasę nr 62, wjeżdżając do centrum Czerwińska nad Wisłą. Dojeżdżacie do Bazyliki i Klasztoru Salezjanów. Koniecznie musicie zobaczyć słynny obraz Matki Boskiej Czerwińskiej, do którego modlił się Król Jagiełło przed wyjazdem na bitwę pod Grunwaldem. Tu swoje intencje przyniesli także królowie Władysław IV i Jan Kazimierz. Z tarasu widokowego przy Bazylice zobaczycie Wisłę i rozciągającą się na drugim brzegu Puszcę Kampinoską.

Źródło: <http://www.powiat-plonski.pl>

Krzysztof Kłodowski

Zapomniane lotniska września 1939 roku w powiecie płońskim

Na terenach powiatu płońskiego we wrześniu 1939 roku znajdowały się miejsca postojowe zwane także lotniskami polowymi jednostek lotniczych, podporządkowane organizacyjnie dowództwu Armii Modlin.

W miejscowości Szpondowo, obecnie gmina Płońsk, stacjonowała 152. Eskadra Myśliwska a w Zdunowie, gmina Załuski, 41. Eskadra Rozpoznawcza.

Lotnisko w Szpondowie

30 sierpnia 1939 roku do Szpondowa przybywa z dalekiego Wilna personel naziemny eskadry, a 31 sierpnia przylatują piloci samolotami myśliwskimi, jednym PZL P11a, dwięcioma PZL P11c oraz samolotem łącznikowym RWD 8. Razem z technikami i pilotami eskadry w Szpondowie znalazło się także dowództwo wileńskiego III/5. Dywizjonu Myśliwskiego.

1 września ok. godz. 16⁰⁰–16³⁰ eskadra zostaje poderwana w powietrze, jej zadaniem była obrona Modlina przed bombardowaniem. Pierwszy i zarazem ostatni był to równoczesny start wszystkich samolotów eskadry. W punkcie zbiórki stały się tylko dwa samoloty, które rozpoczęły patrolowanie rejonu Modlina zgodnie z otrzymanym rozkazem. Pozostałe zaś pogoniły za niemieckimi samolotami, lecącymi na Warszawę. Nad północno-wschodnimi obrzeżami stolicy piloci 152. Eskadry Myśliwskiej zaatakowali jedną z eskadr Heinkli He 111 z KG 27 oraz osłaniające je Messerschmitty Bf 109 – w walce tej zginął ppor. pil. Anatol Korwin-Piotrowski. Był to pierwszy i zarazem jedyny pilot eskadry, który zginął we wrześniu 1939 roku. Lotnik został pochowany na Powązkach w Warszawie 4 września 1939 roku.

Po pierwszym dniu walki eskadra traci trzy myśliwce, a dalsze dwa są w naprawie.

2 września eskadra nie wykonała lotów bojowych, ale jedynie samolotem RWD 8 dowódca eskadry poleciał w celu znalezienia nowych lotnisk polowych. W ciągu dnia mechanicy wyremontowali dwa uszkodzone myśliwce.

3 września eskadra otrzymuje zadanie unieszkodliwienia balonu obserwacyjnego wiszącego nad Groduskim. Misja ta powierzona zostaje kpr. pil. Stanisławowi Brzeskiemu, balon zestrzelono, a pilot bezpiecznie i cało powrócił do Szpondowa. Po południu eskadra dostaje kolejny rozkaz zniszczenia balonu obserwacyjnego, ale tym razem dochodzi do walki powietrznej z samolotami niemieckimi i zadanie nie zostaje wykonane. W wyniku walki powietrznej i ostrzału obrony przeciwlotniczej, eskadra traci ze swojego stanu jeden myśliwiec, a dwa dalsze zostają lekko uszkodzone.

4 września eskadra wykonuje zadanie powierzone przez dowódcę Lotnictwa Armii, polegające na ochronie wyprawy bombowej. Myśliwce osłaniały wyprawę bombową PZL 23B „Karaś” z 41. Eskadry Rozpoznawczej i dokonały bombardowania wojsk niemieckich w rejonie Ciechanowa. Klucz 2–4 samolotów myśliwskich w drodze powrotnej ostrzelał niemieckich kawalerzystów z 1. Brygady Kawalerii. Dwa inne samoloty myśliwskie po wykonaniu zadania zauważyły

Pałac w Zduńskie

balon obserwacyjny, który zaatakowały, obrona przeciwlotnicza balonu otworzyła silny ogień, który trafił maszynę PZL P11c nr „4” pilotowaną przez kpr. pil. Stanisława Brzeskiego w zbiornik paliwa. Pilot zmuszony został do przymusowego lądowania, co też wykonał koło miejscowości Baby przy drodze Płońsk – Ciechanów, nie uszkodzając samolotu. Pilot w wyniku ostrzału pozostawił maszynę, a sam uciekł. Tego samego dnia na zarekwirowanym rowerze melduje się w Szpondowie.

Rano na lotnisku w Szpondowie wylądowały dwie maszyny RWD 14 „Czapla” z 53. Eskadry Obserwacyjnej. Piloci przekazali dowództwu eskadry, że nastąpiło przełamanie w rejonie Ciechanowa polskiej obrony. „Czaple” po jakimś czasie odleciały ze Szpondowa. W godzinach popołudniowych dowódca samodzielnie zarządza ewakuację, rzut naziemny udaje się do Zduńnowa, a samoloty przelatują do Krocze. W Szpondowie porzucono jeden spisany ze stanu PZL P.11c, a także część wyposażenia. W pośpiechu zapomniano m.in. o zamaskowanych beczkach z paliwem. W nocy z Krocze zostają wysłani żołnierze w celu przywiezienia pozostawionego sprzętu i beczek z paliwem. Podczas odwrotu ppor. Sudowski, jeden z dwóch oficerów wyznaczonych do zadania, dowiaduje się, że w rejonie Płońska są polskie czołgi bez benzyny. Zawraca już pod ogniem nieprzyjacielskim, uzupełnia benzynę, ratując w ten sposób 8 czołgów z lwoskiej brygady pancerniej (była to 62. Samodzielna Kompania Czołgów Rozpoznawczych używająca lekkich czołgów TKS).

W Krocze eskadra pozostaje do rana i 5 września odlatuje na lądowisko Zielonka.

Lotnisko w Zduńskie

Do Zduńnowa przybywa 41. Eskadra Rozpoznawcza z Torunia (przedwojennego 4. Pułku Lotniczego z Torunia).

1 września eskadra wykonuje przelot z Torunia do Warszawy (lotnisko mokotowskie), a następnie przelatuje do Zduńnowa. Personel eskadry rozlokowuje się w pałacu i otaczającym parku, sa-

moloty zaś zostają zamaskowane w pobliskim lesie. Ze względu na późne przybycie samolotów pierwszego dnia wojny, eskadra nie bierze udziału w działaniach wojennych.

2 września do pierwszego lotu na rozpoznanie drogi prowadzącej na prawe skrzydło armii Modlin przez Chorzele – Wielbark, następnie obszar Olsztynka i szosę Olsztynek – Nidzica – Kuklin – Mława, wyznaczona zostaje załoga w składzie: dowódca, por. obs. Czesław Malinowski, ppor. pil. Bolesław Kuzian i st. szer. strz. Tadeusz Rybicki. W czasie lotu stwierdzają ruch oddziału kawalerii na drodze z Chorzel na Przasnysz oraz kolumnę samochodową w marszu z Wielbarka na Chorzele. Pomiedzy godziną 10²⁵ a 11⁰⁰ dokonują nalotu bombowego na stację kolejową w Nidzicy, gdzie zrzucają osiem 50 kg bomb. Po godzinie 11⁰⁰ w lesie odkrywają biwakujący niemiecki oddział kawalerii, a na drodze pomiędzy miejscowościami Janowo i Skorupka rozpoznają kolumnę piechoty, postanawiają ją zaatakować. Najpierw ostrzeliwiają z broni maszynowej, a później zrzucają „myszki” (2 kg bomby, zrzucane ręcznie z kabiny) na zaskoczonych Niemców. Fakt zbombardowania stacji kolejowej i ataku na kolumnę niemiecką por. obs. Malinowski zataił przed Dowództwem Lotnictwa Armii.

Tego samego dnia odbyły się jeszcze dwa loty na rozpoznanie. W ciągu całego dnia 41. Eskadra Rozpoznawcza wykonała trzy loty rozpoznawcze; dzięki dostarczonym meldunkom dowództwo Armii Modlin ustaliło, że Niemcy w pasie armii, większość swoich sił kierowało na obszar pomiędzy Chorzelami a Mławą.

3 września eskadra otrzymuje zadanie rozpoznania sił na prawym skrzydle Armii Modlin. Dowódca armii kładzie specjalny nacisk na rozpoznanie broni pancerno-motorowej. W ciągu całego dnia eskadra wykonała pięć lotów bojowych bez strat własnych.

4 września rano jedna załoga wykonuje lot na rozpoznanie kierunków niemieckich działań, o godz. 8³⁰ eskadra dostaje rozkaz zbombardowania zgrupowania pancernego w rejonie Mławy. Do zadania zostało przygotowanych 6 maszyn, które w czasie lotu nad cel i z powrotem miały być osłaniane przez myśliwce 152. Eskadry Myśliwskiej. W czasie startu rozbił się jeden „Karaś”, a drugi, nie mogąc oderwać się od lotniska, nie wystartował. Bombardowanie przeprowadzono bez wstępnego rozpoznania, co przyniosło mierne wyniki, pomimo zrzucenia około jednej tony bomb.

W wyniku ostrzału obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela oraz przez samoloty niemieckie, w czasie lądowania jeden „Karaś” z uszkodzonym podwoziem uległ rozbiciu, drugi stanął na nosie z powodu silnego bocznego wiatru. Dowódca dostaje rozkaz przesunięcia eskadry na lotnisko Warszawa Mokotów. Około godziny 18³⁵ pięć „Karasi” pojedynczo przelatuje na wyznaczone lotnisko.

Tak oto kończy się epizod eskadr lotniczych na terenach obecnego powiatu płońskiego. Poprzez bardzo krótki opis działań 152. Eskadry Myśliwskiej i 41. Eskadry Rozpoznawczej chciałem zwrócić uwagę na fakt bardzo małej wiedzy obecnych mieszkańców o wyżej wymienionych walkach obu eskadr lotniczych Armii Modlin. Uważam, że powinno się upamiętnić wydarzenia związane z walkami w 1939 roku na naszym terenie.

Może należałoby utworzyć szlak rowerowy wraz ze stacjami dydaktycznymi w miejscach, gdzie znajdowały się lotniska polowe obu eskadr? Umieszczenie tablic informacyjnych o eskadrach, ich lotach, walkach, podanie nazwisk pilotów i personelu technicznego przyczyniłoby się do zachowania tych wydarzeń w pamięci. Mam także nadzieję, że ten bardzo krótki opis zachęci czytających do głębszej lektury na temat lotnictwa polskiego w 1939 roku.

Bibliografia:

- Łukasz Łydźba, *Wileński III/5. Dywizjon Myśliwski*, Poznań 2010
- Łukasz Łydźba, „Militaria XX w.”, nr 36 maj – czerwiec 2010
- 41. *Eskadra Rozpoznawcza w 1939 roku*, część 1, Lublin 2010
- Tomasz J. Kopański, *PZL 23 „Karaś”*, Stratus 2004

Miasto **PŁOŃSK** stolica powiatu

PŁOŃSK

Miasto istnieje ponad 600 lat, ale Płońsk był wymieniany już w XIII wieku jako gród kaszelański. Są informacje wskazujące na to, że Płońsk istniał już od VII–XI wieku i stanowił ważne ogniwo obronne Księstwa Mazowieckiego. W XIV wieku miasto przynależało do ziemi płockiej. Prawa miejskie Płońsk uzyskał około 1400 roku od księcia Siemowita IV. W wyniku drugiego i trzeciego rozbioru obszar Ziemi Płońskiej został objęty zaborem pruskim, zaś po 1807 roku wszedł w skład powiatów płockiego, mławskiego i pułtuskiego w departamencie płockim Księstwa Warszawskiego, przemianowanym po 1815 roku w Królestwie Polskim na województwo, zaś w roku 1837 na gubernię. W czasie rozbiorów miasto utraciło tytuł siedziby powiatu, który odzyskało dopiero w 2. połowie XIX wieku.

Historia Płońska nierozdzielnie łączy się z dziejami narodu żydowskiego. Z Płońska pochodził pierwszy premier Izraela – Dawid Ben Gurion.

Wzmianki na temat średniowiecznego Płońska

1412 – wymieniony Stanisław Kownacki z Kownat z przedmieścia płońskiego

1415 – wymienione siostry Małgorzaty z Płońska: Gośka, Katarzyna, Stachna i Rechna

1416 – Wojciech z Płońska oskarża Mikołaja z Goszczyna o przywłaszczenie miecza o wartości 30 groszy

1424 – Płońsk staje się własnością książąt mazowieckich

1435 – książę Włodzisław I daje tytułem zamiany Mikołajowi zw. Miecz 8-włokowe wójtostwo w Wiźnie wraz z prawem łowienia ryb w Narwi w zamian za 1½ wł. roli przed miastem Płońsk, z dopłatą 60 kóp gr. przez Miecha

1440 – zostaje wymieniony Andrzej z Płońska, kanonik płocki

1453 – następuje podział dóbr braci z Iłowca, Abrahama, Niemierzy i Jana, którzy otrzymują folwark w Płońsku

1464 – wzmianka o Macieju, synu Mikołaja z Płońska, studencie Uniwersytetu Krakowskiego

1468 – Maciej ze Słoszewa oddaje w ramach zamiany 2 wł. w Płońsku Janowi z Poczernina

1470 – Mikołaj, syn Marka z Płońska, zostaje studentem Uniwersytetu Krakowskiego

1474 – Maciej, syn Marka z Płońska, zostaje studentem Uniwersytetu Krakowskiego

1482 – pobrano 84½ kopy gr z czynszu książęcego w Płońsku

1483 – Mikołaj, syn Jana z Płońska, zostaje studentem Uniwersytetu Krakowskiego

1486 – książę Janusz II uprawnia sukienników w mieście książęcym Płońsku do sprzedawania sukna w dni targowe i inne, zabraniając tegoż innym sukiennikom przybyłym z zewnątrz

1487 – wzmianka o Klemensie, synu Wojciecha z Płońska, studencie Uniwersytetu Krakowskiego

1489 – wymienieni mistrzowie i bractwo sukienników, czyli tkacze z Płońska; książę Janusz II nadaje szewcom w Płońsku prawo założenia bractwa na wzór bractwa szewców w Płocku, uwalniając ich ponadto od podatku miejskiego, placonego przez szewców płockich

1490 – książę Janusz II otrzymuje 10 kóp gr z dochodów miasta Płońska; w 1491 r. książę darowuje mansonarzom z Płocka m. in. 10 kóp groszy rocznie z dochodów swoich z miasta Płońska

1496 – król Jan Olbracht zabezpiecza Ninogniewowi z Kryska, niegdyś kasztelanowi raciąskiemu, obecnie kasztelanowi wiskiemu i dzierżawcy wsi królewskiej Dzierżaznia 500 fl. weg. na czynszach z miasta Płońska

1498 – Andrzej Radziejowski godzi się wykupić miasto Płońsk ratami od księdza Michała Prazmowskiego

1502 – król Aleksander Jagiellończyk zezwala Ninogniewowi z Kryska, wojewodzie płockiemu, wykupić miasto Płońsk z wsiami przyległymi od Andrzeja z Radziejowic, kasztelana sochaczewskiego i starosty płockiego

1504 – król Aleksander Jagiellończyk ogłasza swój dokument z 1503 r., w którym zabezpieczył dług Janowi Rabsztyńskiemu, m.in. na Płońsku; mieszczanie płońscy zostają uwolnieni od dawnych podatków mocą uchwały sejmu w Piotrkowie Trybunalskim

1505 – król Aleksander Jagiellończyk zezwala Janowi Feliksowi z Buczacza, krojczemu królewskiemu, wykupić miasto Płońsk i wieś Kępa od Ninogniewa z Kryska

1510 – Jakub Sułkowski, stolnik płocki, otrzymuje urząd wojskiego w Płońsku po rezygnacji Jana Pomiana z Bogatek

1511 – król Zygmunt I zezwala Wojciechowi Skórze z Gaju, wojewodzie płockiemu, i jego bratu Grzegorzowi wykupić miasto Płońsk z wsiami Dzierżaznia i Kępa z rąk Jakuba, kanonika płockiego i jego braci, dziedziców z Kryska

1512 – Andrzej z Radziejowic, dzierżawca miasta Płońska, otrzymuje pozwolenie zastawu Płońska Mikołajowi z Kos-

subud, kanclerzowi, Andrzejowi Kostce, doktorowi medycyny, kanonikowi płockiemu i Janowi

1513 – Paweł Grąbiecki, sędzia płocki, otrzymuje pozwolenie na wykup 8 wł. na przedmieściu Płońska obok mostu z rąk Andrzeja, Tomasza, Macieja i Stanisława z Falbogów, Krzysztofa i Daniela z Kępy oraz Piotra, plebana płockiego

1515 – Jakub Guniya z Płońska, rektor mansonarzy katedry w Płocku, Mikołaj Sługocki faktor w Płońsku, skarży w imieniu Jakuba i Mojżesza Żydów z Płońska Macieja z Jezewa i Marka z Radzymina, że wszedłszy przemocą do domu rzeczonych Żydów zabrali 3½ kopy gr, 4 stołowe [obrusy?], 2 pary rękawic, 4 prześcieradła, 2 srebrne czarki

1517 – król Zygmunt I zabezpiecza Janowi, Stanisławowi i Mikołajowi, synom Andrzeja z Radziejowic, wojewody płockiego i starosty rawskiego, sumy pożyczone przez ich ojca królom polskim i przez nich odziedziczone na królewskich czynszach, m. in. na mieście Płońsku

1521 – Stanisław i Mikołaj, synowie Andrzeja z Radziejowic wojewody płockiego, zachowują dzierżawę miasta Płońska

1522 – król Zygmunt I zezwala synom Andrzeja z Radziejowic zastawić Płońsk Janowi Lasockiemu

1525 – po raz pierwszy wzmiankowany jest cmentarz żydowski w Płońsku, kiedy to król Zygmunt I nakazał Żydom, by nabyli od niego grunt przeznaczony na założenie nekropolii, uprzednio niezgodnie z prawem zakupiony od mieszczan. Lokalizacja tego cmentarza nie jest znana

Źródło: *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu*, red. Tomasz Jurek

Ciekawostki

CHASYDZI Z KAZIMIERZA POCHODZĄ Z PŁOŃSKA

Chasydzi z Kazimierza to nazwa dynastii chasydzkiej wywodzącej się z Kazimierza Dolnego nad Wisłą, znana zwłaszcza z wkładu w rozwój muzyki chasydzkiej. Została założona przez Jechezkeła ben Cwi Hirsza Tauba z Kazimierza, który urodził się w Płońsku i zajmował się drobnym handlem. Po osiedleniu się w Kazimierzu Dolnym sam ogłosił się cadykiem. Był ceniony jako autor pogodnych, lirycznych utworów muzycznych. Talentem muzycznym byli obdarzeni również jego następcy, synowie i wnukowie, którzy zostali cadykami w różnych miastach, przede wszystkim na Mazowszu.

Warto zobaczyć – zabytki

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY

To kościół parafii św. Michała Archanioła, zbudowany z fundacji książęcej dla karmelitów trzewickowych. Budynek początkowo był drewniany, został ufundowany około 1417 roku przez księcia mazowieckiego Siemowita IV i jego żonę Aleksandrę, siostrę króla Władysława Jagiełły. Świątynia pełni funkcję kościoła parafialnego od 1779 roku.

Uwagę zwraca neorenesansowy ołtarz główny z około 1870 roku, w którym znajduje się obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem malowany na desce. W zwieńczeniu ołtarza usytuowana jest XIX-wieczna kopia wizerunku św. Michała Archanioła według Guido Reniego. Ołtarze boczne zachowane są w stylu późnobarokowym. Szczególnie cenna jest późnogotycka rzeźba Chrystusa Ukrzyżowanego, pochodząca z przełomu XV i XVI wieku.

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM MATKI BOŻEJ OSTROBRAMSKIEJ

Kościół należy do parafii św. Maksymiliana Kolbe, która została erygowana w 1981 roku przez biskupa Bogdana Sikorskiego. Świątynia była budowana w latach 1983–1990.

Na uwagę zasługują tu figury Chrystusa i Matki Bożej oraz stacje Drogi Krzyżowej autorstwa Gustawa Zemły i witraże wykonane przez Tomasza Łączyńskiego.

Kościół pw. Matki Bożej Ostrobramskiej parafii św. M. M. Kolbe

Warto wspomnieć o tureckiej fontannie z XVII wieku zbudowanej z szarego marmuru, z której wykonano lawaterz wmurowany w północną ścianę zakrystii i epitafium 35-letniego dowódcy 14. Pułku Grenadierów, pułkownika Karola Józefa Ludwika Marii Dussausay de Savary, ранego w bitwie pod Kołozębem w 1806 roku, zmarłego w wigilijny wieczór w Płońsku. Był on starszym bratem generała Anne Jean Marie René Dussausay de Savary, adiutanta Napoleona i przyszłego ministra policji Francji, który ufundował tablicę opatrzoną panoplium z broni, antycznym hełmem, cesarskimi orłami i Legią Honorową, wmurowaną pionowo w filar prawej nawy przy prezbiterium.

W kościele znajdują się epitafia kamienne, m.in. Bonawentury Jana Kotarskiego, fundatora I Liceum Ogólnokształcącego im. Henryka Sienkiewicza w Płońsku i Majorkiewiczów: Jana – filozofa, literata i jego ojca, Andrzeja – burmistrza płońskiego.

Przy kościele znajduje się neogotycka dzwonnica z dzwonem z 1499 roku.

Kościół otoczony był cmentarzem z XVIII wieku, na którym zostali pochowani m.in. przodkowie biskupa Nowowiejskiego. Tu znajduje się barokowa kolumna z piaskowca wystawiona w 1772 roku przez Jakuba i Barbarę Puchalskich.

KLASZTOR

Obok kościoła mieści się zabytkowy budynek byłego Zakonu Braci Najświętszej Marii Panny z Góry Karmel, zwanego Karmelitami Trzewickowymi, w którym obecnie mają siedzibę instytucje użyteczności publicznej, m.in. Pracownia Dokumentacji Dziejów Miasta Płońska.

Budynek pochodzi z przełomu XVII i XVIII wieku. Mnisi mieszkający w klasztorze byli pierwszym na Mazowszu zakonem karmelitów.

Uwagę zwraca znajdująca się na wschodniej ścianie budynku barokowa figura Jana Nepomucena z XVIII wieku, która jest ustawiona na rzeźbionym cokolicu, ufundowanym przez Moczarskich herbu Trzywdar z Dalanowa.

CMENTARZ

Jedyną płońską, historyczną nekropolią, pozostałą po zniszczeniach II wojny jest cmentarz rzymskokatolicki z XVIII wieku. Uwagę zwraca tu kaplica grobowa małżonków Jana i Sabiny Grobickich ze Strachowa z 1896 roku.

Znajduje się tu grobowiec rodziny Weyherów, u których w latach 1865–1866 pracował jako guwerner Henryk Sienkiewicz.

Grob rodziny Chylińskich

Teresa Weyher przy grobie rodzinnym

KAMIENICE

Płoński rynek otaczają zabytkowe kamienice z przełomu XVIII i XIX wieku. Najciekawsze pod względem architektonicznym są dawna apteka na rogu rynku i ulicy Warszawskiej i tzw. „Bengurionówka” z 1780 roku. W podziemiach domu znajdowała się Izba Pamięci Dawida Ben Guriona, która została założona w 2003 roku, a w 2011 roku przeniesiona do Domu Kultury. Na budynku znajduje się tablica pamiątkowa, a w miejscu, gdzie się urodził i dorastał (dawna ul. Kozia), powstało tzw. Drzewo Pamięci, na którym zawieszane są podczas wizyt gości z Izraela „liście pamięci”.

GÓRA KAWALKOWSKIEGO

To pozostałość po wczesnośredniowiecznym grodzisku z X–XI wieku, które przypomina 1000-letnią historię miasta. Powstanie płońskiego grodu jest datowane na 979 rok, co potwierdzają badania archeologiczne, które przeprowadzono podczas budowy kanalizacji sanitarnej przy ulicy 19 Stycznia. Odkryto tam fragmenty drewnianych konstrukcji właśnie z tego okresu.

ZESPÓŁ PODWORSKI W POŚWIĘTNEM

Znajduje się tu murowany dwór z przełomu XIX i XX wieku. Ze względu na to, że w latach 1865–1866 przebywał tu Henryk Sienkiewicz, budynek nazywa się „Sienkiewiczówka”.

„Sienkiewiczówka”

Biografie warte uwagi

JAN WALERY JĘDRZEJEWICZ (1835–1887)

To znakomity obywatel naszego miasta, lekarz i światowej sławy astronom. Studiował w Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie. Po studiach medycznych w Warszawie i Kijowie rozpoczął czynne życie w Płońsku, dając początek rozwojowi nauki i kultury na naszym terenie. W jego domu odbywały się konferencje astronomów, antropologów, przyrodników, a także spotkania artystyczne. Był to niezwykle aktywny salon naukowo-artystyczny. Doktor Walery Jędrzejewicz brał czynny udział we wszystkich przejawach życia kulturalnego Płońska. Wykazywał wszechstronne zainteresowania artystyczne teatrem i sztukami plastycznymi. Był również reżyserem w teatrze amatorskim, który założył w miasteczku. Jego działalność miała tak duży wpływ na płońską inteligencję, że wkrótce zaczęły powstawać szkoły, biblioteki oraz straż pożarna. W 1887 roku otwarto w mieście pierwszą księgarnię. Szczególną rolę dla rozwijającej się kultury odegrało środowisko nauczycieli i lekarzy, wśród których byli między innymi: dr Leon Rutkowski, dr Stanisław Kopczyński, dr Aleksander Kalinowski.

Pierwsza strona „Tygodnika Powszechnego”
Nr 30 z dn. 23 lipca 1882 r.

DR LEON RUTKOWSKI (1862–1917)

Lekarz, urodził się w Turowie koło Bodzanowa, zmarł w 1917 roku w Płońsku. Nawiązał kontakt z Walerym Jędrzejewiczem i po jego śmierci przejął prowadzenie stacji meteorologicznej w Płońsku. Interesował się również antropologią, archeologią oraz etnografią. Jego badania grobów z X–XII wieku są bezcennym skarbem naukowym dla Ziemi Płońskiej, która – dzięki jego pasji – jest najlepiej zbadanym i opisanym powiatem Mazowsza. Leon Rutkowski podjął wiele działań istotnych dla społeczeństwa Płońska i okolic, m.in. przyczynił się do powstania Banku Spółdzielczego w Płońsku, gimnazjum płońskiego, łaźni miejskiej, szkoły rolniczej w Galominie.

Był patriotą, zaangażowanym w wyzwolenie Polski. Za działalność polityczną został skazany i osadzony w Cytadeli Warszawskiej w roku 1896–1897. Mimo nadzoru rosyjskiej policji nie przerwał działalności na rzecz wyzwolenia kraju. Już w 1898 roku zebrał pieniądze na budowę pomnika Adama Mickiewicza w Warszawie i wraz z grupą mieszkańców Płońska i okolic udał się na uroczystość odsłonięcia pomnika wieszczą w dniu 24 grudnia 1898 roku przy Krakowskim Przedmieściu. To niewątpliwie najbardziej zasłużony dla Płońska społecznik.

FRANCISZEK SZWOCH (1883–1949)

Na przełomie XIX i XX wieku na terenie Płońska żył i tworzył, urodzony w naszym mieście, artysta, malarz i działacz niepodległościowy Franciszek Szwoch. Był znany jako organizator życia artystycznego w II Rzeczypospolitej. Podejmował m.in. tematy historyczne, sakralne, batalistyczne i marynistyczne. Współdziałał z Marianem Mokwą w zorganizowaniu w 1934 roku Morskiej Galerii Obrazów w Gdyni, współpracował z czasopismem „Morze”. Wybudował w Hallerowie dom letniskowy dla uczniów swojej szkoły malarskiej. Od 1945 roku mieszkał w Sopocie i włączył się w odbudowę życia artystycznego na Pomorzu.

Franciszek Szwoch – „Rybak”

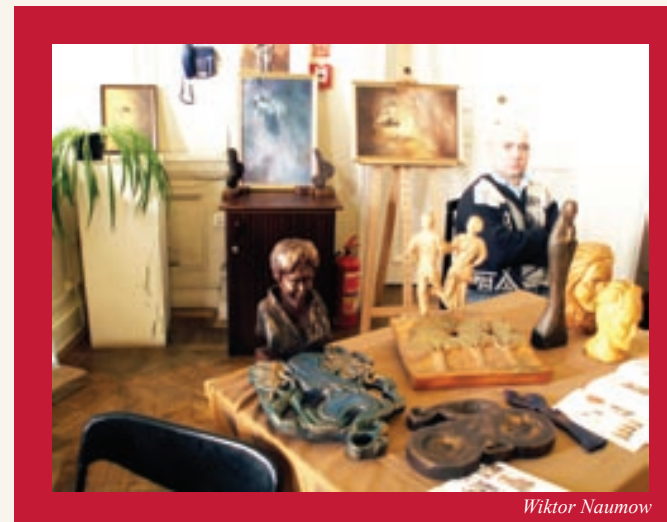
Wybrani artyści lokalni

ANDRZEJ LEWANDOWSKI

Dawniej zajmował się modelarstwem. Od kilku lat maluje obrazy zabytków Ziemi Płońskiej, m.in. kościoły w Czerwińsku, Królewie, Chociszewie, Płońsku oraz pejzaże i samoloty. Członek Stowarzyszenia „ART PŁONA”. Od wielu lat interesuje się lotnictwem, samolotami i historią awiacji. Pisze do prasy artykuły związane z historią lotnictwa polskiego podczas II wojny światowej. Opracował wiele tekstów o lotnikach pochodzących z powiatu płońskiego, ich karierze i losach powojennych.

Od lewej: ks. Hubert Komorowski i Andrzej Lewandowski

Wiktora Naumowa

WIKTOR NAUMOW

Urodzony w 1971 roku. Rencista, rzeźbi w drewnie: świątki, maski oraz zajmuje się modelarstwem. Zdobył wyróżnienie w VIII Mazowieckim Przeglądzie Amatorskiej Twórczości Artystycznej Osób Niepełnosprawnych ATAN 2005.

ALINA RAJEWSKA

Urodzona w 1949 roku. Poetka, wydała tomik poezji „Bezsenność”.

To drzewo złamał wiatr
Leży w koszuli pomiętej
Poi ją szpitalnym potem
Maszyna chimerzy
Na oczy spadł deszcz
Moczy jej twarz
Moczy włosy
Mówi szeptem
Wabi królestwo bakterii
Które ją czynią
Cichszą od myśli

KATARZYNA SADECKA

Urodzona w 1987 roku. Absolwentka kulturoznawstwa na Uniwersytecie Warszawskim i projektowania – Design Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Zajmuje się malarstwem i rzeźbą. Trzykrotna laureatka konkursów: „Bóg, honor, ojczyzna”, „Perły i perełki”. Wyróżnienia w konkursach lokalnych MCK w Płońsku.

Katarzyna Sadecka – „Huculka”

Ewa Sokólska z kwiatami, a po prawej siedzi jej córka Eryka

EWA SOKÓLSKA

Urodzona w 1958 roku. Zajmuje się malarstwem, grafiką i wyrobem biżuterii artystycznej. Absolwentka architektury krajobrazu, instruktor plastyki, nauczycielka języka niemieckiego. Laureatka wielu nagród.

SLAWOMIR ZEMBRZUSKI

Urodzony w 1955 roku w Płońsku. Absolwent LO im. H. Sienkiewicza w Płońsku i Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie. Jeden z założycieli Stowarzyszenia Twórców Ziemi Płońskiej „ART PŁONA”. W latach 2005–2009 prezes „ART PŁONA”. Wiceprezes Towarzystwa Miłośników Ziemi Płońskiej, założyciel Sekcji Herbarz Mazowiecki. Członek Stowarzyszenia Academia Europaea Sarbiewiana. Autor i wydawca książki

Sławomir Zembrzusi – „Bez nazwy”

„Z Dziejów Diecezji Płockiej, Sarbiewa i Parafii w Sarbiewskiej”. Z zamilowania rzeźbiarz, malarz oraz regionalista, dokumentujący dzieje Ziemi Płońskiej i jej mieszkańców.

Sławomir Zembrzusi – „Napoleon”

ZDZISŁAW ŻABOWSKI

Urodzony w 1958 roku, absolwent kulturoznawstwa w Siedlcach, jeden z najlepszych rzeźbiarzy płońskich. Jego prace od wielu lat są wręczane najważniejszym gościom odwiedzającym nasze miasto. Wnuk Jana Żabowskiego, rzeźbiarza ludowego z Płońska.

Zdzisław Żabowski – „Anioły”

Baza kulturalna**MIEJSKIE CENTRUM KULTURY**

Historia Domu Kultury i Kina w Płońsku sięga początku lat 50. XX wieku, natomiast Miejskie Centrum Kultury powstało 1 stycznia 1993 roku.

MCK jest samorządową instytucją kultury. Jego misją jest: budowanie tożsamości narodowej i lokalnej, kultywowanie wartości, kształtowanie wrażliwości społecznej, moralnej i estetycznej, stwarzanie możliwości uczestnictwa w kulturze oraz zaspakajanie potrzeb społecznych. Podmiotem działań MCK jest społeczność lokalna, a obszarem działań kultura niekomercyjna. W swojej strukturze zawiera: Dom Kultury, Kino Kalejdoskop, Galerię „P”, Pracownię Dokumentacji Dziejów Miasta.

W ostatnich latach MCK może poszczycić się wieloma osiągnięciami, spośród których najważniejsze to: tytuł Najlepszej Placówki Kultury 2004 roku w kategorii powiatowej w konkursie ogólnopolskim, Certyfikat Jakości CAL zdobyty w 2005 roku oraz tytuł Stolicy Kulturalnej Mazowsza 2006 roku.

Płoński Dom Kultury to centrum **Amatorskiego Ruchu Artystycznego**, który jest tradycyjną formą upowszechniania kultury i edukacji kulturalnej. Wspiera profesjonalistów i amatorów, rozwija zainteresowania wiedzą i sztuką, animuje, inspiruje, promuje i wspiera społeczną aktywność kulturalną na terenie miasta i gminy Płońsk. W MCK istnieją: Ludowy Zespół Artystyczny „Płoński”, Młodzieżowa Orkiestra Dęta „Con Grazia” wraz z Mażoretkami, Chór Allegro Coro, Grupa Teatralna, Koło Miłośników Astronomii im. Jana Walerego Jędrzejewicza, „Teatr Sześciu Dębów”, Płońskie Centrum Wolontariatu „Iskierki” oraz Płoński Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Przy MCK działa także Punkt Informacji Obywatelskiej – to miejsce, gdzie w każdy pierwszy piątek miesiąca dyżur pełni prawnik, udzielając bezpłatnych porad prawnych. W okresie rozliczeń podatkowych w punkcie dyżur pełnią pracownicy Urzędu Skarbowego w Płońsku.

W ciągu roku Miejskie Centrum Kultury organizuje ponad 160 imprez. Oferta merytoryczna MCK jest bardzo różnorodna pod względem zasięgu – od małych, lokalnych imprez, poprzez regionalne do ogólnopolskich i międzynarodowych, skierowana zarówno do dzieci i młodzieży, jak i dorosłych. W ten sposób jest realizowana polityka kulturalna miasta w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, jak też otwarcia się na nowe wyzwania i współpracę z instytucjami i organizacjami lokalnymi i ponadlokalnymi. Gości u siebie twórców teatralnych i filmowych, fotografów i plastyków, artystów scen operowych, jak i operetkowych, tancerzy i muzyków klasycznych oraz awangardowych, a także renomowanych twórców jazzowych.

MCK może poszczycić się działającą prężnie **Galerią „P”**, która rozpoczęła swoją działalność we wrześniu 1999 roku wystawą archeologiczną *Płońska odkrywając życie* oraz wystawą prezentującą życie codzienne społeczności żydowskiej.

MCK może poszczycić się działającą prężnie **Galerią „P”**, która rozpoczęła swoją działalność we wrześniu 1999 roku wystawą archeologiczną *Płońska odkrywając życie* oraz wystawą prezentującą życie codzienne społeczności żydowskiej.

LZA „Płoński”

Galeria „P”

Umiejscowiona jest w sali poklasztornego budynku zakonu karmelitów trzewiczkowych z XVI wieku, co sprawia, że jest miejscem posiadającym wyjątkowy, swoisty klimat. Galeria „P” to miejsce spotkań ze sztuką: malarstwem, rzeźbą, grafiką, ceramiką, fotografią, a jednocześnie promocja sztuki współczesnej oraz tworzenie regionalnego środowiska artystycznego. Tu, przez cały rok, co dwa miesiące organizowane są wernisaże i wystawy artystów-amatorów z Płońska i okolic, jak również artystów profesjonalnych z Polski i z zagranicy. Odbywają się także spotkania autorskie i recitale. W galerii, otwartej na propozycje artystów różnych generacji, spotkać można zarówno tradycyjne malarstwo, grafikę i rzeźbę, jak i prace przekraczające sztywne granice między tymi dyscyplinami.

Galeria gościła tak uznanych artystów jak: Janusz Stanny, Aleksander Turek, Iva Pawelczuk z Ukrainy, Lidia Snitko-Pleszko, Anna Szalast. Uczestnikami wystaw byli m.in.: Jacek Frankowski, Grażyna Jezierska, Maria Elsner Michalska, Adam Kołakowski, Alojzy Balcerzak, Waldemar Kusal, Stanisław Prokopczyk, Dariusz Wilczyński, Robert Chudzyński, Wilhelm Nowak, Anna Sobierajska i Barbara Rowdał, Twórcy Związku Ziemi Zawkrzeńskiej i inni.

W MCK znajdują się również ekspozycje stałe. Jedną z nich jest **Wystawa Pamięci Dawida Ben Guriona**, która prezentuje zdjęcia z okresu młodości, fotografie rodzinne, ojca, przyjaciół i znajomych, dom, a także teksty opisujące sytuację społeczno-polityczną w Płońsku na przełomie stuleci. Można tu również obejrzeć wybrane zdjęcia, pochodzące z późniejszego okresu życia Premiera, obrazujące jego szeroką, międzynarodową pracę na rzecz rozwoju Izraela, a także prace, które pochodzą z wystawy *Płońsk w latach 1940–1956*.

Kolejne ekspozycje to: wystawa obejmująca 28 obrazów olejnych **Zbigniewa Jaskierskiego**, polskiego malarza kolorysty, które powstały w latach 1958–1968 oraz **stała wystawa poświęcona pamięci ks. Macieja K. Sarbiewskiego**, zawierająca m.in.: zdjęcia z obchodów Dni Sarbiewskiego w Płońsku, informacje dotyczące jego życia i twórczości, wiersze Sarbiewskiego oraz materiały do pracy doktorskiej o ks. Sarbiewskim autorstwa wielkiego sympatyka jego twórczości i postaci – Tadeusza Dłabika, które wypożyczyła jego bratanica Elżbieta Dłabik.

Pracownia Dokumentacji Dziejów Miasta została powołana i włączona w struktury MCK w 1995 roku. Tworzy system wielopoziomowej i wieloaspektowej informacji piśmienniczej i ikonograficznej o materialnym, a także duchowym dziedzictwie kulturowym Płońska oraz Ziemi Płońskiej, służącej pogłębieniu i upowszechnieniu wiedzy o dawnych oraz obecnych dziejach miasta i jego mieszkańców oraz przechowaniu jej dla przyszłych pokoleń. Tu powstał m.in. projekt Płońskich Spotkań Mediów Lokalnych, których wysoki poziom merytoryczny i organizacyjny sprawił, że Płońsk w latach 1996–2000 był faktyczną stolicą prasy lokalnej na Mazowszu. Pracownia gromadzi wycinki prasowe, opracowania specjalistyczne i kserokopie dokumentów. Odtwarza biografie najstarszych płońskich rodzin, rejestruje wspomnienia i relacje mieszkańców miasta. Odnajduje oraz przechowuje dokumenty ikonograficzne i piśmiennicze. Tworzy zestawienia i opracowania przedmiotowe. Pracownia udziela także konsultacji w zakresie zgodnym z profilem realizowanych prac oraz organizuje spotkania informacyjne z użytkownikami. Prowadzi stałe kwerendy biblioteczne i archiwalne. Monitoruje prasę ogólnopolską i lokalną oraz wydawnictwa specjalistyczne, stale poszerzając i aktualizując informacje bibliograficzne opracowywane w postaci kartotek i baz danych.

Pracownia udostępnia gromadzone informacje wszystkim osobom i instytucjom (w tym także mediom regionalnym, ogólnopolskim i zagranicznym) zainteresowanym dziejami Płońska. Współpracuje przy opracowywaniu projektów merytorycznych mających pozyskać środowiska

Wejście do Pracowni Dokumentacji Dziejów Miasta

ponadlokalne dla realizowanych w Płońsku inicjatyw i spopularyzować działania płońskiego samorządu lokalnego.

Płońskie Kino „Kalejdoskop”, które znajduje się w strukturach MCK, ma już swoją ponad 60-letnią tradycję. Kino „Kalejdoskop” organizuje dwie projekcje dziennie, seanse zbiorowe dla szkół i firm. Poza tym na specjalne zamówienie są sprowadzane filmy lekturowe oraz w oryginalnej wersji językowej. W ramach popularyzacji kina ambitnego współpracuje z Zespołem Szkół Ogólnokształcących, organizując seanse zbiorowe z prelekcjami. Obok projekcji filmów w sali kina organizowanych jest wiele imprez kulturalnych takich jak: przedstawienia teatralne, recitale, koncerty, programy artystyczne w wykonaniu artystów profesjonalnych i amatorów.

MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA IM. HENRYKA SIENKIEWICZA W PŁOŃSKU

To samorządowa instytucja kultury. Od 1947 roku pełni funkcję najstarszej i największej księżnicy publicznej w mieście i powiecie płońskim. Służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, informacyjnych i kulturalnych oraz upowszechnianiu wiedzy i kultury w środowisku lokalnym. Dysponuje stale aktualizowanym, 72-tysięcznym księgozbiorem, na który składają się zróżnicowane materiały.

Miejska Biblioteka Publiczna w Płońsku to również nowoczesne i multimedialne centrum informacji lokalnej, oferujące wielostanowiskowy dostęp do Internetu oraz profesjonalną obsługę i fachowe doradztwo. Informację o zbiorach zawierają elektroniczne bazy danych, katalogi kartkowe oraz strona internetowa.

Biblioteka jest organizatorem wielu imprez i wydarzeń kulturalnych, które są okazją do kamealnych spotkań płońskiej publiczności ze znanymi osobistościami świata literackiego, teatralnego, muzycznego i plastycznego. Do najciekawszych form należą cykle: *Biesiada Artystyczna*, *Płoński Salonik Literacki* oraz wernisaże i wystawy plastyczne. Płońska księżnica, dbając o najmłodszych czytelników, oferuje warsztaty edukacyjne, konkursy literackie, recytatorskie, turnieje pięknego czytania oraz spektakle teatralne.

Jako animator życia społecznego i partner lokalny, uczestniczy w organizacji dorocznych *Międzynarodowych Dni ks. K. M. Sarbiewskiego*, *Płońskich Zadaszek Muzycznych „Pamięć za serce”*, *Multikulturowego Festiwalu Książki* oraz wielu imprez plenerowych dla mieszkańców miasta.

Miejska Biblioteka Publiczna w Płońsku promuje Turystyczny Szlak Sienkiewiczowski, prezentując stałą wystawę w Saloniku Literackim oraz udostępniając twórczość pierwszego polskiego laureata Literackiej Nagrody Nobla – swojego patrona – Henryka Sienkiewicza. Biblioteka aktywnie współpracuje z placówkami oświatowymi, instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi oraz mediami, przyczyniając się do utrwalania więzi lokalnych oraz promocji regionu. Uczestniczy w tworzeniu kontaktów zagranicznych z miastami bliźniaczymi współpracującymi z Płońskiem. Wymiernym tego efektem jest pozyskanie dużej kolekcji książek w językach angielskim i niemieckim.

Za swoją działalność promującą formy czytelnictwa oraz animowanie życia kulturalnego w środowisku lokalnym, Miejska Biblioteka Publiczna w Płońsku otrzymała wiele nagród. Naj-

bardziej prestiżowym wyróżnieniem jest zdobycie tytułu laureata konkursu SAMORZĄDOWY LIDER ZARZĄDZANIA 2001 USŁUGI SPOŁECZNE w dziedzinie KULTURA, w kategorii: miasta małe i średnie, organizowanego przez Związek Miast Polskich.

Wypożyczalnia dla dorosłych w MBP

BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA W PŁOŃSKU

Biblioteka Pedagogiczna w Płońsku powstała w 1954 roku jako Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna. Po wielokrotnej zmianie siedziby, w 1972 roku znalazła stałe miejsce w Domu Nauczyciela przy ulicy Warszawskiej. W 1975 roku Biblioteka utraciła swą samodzielność, stając się filią Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Ciechanowie. Obecnie organem prowadzącym Bibliotekę jest samorząd województwa mazowieckiego.

Biblioteka Pedagogiczna w Płońsku działa jako element systemu oświaty i służy szeroko rozumianym potrzebom nauki i kształcenia, zajmując ważne miejsce w procesie samokształcenia i doskonalenia zawodowego. Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu, od wielu lat z jej księgozbioru korzystają nie tylko pracownicy oświaty i studenci, ale wszystkie zainteresowane osoby. Oprócz działalności podstawowej Biblioteka prowadzi też szereg spotkań dla nauczycieli i nauczycieli-bibliotekarzy powiatu płońskiego. Odbywają się one w ramach zespołów samokształceniowych oraz cyklu *Nauczyciele – nauczycielom*.

Poza działalnością dydaktyczną Biblioteka stara się popularyzować twórczość lokalnych artystów. Organizowane m.in. we współpracy ze Stowarzyszeniem „ART PŁONA” wieczory autorskie weszły na stałe do kalendarza działań biblioteki. Dotychczas odbyły się spotkania:

- 27.01.2006 roku – *Stanisław Wątkowski z synem*
- 17.03.2006 roku – *Z tysięcy i kilku kresek... i z głębi serca*
- 11.05.2006 roku – *Nie poddawaj się szarej rzeczywistości – myśl kolorowo*
- 17.11.2006 roku – *Zebrane po – drogach*
- 13.03.2009 roku – *Trzynastego w piątek*
- 16.10.2009 roku – *Miłość – treść absolutna*
- 11.03.2010 roku – *Ziarna mojego słowa*
- 13.01.2011 roku – *Płońska Wigilia literacka*
- 15.03.2012 roku – *Wieczór Hawajski*

I LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE IM. HENRYKA SIENKIEWICZA W PŁOŃSKU

Szkoła została założona w 1917 roku przez płońskie koło Polskiej Macierzy Szkolnej. Funkcjonowała wtedy jako gimnazjum koedukacyjne i była pierwszą szkołą średnią na Ziemi Płońskiej.

Dziś liceum należy do Towarzystwa Szkół Twórczych, a także jest Szkołą Stowarzyszoną UNESCO. Osiąga bardzo wysokie wyniki w ogólnopolskim rankingu szkół średnich. Liceum bierze udział w międzynarodowych wymianach młodzieży. Jest też jednym z punktów Literackiego Szlaku Sienkiewiczowskiego. Od wielu lat współpracuje z propagującą życie i twórczość m.in. Henryka Sienkiewicza Barbarą Wachowicz. Szkoła wychowała wielu znanych absolwentów.

ZSO w Płońsku

STOWARZYSZENIE TWÓRCÓW ZIEMI PŁOŃSKIEJ „ART PŁONA”

Od 30 czerwca 2005 roku na terenie Płońska działa pierwsze w dziejach stowarzyszenie skupiające pisarzy i plastyków, które powstało z inicjatywy samych twórców – Stowarzyszenie Twórców Ziemi Płońskiej „ART PŁONA”. Obejmuje głównie powiat płoński, ale zrzesza również twórców z powiatu piaseczyńskiego, płockiego i z Warszawy. Liczy obecnie 73 osoby.

Początki tego stowarzyszenia sięgają 2002 roku. Wtedy to, w listopadzie, dwaj artyści – Sławomir Zembrzuski i Robert Chudzyński – zorganizowali w Galerii „P” wystawę swoich prac, rzeźby i fotografii artystycznej pt. *Zapomniane klimaty*. W lutym 2003 roku dołączyli do nich kolejni artyści – Zdzisław Żabowski i Sławomir Kręt. Udało im się wówczas stworzyć Grupę Lokalnych Twórców Plastyków. Łączył ich wspólny cel – potrzeba tworzenia. Sztukę wybrali

Zdzisław Wiśniewski, prezes Stowarzyszenia Twórców Ziemi Płońskiej „ART PŁONA”

jako sposób na urzeczywistnienie własnych prężyć. Pragnęli założyć stowarzyszenie oraz realizować autorski program edukacyjny, adresowany głównie do dzieci i młodzieży. W grupie tej znaleźli się: Adrian Augustynowicz, Robert Chudzyński, Andrzej Krzysztof Czara, Tomasz Grąbczewski, Dariusz Kazimierzczak, Julian Kiryłowicz, Sławomir Kręt, Zbigniew Oroń, Artur Rogowski, Robert Wałęka, Sławomir Zembrzuski i Zdzisław Żabowski. Pragnęli tworzyć kulturę lokalną i kreować wartości. Artyści zaczęli od zaprezentowania swojego dorobku artystycznego. Pierwszą wspólną wystawę udało im się zorganizować już

w marcu 2003 roku w Galerii „P”. Była to zbiorowa wystawa malarstwa i rzeźby zatytułowana *Impresje Artystyczne Płońskich Twórców*, na której swoje prace prezentowało 12 artystów. Po niej nastąpiły kolejne, nie tylko w Galerii „P” w Płońsku.

Grupa szybko zdobyła sobie uznanie i nowych członków. Poszerzała się wciąż o nowych twórców, uprawiających różne dziedziny sztuki, między innymi rzeźbę, malarstwo, haft, kowalstwo artystyczne i pisankarstwo. Organizowano wciąż nowe wystawy – w Galerii „P” przy Miejskim Centrum Kultury w Płońsku i w Kawiarni Artystycznej przy Centrum Kultury i Sztuki w Ciechanowie. W Muzeum Romantyzmu w Opinogórze zaprezentowano fotografie Roberta Chudzyńskiego. Romka Zawistowska i Wawrzyniec Zieliński prezentowali rzeźby i malarstwo w Baboszewie. Andrzej Graczyk zorganizował wystawę swoich prac rzeźbiarskich na Starym Mieście w Warszawie. Rzeźby Zdzisława Żabowskiego wręczono odwiedzającym Płońsk znakomitym gościom z Polski i z zagranicy. Otrzymali je m.in., śp. profesor Stefan Stuligrosz i ówczesny ambasador Izraela w Polsce Szewach Weiss. Prace naszych twórców zdobią gabinety ministrów i marszałków.

Barbara Figurska i Stanisław Wątkowski

Prace Urszuli Szcześniak

W 2004 roku Grupa Lokalnych Twórców Plastyków otrzymała od Miejskiego Centrum Kultury pomieszczenie, które w przyszłości miało stać się miejscem spotkań twórców i jednocześnie galerią. Własnymi siłami Zdzisław Żabowski i Sławomir Zembrzowski przeprowadzili remont owego pomieszczenia i zgromadzili wyposażenie (kredens wykonał Wawrzyk Zieliński). Miejsce to służy do częstych spotkań artystów, wymiany doświadczeń i dyskusji o sztuce. Atmosfera tego miejsca zaczęła przyciągać twórców, którzy dotychczas tworzyli „w ukryciu”.

Warsztaty plastyczne zorganizowane przez stowarzyszenie „ART PŁONA”

Kolejne wernisaże w Galerii „P”, przedstawiające prace zróżnicowane pod względem tematyki i formy, zaczęły interesować coraz więcej mieszkańców Płońska. Stały się również celem szkolnych wycieczek w ramach zajęć z plastyki. Plastycy zaczęli coraz częściej myśleć i mówić o zorganizowaniu się i powołaniu stowarzyszenia. Inicjatorem tego przedsięwzięcia był Sławomir Zembrzowski. Zjednał sobie poparcie władz lokalnych i otrzymał deklaracje pomocy ze strony między innymi ówczesnego dyrektora Miejskiego Centrum Kultury – Danuty Kucińskiej, odpowiedzialnej za Galerię „P” Bożeny Kłosińskiej oraz przedstawicieli Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poświętnem, gdzie również powstała mała galeria.

Stowarzyszenie współpracuje przy organizacji festynów, jarmarków i konferencji organizowanych przez MODR oraz inne organizacje zajmujące się statutowo rozwojem Mazowsza, m.in. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Przyjazne Mazowsze”. We współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej kierowanym przez Marię Zembrzuską, zorganizowano warsztaty malarsko-rzeźbiarskie podczas wakacji w Goszczycach, wystawy prac dzieci ze szkół z Płońska, choinki dla dzieci objętych pomocą MOPS w Płońsku, festyn rodzinny przy parafii św. Maksymiliana Kolbe, wystawy twórców niepełnosprawnych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej. Ważnym partnerem stowarzyszenia „ART PŁONA” są szkoły w Płońsku i powiecie płońskim. Twórcy stowarzyszenia przeprowadzili wiele warsztatów rzeźbiarskich, malarskich, z witrażu, pisankarstwa i kowalstwa w płońskich szkołach, Przedszkolu nr 2 w Płońsku oraz w szkołach w Siedlinie, Gralewie, Uniecku, Koziebrodach, Krajkowie, Dzierżąni, Nowym Mieście i Jońcu. Bardzo dużo warsztatów dla dzieci prowadzi obecny prezes Stowarzyszenia „ART PŁONA”, Zdzisław Wiśniewski. „Warsztaty z Panem Zdzichem” cieszą się wielkim powodzeniem na całym Mazowszu, m.in. w powiecie plockim, sochaczewskim i płońskim.

TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW ZIEMI PŁOŃSKIEJ

Towarzystwo Miłośników Ziemi Płońskiej powstało w 1997 roku. Realizuje zadania z zakresu wspierania kultury i turystyki na terenie powiatu płońskiego. Chętnie współpracuje z innymi instytucjami, stowarzyszeniami samorządami i z sektorem gospodarczym, wspierając cenne dla rozwoju i promocji Ziemi Płońskiej inicjatywy.

Przez 15 lat istnienia towarzystwo współpracowało m.in. z: Miejskim Centrum Kultury, Starostwem Powiatowym, Miejską Biblioteką Publiczną, Mazowieckim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego Poświętne oraz Urzędem Miasta przy realizacji takich imprez kulturalnych jak: Finał Konkursu Pamięci Polsko-Żydowskiej (1999), Płońskie Forum Dziecięcych Inicjatyw Pokojowych (2000), Rodzinna Fotografia Płońszczan (2001/2002), Ogólnopolski Konkurs Jednego Wiersza „O Płońskiej Różę” (2002) Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne „Kupalnoc-ka” (2003–2009), Europejska Parada Orkiestr Dętych (2003–2009), „Perły i perełki – promocja talentów” (2003), „Urokliwe Zakątki Ziemi Płońskiej – vademecum turysty” (2005), „Turystyczny

Szlak Sienkiewiczowski” (2006), „Przez Czerwińsk na Grunwald – tworzenie i promocja produktu turystycznego w gminie Czerwińsk nad Wisłą” (2009–2010), VI Płońskie Zaduszki Muzyczne „Pamięć za serce” (2011).

W tym czasie Towarzystwo było współwydawcą takich publikacji, jak: „Goniec Płoński” (1997–1998), *Żyli wśród nas. Wybór prac nadesłanych na konkurs Pamięci Polsko-Żydowskiej o nagrodę im. Dawida Ben Guriona* (2000/2001), *Doktor Leon Rutkowski i jego Płońsk* autorstwa Edwarda Lewandowskiego (2007), *Trwałość pamięci w 90. rocznicę powstania Gimnazjum i Liceum w Płońsku* (2007), *Informator turystyczny powiatu płońskiego* (2008), *Stąd jesteście. Album powiatu płońskiego* (2010), *Przewodnik subiektywny. Powiat płoński* (2011–2012), *Z dziejów Diecezji Płockiej, Sarbiewa i parafii sarbiewskiej. Ilustrowana historia Stowarzyszenia Academia Europaea Sarbieviana 2005–2012* autorstwa Sławomira Zembrzuskiego (2012).

Towarzystwo było pomysłodawcą i koordynatorem powstania Turystycznego Szlaku Sienkiewiczowskiego.

Grupa uczestnicząca w pikniku zorganizowanym przez TMZP

TURYSTYCZNY SZLAK SIENKIEWICZOWSKI

Szlak prowadzi przez miejsca związane z Henrykiem Sienkiewiczem ze względu na jego pobyt w Płońsku lub działalność, jaką prowadzą instytucje z racji nadanego im imienia polskiego noblisty. Roczny zaledwie pobyt na Ziemi Płońskiej (1865–1866) to okres przełomowy w życiu Sienkiewicza. Dojrzewał, zarabiał na siebie, ucząc syna ziemiańskiej rodziny. Postanawia ostatecznie zdać eksternistyczną maturę i podjąć studia w warszawskiej Szkole Głównej. W wolne wieczory dużo czyta, zgłębiając ukochaną literaturę i historię. Tu podejmuje decyzję, że kiedyś będzie pisarzem. Tak też się stało. Właśnie w Płońsku, w Poświętnem, dziewiętnastoletni guwerner rodziny Weyherów – Henryk Sienkiewicz napisał swoją pierwszą, nigdy nie opublikowaną powieść, pt. *Ofiara*. Umierając 15 listopada 1916 roku, rozpoczął żywot pośmiertny. Jego spuścizna – książki, które przez całe życie pisał „ku pokrzepieniu serc” narodu polskiego, zapewniły mu niesłabnącą miłość i uznanie czytelników na całym świecie.

Spacer rozpoczynamy w parku w Poświętnem, w jednej z dzielnic Płońska.

1. Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Warszawie Oddział Poświętne w Płońsku, ul. Sienkiewicza 11, 09-100 Płońsk.

Przyległa do Alei Lipowej alejka w zabytkowym parku w Poświętnem została nazwana Alejką Oleńki, na pamiątkę pobytu Henryka Sienkiewicza w Poświętnem. Z tej okazji również postawiono przy niej kamień z napisem: „Dokąd zmierzasz, Człowieku... Henrykowi Sienkiewiczowi w 140. rocznicę jego pobytu w Poświętnem – Płońszczanie”.

Kolejnym punktem wyprawy jest nieodległa „Sienkiewiczówka”, gdzie można obejrzyć wystawy związane z twórczością Henryka Sienkiewicza oraz z rodziną Weyherów, ostatnich właścicieli majątku w Poświętnem.

2. Dworek Weyherów w Poświętnem, zwany „Sienkiewiczówką”, ul. Sienkiewicza 11, 09-100 Płońsk.

Na szlaku można również spróbować specjalnie przygotowanych dań, które są związane z twórczością pisarza.

3. Restauracja „Poświętne”.

Specjalność na szlaku: roladki sienkiewiczowskie w sosie grzybowym z kaszą gryczaną i buraczkami.

4. Restauracja „Chata u Górala”, ul. Wieczorków 2, 09-100 Płońsk.

Specjalność na szlaku: placek Zagłoby.

5. Kolejnym etapem wędrowki jest wizyta w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Henryka Sienkiewicza, ul. Północna 15b, 09-100 Płońsk.

Miejska Biblioteka Publiczna w Płońsku nosi imię Henryka Sienkiewicza od listopada 1977 roku. Postanowienie o nadaniu bibliotece imienia pierwszego polskiego laureata Literackiej Nagrody Nobla przyjęto rok wcześniej – w 60. rocznicę śmierci pisarza.

Polecamy zobaczyć:

a) Salonik Literacki w czytelnicy – stylizowany kącik poświęcony pisarzowi,

b) ławeczkę z atrybutami pisarskimi noblisty,

c) bogaty zbiór dzieł wszystkich Henryka Sienkiewicza, biografie i opracowania dotyczące życia i twórczości Henryka Sienkiewicza i epoki polskiego pozytywizmu.

6. Idąc dalej szlakiem, ul. Kopernika, dojdziemy do **cmentarza**, gdzie w jego północnej części odnajdziemy zabytkowy grób rodziny Weyherów.

7. Z cmentarza udajemy się na ul. Płocką do I Liceum Ogólnokształcącego im. Henryka Sienkiewicza, ul. Płocka 56, 09-100 Płońsk.

Imię Henryka Sienkiewicza szkoła przyjęła w 1967 roku. Tradycją liceum stały się szczególnie uroczyste obchody Dni Patrona, które odbywają się cyklicznie w rocznicę śmierci pisarza. W tym dniu, od wielu lat, młodzież spotyka się z Barbarą Wachowicz, a przed pomnikiem Henryka Sienkiewicza odbywa się ślubowanie klas pierwszych.

Można tu obejrzeć: pomnik Henryka Sienkiewicza przed szkołą, płaskorzeźbę pisarza w holu szkoły, wystawę rzeźb postaci sienkiewiczowskich, wystawy poświęcone patronowi szkoły, pamiątki ze zlotów szkół sienkiewiczowskich.

8. Zwiedzanie zakończymy w restauracji „Róża” przy ul. Kolejowej 1a, kosztując sałatki Maryni Połanieckiej.

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA – PRZYJAZNE MAZOWSZE

To stowarzyszenie mające na celu wspieranie rozwoju miejscowości powiatu płońskiego. Jednym z głównych zadań jest waloryzacja zasobów kulturowych i przyrodniczych regionu poprzez promowanie dziedzictwa i walorów tej ziemi, a także umożliwienie mieszkańcom realizacji projektów z funduszy unijnych.

Grupa uczestników warsztatów zorganizowanych przez LGD

LGD – Przyjazne Mazowsze promuje działania ze swojego obszaru, wykorzystując wstępnie opracowaną koncepcję „Przyjazny skrzat – marka lokalna”. Podczas imprez lokalnych przedstawiany jest również spektakl „Skrzatolandia” promujący obszar LGD, według scenariusza i w wykonaniu grupy teatralnej Legendarium z Koziebród. Od 2010 roku ogłaszany jest również konkurs na produkt lokalny, którego celem jest inicjowanie, wyszukiwanie i kreowanie pomysłów na produkt, który może stać się wyróżnikiem promującym obszar naszego działania, a laureatom wręczana jest statuetka skrzata. Skrzatolandia to przyjazna kraina, której przestrzeń jest otwarta i którą można wypełniać własnymi pomysłami. Zamieszkują ją skrzaty i podobne im istoty, ludki uczynne, chętne do pomocy i czynienia różnych przysług ludziom. Wyglądem przypominają małych ludzi. Według słowiańskich wierzeń ludowych te nadprzyrodzone istoty zamieszkiwały w każdym domu. W zamian za jedzenie, pozostawiane przez gospodarzy, opiekowały się małymi dziećmi, zamiataly izbę, a czasem szły do pracy w polu. Grupa nawiązuje do skrzata, ponieważ jest przyjazny, życzliwy dla innych, uczynny, rzetelny, solidny i odpowiedzialny, a przede wszystkim, gościnny, pomysłowy i ma duże poczucie humoru. Lubi otwartą przestrzeń, wolność, jest ruchliwy i lekki jak ptak, chętnie szybuje w przestrzeni, także wirtualnej. Stowarzyszenie chciałoby, aby produkty, usługi i działania na obszarze LGD – Przyjazne Mazowsze dobrze kojarzyły się z lokalną marką.

Warto być – imprezy cykliczne

MAZOWIECKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO W WARSZAWIE ODDZIAŁ POŚWIĘTNE W PŁOŃSKU

CZERWIEC

Mazowieckie Dni Rolnictwa

WRZESIEŃ

Dzień Kukurydzy i Buraka

WRZESIEŃ/PAŹDZIERNIK

Jesienny Jarmark „Od pola do stołu”

MIEJSKIE CENTRUM KULTURY W PŁOŃSKU

STYCZEŃ

Finał Wielkiej Orkiestry
Świątecznej Pomocy

Noworoczny Koncert Kolęd

LUTY

Płońskie Walentynki

MARZEC

Widowisko plenerowe
„Misterium Męki Pańskiej”

KWIECIEŃ

„Płońskie Dęby Pamięci”
– obchody rocznicy
Zbrodni Katyńskiej

Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne
„Kupalnocka”

Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne
„Kupalnocka”

Płońska Młodzieżowa Orkiestra Dęta
„Con Grazia” wraz z Mazoretkami

MAJ

Międzynarodowe Dni ks. Macieja K. Sarbiewskiego
– „Chrześcijański Horacy z Mazowsza”;
Ogólnopolski Konkurs Poetycki „O Laur Sarbiewskiego”
„Festiwal muzyki barokowej”
Miejski Konkurs Piosenki Dziecięcej „Śpiewamy dla Mamy”

LIPIEC

Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne „Kupalnocka”

SIERPIEŃ

Festiwal Teatrów Lalkowych i Ulicznych
Europejska Parada Orkiestr Dętych

WRZESIEŃ

Dni Patrona Miasta – św. Michała Archanioła

PAŹDZIERNIK

Marsz Milczenia upamiętniający likwidację getta żydowskiego
w październiku 1942 roku

GRUDZIEŃ

Wigilia Miejska
Powitanie Nowego Roku w rynku miasta

MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA IM. HENRYKA SIENKIEWICZA**STYCZEŃ, MARZEC, MAJ, LISTOPAD**

Biesiada Artystyczna – wieczory kameralne z udziałem znanych
i lubianych aktorów, i muzyków; recitale, monodramy, spektakle

LUTY, MARZEC, KWIECIEŃ, MAJ, WRZESIEŃ, PAŹDZIERNIK, GRUDZIEŃ

Płoński Salonik Literacki – spotkania z pisarzami, promocje książek

LUTY, LIPIEC, PAŹDZIERNIK

Wystawy plastyczne, wernisaże

LUTY

„Ferie w Bibliotece” – imprezy dla dzieci i młodzieży
podczas ferii zimowych

MARZEC, MAJ, CZERWIEC, WRZESIEŃ

„Pokochaj książkę przez teatr” – spektakle teatralne dla dzieci

MAJ

Tydzień Bibliotek – cykl imprez promujących książkę i czytelnictwo
Międzynarodowe Dni ks. M. K. Sarbiewskiego –
współpraca ze Stowarzyszeniem Academia Europea Sarbieviana

LIPIEC – SIERPIEŃ

„Lato w Bibliotece” – imprezy dla dzieci i młodzieży podczas wakacji
Konkursy recytatorskie dla młodzieży szkolnej

SZKOŁA MUZYKI I TAŃCA „NUTKA”**KWIECIEŃ/MAJ**

„Nutka” Dzieciom (koncert charytatywny)

LISTOPAD

Płońskie Zadaszki Muzyczne „Pamięć za serce” – multimedialny
koncert oparty na wątkach historii regionalnej; współpraca partnerska
ze Szkołą Muzyki i Tańca „Nutka” i MCK

LISTOPAD

Zadaszki muzyczne

URZĄD MIEJSKI W PŁOŃSKU**STYCZEŃ**

Rocznica Zbrodni na Piaskach

MAJ

Święto Flagi

Święto Konstytucji 3 Maja

SIERPIEŃ

Rocznica Bitwy Warszawskiej

WRZESIEŃ

Rocznica Wybuchu II wojny światowej

LISTOPAD

„Wspólnie dla Niepodległej”

– Obchody Rocznicy Odzyskania Niepodległości

MIEJSKIE CENTRUM SPORTU I REKREACJI W PŁOŃSKU**STYCZEŃ**

Ogólnopolski Turniej Piłki Koszykowej Mężczyzn z okazji Wyzwolenia Płońska

MAJ

Ogólnopolski Mityng Lekkoatletyczny z okazji Święta Konstytucji 3 Maja

Otwarte Mistrzostwa Płońska w grze deblowej w Tenisie Stołowym

WRZESIEŃ

Otwarte Mistrzostwa Płońska w Tenisie Ziemnym (gra singlowa)

Ogólnopolski Turniej Piłki Siatkowej o Puchar Dyrektora Miejskiego Centrum Sportu i Rekreacji

LISTOPAD

Wojewódzki Turniej Piłki Siatkowej Mężczyzn z okazji Święta Niepodległości

Baza noclegowa i żywieniowa**Bacówka Mazowiecka „Arkadia”**

ul. Mazowiecka 11, 09-100 Płońsk
tel. 23 662 14 80

Cafe Arka Kawiarnia & Restauracja

ul. Warszawska 10, 09-100 Płońsk
tel. 23 662 11 86, e-mail: poczta@cafearka.pl
www.cafearka.pl

Chata u Górala

ul. Wieczorków 2, 09-100 Płońsk
tel. 23 662 81 81

Gospodarstwo agroturystyczne Stajnia „Bogumił”

ul. Podmiejska 13, 09-100 Płońsk
tel. 23 662 33 68
Specjalizacja: jazda konna

Hotel Marco

ul. Wieczorków 115, 09-100 Płońsk
tel. 23 663 29 88, e-mail: recepcja@hotel-plonsk.pl
www.hotel-plonsk.pl
Liczba miejsc noclegowych: 31

Hotel Martex ***

ul. Grunwaldzka 53, 09-100 Płońsk
tel. 23 672 29 13, 23 683 44 02, 660 496 220
e-mail: recepcja@hotelmartex.pl
www.hotelmartex.pl

Hotel „Poświętne”

ul. Sienkiewicza 11, 09-100 Płońsk
tel. 23 663 07 40, tel./fax 23 662 42 72
e-mail: hotel@modr.mazowsze.pl
www.hotel-plonsk.mazowsze.pl
Liczba miejsc noclegowych: 100

Jedyny KEBAB w mieście

ul. Warszawska 62, 09-100 Płońsk

Kebab

Warszawska 43, 09-100 Płońsk

KFC American Restaurant sp. z o.o.

ul. Warszawska 59, 09-100 Płońsk
tel. 668 636 109

Mc Donalds

ul. H. Sienkiewicza 10, 09-100 Płońsk

Pizzeria Biesiadowo

ul. Płocka 25, 09-100 Płońsk
tel. 23 662 99 00

Pizzeria Dagrasso

ul. 19 Stycznia 23/24, 09-100 Płońsk
tel. 23 662 34 24

Pizzeria Roma

ul. Grunwaldzka 2, 09-100 Płońsk
tel. 23 662 87 70

Pizzeria Sorrento

ul. Północna 10, 09-100 Płońsk
tel. 23 662 81 10

Pizzeria Verona

ul. Młodzieżowa 31j, 09-100 Płońsk
tel. 23 662 64 36

Ramo Endi Kebab

Wojska Polskiego 4, 09-100 Płońsk
tel. 888 193 444

Restauracja „Kaprys”

pl. 15 Sierpnia 21a, 09-100 Płońsk
tel. 23 662 68 21, e-mail: kaprys12@o2.pl

Restauracja „Róża”

ul. Kolejowa 1a, 09-100 Płońsk
tel. 23 662 25 55, 606 928 824

Restauracja „U Olczaków”

ul. Targowa 10, 09-100 Płońsk
tel. 23 662 60 68

Tequila Club – Kręgielnia

ul. Zajazd 3, 09-100 Płońsk
tel. 512 636 529, 23 663 29 08
e-mail: tequilaclub@wp.pl

Tutto Bene Pizzeria Kebab

ul. Grunwaldzka 16, 09-100 Płońsk

Zielony Zakątek

ul. 19 Stycznia 12, 09-100 Płońsk
tel. 23 661 86 51, 512 070 600
e-mail: zz@zielonyzakatekplonsk.pl

Zorba Kebab

ul. Grunwaldzka 69b, 09-100 Płońsk

Drzewko Pamięci

Budynek dawnego dworca PKP

Miejskie Centrum Sportu i Rekreacji

Miasto **RACIAŻ**

RACIAŻ

Urząd Miasta

Ślady osadnictwa na terenie Raciąża sięgają X wieku. Grodzisko powstało w XII wieku. Między XIII a XVII wiekiem Raciąż był siedzibą kasztelanii, a prawa miejskie otrzymał w 1425 roku z rąk księcia Siemowita IV. Po 1495 roku miasto stało się siedzibą powiatu, ale miano to straciło w okresie rozbiorów. W 1512 roku Raciąż przeszedł na własność biskupa płockiego. Miasto w XVI wieku liczyło ok. 1000 mieszkańców i było jednym z najludniejszych w województwie płockim. W Raciążu odbywały się sejmiki województwa płockiego. Miasto straciło swoje znaczenie w wyniku wojen ze Szwedami w XVIII wieku, a prawa miejskie utraciło po upadku powstania styczniowego – w 1869 roku i odzyskało je dopiero w 1922 roku.

Ciekawostki

Pierwsza pisana informacja o Raciążu pochodzi z 1250 roku. Nazwa grodu wskazuje na jego szczególne cele militarne: *raciędz to wojownik*. Gród zwany „Wodna Góra” istniał już w X wieku. Było to w styczniu 997 roku, gdy św. Wojciech (Adalbert) wyruszył z misją nawrócenia Mazowszan i Prusów. Pierwszym znanym grodem, jaki odwiedził biskup na północnym Mazowszu, był Raciąż. Od tego czasu gród w Raciążu oprócz ważnej funkcji obronnej pełnił także rolę pierwszego ośrodka chrześcijaństwa w tej części Mazowsza. Mieszkańcy w miejscu ołtarza zbudowali pierwszą kaplicę, w której odbył się grupowy chrzest mieszkańców grodu. W tym miejscu prawdopodobnie w XII wieku utworzono parafię.

W średniowieczu istniała w Raciążu szkoła, a o jej dobrym nauczaniu świadczy trzech studentów Uniwersytetu Krakowskiego: 1468 rok – Mikołaj, syn Świętosława z Raciąża, 1469 rok – Szczepan, syn Stanisława z Raciąża, 1471 rok – Jan, syn Szczepana z Raciąża.

16 marca 1794 roku w Raciążu zatrzymała się na postój brygada generała Antoniego Madalińskiego, maszerująca z Mławy w kierunku Wyszogrodu. Na początku października 1794 roku powstańczy oddział Antonowicza w okolicach Raciąża atakował stacjonujących w mieście Prusaków. 4 października 1794 roku powstańcy rozbili w Raciążu posterunek pruski.

Podczas powstania listopadowego, 23 lipca 1831 roku, w okolicy Raciąża dotarło wojsko powstańcze. Podzieliło się ono na dwie grupy: pierwsza pod dowództwem pułkownika Mycielskiego odcięła drogę straży przedniej wojsk rosyjskich w okolicy Ciecierska. Została tam stoczona bitwa, której wynik nie jest dziś znany, wiadomo natomiast, że siły polskie liczyły 700 jeźdźców, a straty wyniosły 127 ułanów. Druga grupa wojsk polskich pod dowództwem generała Turno ruszyła w stronę miasta, aby związać siły rosyjskie do czasu przybycia posiłków. Do spotkania wojsk doszło w okolicy Witkowa, gdzie stoczona została kilkugodzinna bitwa. Generał Turno zdołał odeprzeć ataki Rosjan, a nawet zmusić ich do wycofania się w stronę Wkry. Podczas bitwy miasto doznało poważnych zniszczeń.

Warto zobaczyć – zabytki

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY

Kościół pochodzi z 1886 roku. Został zbudowany w stylu neogotyckim. Murowana plebania powstała w latach 20. XX wieku. Na uwagę zasługują obrazy znanych malarzy warszawskich – Józefa Buchbindera i Czesława Czarneckiego.

CMENTARZ PARAFIALNY

Warto tu zwrócić uwagę na pomnik żołnierzy Wojska Polskiego. W czasie odwrotu armii „Modlin” z pozycji mławskiej w dniach 4–5 września 1939 roku w rejonie Raciąża, w wyniku nalotów lotniczych, zginęło kilku żołnierzy polskich, którzy zostali pochowani na cmentarzu parafialnym.

Na cmentarzu przykościelnym stoi pomnik żeliwny Józefa Turowskiego (pułkownika artylerii wojsk polskich) i jego żony Józefy z Chmielewskich. Jego brat Jan Turowski urodził się w 1832 roku w Żukowie. Był absolwentem Wyższej Szkoły Wojskowej w Petersburgu. Jako oficer gwardii brał udział w kampanii krymskiej, odznaczony został wysokimi orderami carskimi. W związku z wybuchem powstania styczniowego wziął dymisję z wojska i w 1862 roku wrócił do kraju. Po śmierci generała Zygmunta Padlewskiego mianowany został naczelnikiem wojskowym. Brał udział w wielu bitwach, m.in. pod Bieżuniem i Poniatowem. Ranny w nogę, wyjechał za granicę, lecz w 1869 roku powrócił do kraju.

Drugi pomnik czci pamięć lekarza Jana Wojciechowskiego i został wystawiony przez jego siostrę w połowie XIX wieku.

Baza kulturalna

MIEJSKIE CENTRUM KULTURY

We wrześniu 2008 roku raciąski Dom Kultury obchodził 50. rocznicę swojego istnienia. Z tej okazji odbyła się uroczystość z udziałem mieszkańców, byłych i obecnych pracowników placówki, władz miasta oraz powiatu. Dom Kultury rozpoczął działalność 14 września 1958 roku. Placówkę wybudowano dzięki inicjatywie ówczesnych przewodniczących Miejskiej Rady Narodowej – Stanisława Smolińskiego, Stanisława Włodarskiego oraz Jerzego Ziółkowskiego. W budynku znalazło się miejsce na księgozbiór biblioteki miejskiej oraz na czytelnia.

Kościół pw. NMP

Biografie warte uwagi

EDWARD A. OTTO (1887–1962)

Urodził się w Raciążu. Był synem Antoniego i Franciszki. Studiował medycynę w Kazaniu. W 1917 roku otrzymał dyplom doktora medycyny. Po odzyskaniu niepodległości służył w Wojsku Polskim. W 1926 roku, w stopniu kapitana, przeniesiono go do rezerwy. Podjął pracę w Wymyślinie i w Skępem. Mieszkał przy ulicy Rypińskiej. Pracował jako akuszer i lekarz ogólny. Pełnił funkcję kierownika Ośrodka Zdrowia w Skępem. Był lekarzem szkolnym w Seminarium Nauczycielskim w Wymyślinie. Należał do Koła Oficerów Rezerwy w Skępem. Gdy wybuchła II wojna światowa, nie chciał podpisać niemieckiej listy narodowościowej. Został wysiedlony z rodziną w 1940 roku do Generalnej Guberni. Pracował w Warszawie. W 1945 roku wrócił do Wymyślina. Zorganizował izbę porodową w Skępem. Doktor Edward A. Otto zmarł w Skępem. Został pochowany na miejscowym cmentarzu.

TADEUSZ ANTONI MOSTOWSKI

To ostatni kasztelan raciąński, działacz Sejmu Czteroletniego i uczestnik powstania kościuszkowskiego, minister spraw wewnętrznych Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego, krytyk literacki i wydawca.

Wybrani artyści lokalni

URSZULA SZCZEŚNIAK

I BARBARA FIGURSKA

Zajmują się hafciarstwem i koronkarstwem.

Od lewej: Bogusława Wybrańska-Galach, Urszula Szcześniak, Barbara Figurska, Zbigniew Szostak

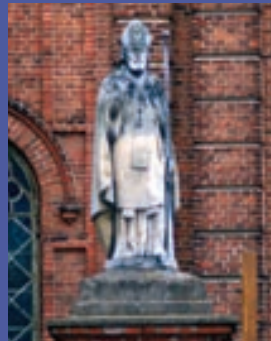

Figura św. Wójciecha

Pomnik pamięci „synów tej ziemi, rodaków wiernych Ojczyźnie pomordowanych i poległych w walce o honor i wolność”

Figura św. Floriana

Warto być – imprezy cykliczne

STYCZEŃ

Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy

MAJ

Festyn Majowy

Bieg Wiosny

CZERWIEC

Dzień Raciąża

LIPIEC

Akcja Lato

SIERPIEŃ

Festyn Sierpniowy

WRZESIEŃ

Rap Festiwal

Baza noclegowa i żywieniowa

Dom Weselny

ul. Płocka 76, 09-140 Raciąż

tel. 602 712 604

Liczba miejsc: 180

Liczba miejsc noclegowych: 20

Motel „Arkadia”

ul. Mickiewicza 24, 09-140 Raciąż

tel. 508 187 326, 509 642 770

Liczba miejsc noclegowych: 20

Pizzeria „Latina”

ul. Kilińskiego 44a, 09-140 Raciąż

tel. 602 119 494

Pizzeria „Torino”

ul. Kościuszki 9, 09-140 Raciąż

tel. 23 679 12 91

Gmina **BABOSZEWO**

BABOSZEWO

Warto zobaczyć – zabytki

BABOSZEWO

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM MATKI BOSKIEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ

To neogotycki, murowany kościół, który został wybudowany w latach 1909–1914 staraniem księdza Stanisława Sulińskiego, według projektu Stefana Szyllera. W 1928 roku konsekrował go biskup Antoni Julian Nowowiejski. W 1925 roku sprowadzono do kościoła obraz Matki Boskiej Częstochowskiej i umieszczono go w głównym ołtarzu. W latach 1955–1956 wykonano polichromię wnętrza kościoła i sprawiono boczne ołtarze. Prace renowacyjne w kościele przeprowadził także ksiądz Jan Chmieliński.

Parafia powstała prawdopodobnie na przełomie XII i XIII wieku. Już w 1254 roku istniała tu kaplica. Kościół drewniany został zbudowany w latach 1575–1586 przez Mikołaja Brzeskiego. Świątynia była konsekrowana pod wezwaniem św. Urbana i św. Marii Magdaleny. Do budynku przylegały dwie kaplice, jedna drewniana, druga murowana. W 1642 roku Stanisław Wojciech Brzeski, kanonik płocki, ufundował altarię Matki Boskiej Częstochowskiej. Kościół spłonął w 1702 roku. Trzecią świątynię, także drewnianą, przy której była murowana kaplica, wybudował ksiądz Walenty Wyszczkowski. W 1765 roku również i ten kościół całkowicie spłonął. Czwarta świątynia była budowana w latach 1765–1767 staraniem księdza Józefa Rykaczewskiego. Konsekrował ją w 1774 roku biskup Jan Dembowski. Wyremontowano ją w 1859 i 1904 roku, a w 1908 roku spłonęła.

Kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej

Grób rodziny Starczewskich

CMENTARZ PARAFIALNY RZYMSKOKATOLICKI

Pochodzi z 2. połowy XIX wieku. Znajduje się tu między innymi mogiła nieznanego żołnierza Wojska Polskiego z 1920 roku. Imiona i nazwiska oraz liczba pochowanych są nieznane. 19 sierpnia 1920 roku 37. pułk piechoty stoczył bitwę pod Baboszewem, w której odznaczyła się kompania złożona z uczniów – ochotników z powiatów kutnowskiego i łęczyckiego. Poległo 4 szeregowców, a 4 oficerów i 40 szeregowców zostało rannych. Z ran odniesionych w tym boju zmarł między innymi podporucznik Władysław Nosowicz, odznaczony orderem Virtuti Militari.

DWÓR

Dwór został wybudowany w 1. połowie XIX wieku. W 1783 roku majątek należał do rodziny Wołowskich, a od 1909 roku jego właścicielem był Alfons Młodzianowski. Pod koniec lat 20. XX wieku posiadłością władał Beniamin Barciński. Dwór jest murowany, osadzony na planie prostokąta. Parterowy budynek ma poddasze z dachem naczółkowym krytym eternitem. Elewacja frontowa jest dziś przekształcona. Pierwotnie była 9-osiowa z 3-osiową, centralnie umieszczoną, zabudowaną sionką z otworami okiennymi. Główne wejście jest zamknięte półokrągłym łukiem. Sionka ma profilowany gzyms koronujący. Obecnie dwór jest niezamieszkały i niezagospodarowany.

DZIEKTARZEWO**KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚW. KATARZYNY**

Parafia pod wezwaniem św. Katarzyny powstała pod koniec XIV lub na początku XV wieku. Pierwsza pisana informacja źródłowa o parafii pochodzi z 1450 roku. Późnogotycki kościół w Dziektarzewie, murowany z cegły, z użyciem zendrówki ułożonej w rombowy wzór, wzniesiony został zapewne w 1. połowie XVI wieku, być może z fundacji Wesela herbu Rogala z Dziektarzewa. Był remontowany i przekształcony w 1837 roku, następnie w 1884 roku. W połowie XVII wieku z fundacji A. Rościszowskiej powstała w bocznej kaplicy almaria św. Anny.

W XVIII wieku właścicielem wsi był Kazimierz Krasiński, oboźny koronny, który zlecił przebudowę kościoła, fundując budowę chóru muzycznego, wspartego na pięciu arkadach filarowych ozdobionych balustradą tralkową, wygiętą półkuliście w części środkowej. Zamontowano w tym czasie czterogłosowe organy, zbudowane w pracowni Józefa Szymańskiego z Warszawy. Na uwagę zasługują ołtarze: główny w stylu regencji z XVIII wieku i boczne – barokowy z 2. połowy XVIII wieku i z XX wieku, wykonany przez Jana Rutkowskiego z Ciechanowa, zawierający obrazy świętych Piotra i Pawła.

CMENTARZ

Uwagę zwraca neogotycka kaplica wystawiona w 1897 roku z fundacji Pelagii Grabowskiej. Wewnątrz znajduje się polichromia z 1899 roku sygnowana nazwiskiem Adama Kazimierza Ciemnińskiego ze sceną złożenia do grobu na ścianie bocznej oraz tryptykiem ołtarzowym, w którym środkowy obraz Chrystusa namalowany został na płótnie, a po bokach znajdują się polichromowane postacie św. Jadwigi i św. Józefa oraz w zwieńczeniu Matka Boska z Dzieciątkiem. Adam Kazimierz Ciemniński to znany malarz mazowiecki. Był on siostrzeńcem Pelagii Grabowskiej. Zmarł w Woźnikach koło Płońska, a pochowany został w Radzyminie w gminie Naruszewo.

Wnętrze kościoła pw. św. Katarzyny

Rycina dworu w Dziektarzewie

DWÓR

Drewniany dwór w Dziektarzewie został wybudowany pod koniec XIX wieku zapewne dla rodziny Grabowskich. Budynek był parterowy, z wąskim piętrowym skrzydłem od wschodu i obszerną werandą-loggią od strony zachodniej. Wejście do dworu od strony północnej naprzeciw kościoła i parku jest poprzedzone gankiem wspartym na czterech słupach, zwieńczone daszkiem. W Dziektarzewie w niepodległej Polsce właściciele dworu organizowali kolonie letnie dla niezamożnych dzieci i obozy harcerskie nad pobliską Wkrą.

REZERWAT „DZIEKTARZEWO”

Rezerwat położony jest w uroczysku leśnym Dziektarzewo. Został utworzony w 1964 roku, jego powierzchnia wynosi 5,35 ha. Przeważającą część obszaru zajmują drzewostany o strukturze dwupiętrowej. W pierwszym piętrze panuje sosna w wieku 110–126 lat, ale też lipa, brzoza, dąb, wiąz, grab i olsza licząca 80–110 lat. Piętro drugie tworzą dęby i graby z domieszką lipy i jaworu mającego 55–65 lat.

Publiczna Szkoła Powszechna w Mystkowie założona przez Janinę Żabowską, prawdopodobnie rok szkolny 1937/38

nym, pionowym otworem okiennym oraz datą powstania dworu. Portyk wyposażony został w dwa prostokątne otwory okienne w ścianach bocznych. Wystrój architektoniczny ograniczony został do boniowania naroży, profilowanych opasek prostokątnych otworów okiennych oraz wydatnego, profilowanego gzymsu koronującego. Na elewacji bocznej umieszczono sionkę z dodatkowym wejściem, z odcinkowym zamknięciem oraz oknami. Całość skomponowana była w stylu popularnym w tamtym czasie w środowisku ziemiańskim.

W czasie II wojny światowej, we wrześniu 1939 roku niemieckie władze przejęły majątek i dwór rodziny Władysława Stanisławskiego. W posiadłości była siedziba żandarmerii niemieckiej.

SARBIEWO

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚW. STANISŁAWA

Parafia w Sarbiewie została erygowana prawdopodobnie w 1386 roku przez biskupa płockiego Jakuba z Korzkwi, jednak wzmianki o kościele pochodzą już z roku 1411. Pierwszy znany kościół w Sarbiewie został zbudowany przez właścicieli Ćwiklina i Sarbiewa. Patronem parafii został znany w XIII wieku Ferdynand Bullone (św. Antoni lub Antoni Padewski), a kościoła św. Stanisław – biskup i męczennik. W 1522 roku kościół był konsekrowany przez biskupa Erazma Ciołka.

Obecna świątynia w części pochodzi z początku XVII wieku, była wielokrotnie remontowana, zachowała się jednak jej wewnętrzna część z malowanymi herbami właścicieli Sarbiewa i kolarów świątyni Mateusza i Anastazji z Milewskich, małżonków Sarbiewskich. Podczas ostatniego remontu odkryto płytę nagrobną Zawiszy z rodu Dołęgów z Dłużniewa – starosty płockiego, a od 1440 roku kasztelana raciańskiego, zmarłego w 1519 roku.

Kościół pw. św. Stanisława

MYSTKOWO GRZYMKI

DWÓR

Został wzniesiony w 1. połowie lat 20. XX wieku dla Władysława Stanisławskiego, starosty grodzkiego. Dwór był parterowy, nakryty dachem „polskim”, z ryzalitem na osi otwartym kolumnową wnęką i zwieńczonym trójkątnym szczytem daszku. To budynek podpiwniczony, parterowy, z mieszkalnym poddaszem. Elewacja frontowa jest 9-osiowa z 3-osiowym dwukolumnowym portykiem tokańskim typu „in antis” wgłęбно-wypukłym. Ponad portykiem umieszczono wystawkę z półszczytem z eliptycz-

Biografie warte uwagi

ks. Maciej Kazimierz Sarbiewski SJ

MACIEJ KAZIMIERZ SARBIEWSKI (1595–1640)

To światowej sławy polski poeta neolaciński i teoretyk literatury epoki baroku, kaznodzieja nadworny Władysława IV, jezuita. Uczył się w kolegium jezuickim w Pułtusku. Studiował na Akademii Wileńskiej i w kolegium jezuickim w Braniewie, gdzie spotkał św. Andrzeja Bobolę. W 1612 roku wstąpił do zakonu jezuitów. Był nauczycielem poetyki i retoryki w kolegiach w Krożach, Połocku i na Akademii Wileńskiej, gdzie uzyskał w 1632 roku doktorat z filozofii, a w 1636 roku z teologii. W 1622 roku wysłany został przez swoich zakonnych przełożonych na studia do Rzymu, gdzie stał się jednym z czołowych intelektualistów europejskich na dworze papieża Urbana VIII. Z jego rąk otrzymał najwyższą nagrodę literacką – laur poetycki, a jako poeta laureatus – złoty naszyjnik z medalem Ojca Świętego.

W 1625 roku powrócił do Polski, zostając profesorem teologii na Akademii Wileńskiej, w 1635 roku został kaznodzieją króla Władysława IV.

Był jednym z największych poetów europejskich epoki baroku. Jego „Lyricorum libri” doczekały się kilkudziesięciu edycji w całej Europie. W 1632 roku wydana została w Antwerpii ich luksusowa wersja ze szkicami Petera Paula Rubensa. Sześć lat po śmierci poety Anglicy dokonali tłumaczenia zbioru. W Kolonii ukazało się aż siedem wydań jego wierszy. W Polsce kompletny przekład poezji Sarbiewskiego powstał dopiero w 1980 roku.

Warto być – imprezy cykliczne

MARZEC, WRZESIEŃ, GRUDZIEŃ

Grand Prix Gminy Baboszewo w Tenisie Stołowym

MAJ

Międzynarodowe Dni ks. M. K. Sarbiewskiego
„Chrześcijański Horacy z Mazowsza”.

1 MAJA

Międzynarodowy
Wyścig Kolarski Memoriał
A. Trochanowskiego
Mistrzostwa
Powiatu Płońskiego
w Kolarstwie Szosowym

Międzynarodowy Wyścig Kolarski
Memoriał A. Trochanowskiego

CZERWIEC

Powitanie lata

CZERWIEC – LIPIEC

Turniej rodzinny (piłka nożna)

PAŹDZIERNIK – MAJ

Halowa liga piłki nożnej

LISTOPAD

Uroczystości z okazji 11 Listopada i Dnia Patrona Gimnazjum
im. Armii Krajowej w Baboszewie

Międzynarodowe Dni Ks. M. K. Sarbiewskiego

Baza noclegowa i żywieniowa

DLUŻNIEWO

„WERST Oil” Stacja Paliw Rafinerii Gdańskiej S.A.

Dłużniewo, 09-130 Baboszewo

tel. 23 661 23 08

Liczba miejsc noclegowych: 5

Zajazd „Gospoda na Mazowszu”

Dłużniewo, 09-130 Baboszewo

tel. 23 662 49 00

www.gospoda-na-mazowszu.pl

Liczba miejsc noclegowych: 28

Specjalizacja: dania kuchni staropolskiej, chłopskiej i dworskiej oraz z dziczyzny; zajazd otacza zabytkowy park, w którym zlokalizowany jest grill na 150 miejsc siedzących

PIEŃKI RZEWIŃSKIE

Gospodarstwo Agroturystyczne „Kalinka”

Pieńki Rzewińskie 23, 09-105 Dziektarzewo

tel. 23 661 24 22, 507 976 000, 606 172 062

www.agroturystyka-kalinka.pl

Liczba miejsc noclegowych: 9

Specjalizacja: jazda konna i bryczką, sauna „ruska bania”, w zimie kuligi

RYBITWY

„Chata Smaku”

Zamoście 1, 09-130 Baboszewo

tel. 23 676 62 51, 606 901 010

Liczba miejsc noclegowych: 30

Gmina
**CZERWIŃSK
NAD
WISŁĄ**

Czerwińsk nad Wisłą

Warto zobaczyć – zabytki

CZERWIŃSK NAD WISŁĄ

Czerwińsk nad Wisłą powstał w XI wieku. Miejscowość była lokalnym ośrodkiem osadniczym, na co wpłynęło położenie w pobliżu doliny Wisły. Rozwój osady uwarunkowały rolnictwo i handel. Jednocześnie rozwijały się na tym terenie dwie formy osadnictwa – jedna związana z własnością biskupią oraz druga, z własnością klasztorną.

Większa część Czerwińska, poświęcona jako posiadłość biskupstwa płockiego, otrzymała przywilej miejski na prawie chełmińskim w 1373 roku, a część będąca w posiadaniu klasztoru – w 1582 roku. Prawa miejskie Czerwińsk utracił w 1869 roku.

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ZWIASTOWANIA NMP

W Czerwińsku nad Wisłą w latach ok. 1130–1155 powstała z fundacji biskupa Aleksandra z Malonne bazylika czerwińska. Bogata dekoracja rzeźbiarska głównego portalu to najstarszy i najwspanialszy zabytek sztuki romańskiej w Polsce i Europie, który zawdzięczamy jednemu z uczniów mistrza Wiligelma z Modeny. Kościół został zaprojektowany zgodnie z ówczesnymi zasadami budowania kościołów w Europie Środkowej.

Ranga świątyni została podniesiona, gdy od 30 czerwca do 2 lipca 1410 roku, przed wyprawą Władysława Jagiełły na Krzyżaków, w Czerwińsku zebrały się wojska polskie i litewskie. Po zwycięskiej bitwie, w drodze powrotnej, Jagiełło złożył w kościele w Czerwińsku dziękczynne wotum.

Świątynia została rozbudowana i była remontowana. Największe zmiany w jej wnętrzu nastąpiły w XVII wieku. Na początku XX wieku przeprowadzono prace konserwatorskie – odkryto wtedy romańskie freski, zrekonstruowano wieże i elewacje. Od 1923 roku kościołem opiekują się salezjanie.

Bazylika Zwiastowania NMP

Ciekawostki

W XII wieku w Czerwińsku ufundowano klasztor kanoników regularnych, którzy zebrali prawdziwe skarby w postaci dzieł sztuki, pamiątek historycznych, starodruków, rękopisów. Zostały one uszczuplone po kasacie zakonu w 1819 roku. Wówczas to, działający z ramienia Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Samuel Linde, dyrektor Biblioteki Publicznej w Warszawie, polecił „zabezpieczyć” ok. półtora tysiąca ksiąg, m.in. inkunabuły i rzadkie starodruki, w tym rękopiśmienną biblię tzw. *Genesis Warszawską* z XII wieku. Materiały te znalazły się w większości w Bibliotece Publicznej w Warszawie. Do zbiorów Czartoryskich w Puławach trafiła wspomniana Biblia, stąd powróciła do Biblioteki Narodowej w Warszawie, gdzie w 1944 roku spłonęła wraz z innymi zbiorami. Nie powrócił do Czerwińska romański relikwiarz skrzynkowy z końca XII wieku, znajdujący się od 1917 roku w Ermitażu. Nie wróciły siedemnastowieczne portrety mazowieckich dam i malowane portrety trumienne, znajdujące się obecnie w Muzeum Narodowym w Warszawie. Wiele zbiorów przeniesiono w 1926 roku do Muzeum Diecezjalnego w Płocku, w tym romański kielich z ok. 1180 roku.

W zbiorach Biblioteki Narodowej znajduje się tzw. *Ewangeliarz Anastazji* z końca XII wieku, w srebrnej oprawie, wykonanej przez złotnika Guntera. Także tzw. *Brewiarz czerwiński* z końca XIII wieku, który – wywieziony w 1939 roku – powrócił w 1962 roku.

CHOCISZEWO

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚW. LEONARDA

Chociszewo istniało początkowo jako własność rycerska i w 1373 roku otrzymało lokację na prawie chełmińskim. W 1451 lub w 1452 roku bracia – biskup płocki Paweł Giżycki i Wincenty, marszałek księcia Bolesława, będący właścicielami wsi – ufundowali tu parafię i kościół.

Obecnie istniejący kościół zbudowano latach 1830–1835 z fundacji Szczepana Mniszewskiego. Jest to budowla drewniana, orientowana, konstrukcji zrębowej z wieżą. Wyposażony jest w ołtarz główny późnorenesansowy z XVII wieku sprowadzony z Włoch, w którym umieszczony został obraz Matki Boskiej Częstochowskiej. Są także dwa ołtarze boczne. Remont kościoła przeprowadził ks. Stefan Kocot oraz jego następcą ks. Zdzisław Ulatowski. W latach 2008–2011 proboszczem parafii był ks. Hubert Komorowski.

Szkoła Podstawowa w Chociszewie

DWÓR

Zbudowany został w XIX wieku zapewne dla Lewockich, następnie był w posiadaniu Zawidzkich, Paczowskich i Żółtowskich. Obecnie mieści się tu szkoła. Ten późnoklasycyzyczny budynek jest murowany z cegły, otynkowany, piętrowy, zbudowany na planie prostokąta.

GAWARZEC

PARK DWORSKI

Założony został w XIX wieku. Na uwagę zasługują tu okazy starych świerków i dębów oraz aleja dojazdowa wysadzana kasztanami. Do 1976 roku istniał tu dwór drewniany z oficynami, powstały w połowie XIX wieku. Na jego miejscu znajduje się dziś murowany budynek szkoły.

GRODZIEC

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚW. BARTŁOMIEJA

Wzmianki o wsi pochodzą z 1403 roku, o kościele zaś z 1406 roku. Parafia powstała wcześniej, może w 1. połowie XIV wieku lub nawet w XIII wieku. Grodziec był własnością rycerską. W XVI wieku konsekrowano drewniany kościół. 30 lipca 1814 roku spaliły się świątynia oraz folwark plebański. Potem postawiono tymczasową kaplicę. Budowa nowego, do dziś istniejącego, drewnianego kościoła trwała w latach 1854–1855.

Ciekawostki

W 1890 roku odnotowano w Grodźcu istnienie szkolki elementarnej. Na początku XX wieku istniało tu lokalne koło Polskiej Macierzy Szkolnej.

HITLEROWSKI OBÓZ PRACY W GRODŹCU

Na budynku dawnego dworu (obecnie szkoły) znajduje się ufundowana w 1966 roku tablica upamiętniająca męczeństwo Polaków w hitlerowskim obozie pracy. W okresie od 11 lipca 1940 roku do 20 lutego 1943 roku Niemcy utworzyli karny obóz pracy, w którym zamknięto ok. 200 osób. Przebywający tam Polacy i Żydzi pracowali przy budowie drogi Naruszewo – Czerwińsk. Więźniowie byli głodzeni, torturowani i zabijani przez straż obozową.

KUCHARY-SKOTNIKI

DWÓR

Historia dworu łączy się z 1783 rokiem. Wtedy to na miejsce drewnianego dworu postawiono budynek murowany dla właściciela Kuchar i sąsiadujących Skotnik – Teodora Myszczyńskiego, sędziego ziemi zakroczymskiej. Dwór był pierwotnie utrzymany w stylu barokowym, później kilkakrotnie go przebudowywano i remontowano. Poważne zmiany wprowadzono w 1920 roku, w trakcie usuwania szkód powojennych – świadczą o tym między innymi zachowane dwa rodzaje konstrukcji dachowej. W parku rośnie trzynaście pomników przyrody, wśród nich prawie czterystuletni dąb oraz ponad dwustuletnie jesiony, lipa i wiąz.

Obecnie odrestaurowany dwór należy do znanej malarki Elżbiety Białaszek i jej męża Stanisława.

NIEBORZYN

DWÓR

Miejscowość istniała już w 1381 roku jako własność rycerska. Dwór został wzniesiony w 1. połowie XIX wieku dla Stefana Romockiego, chorążego wyszogrodzkiego. Obiekt jest murowany z cegły, otynkowany. To budynek parterowy, na planie prostokąta, siedmioosiowy, z wejściem podkreślonym boniowaniem. Ma dach naczółkowy, kryty blachą. Po wojnie użytkowany był przez gminę, mieścił się tu między innymi sklep. Druga część była zamieszkiwana. W latach 1995–2005 dworek trafił w ręce prywatne.

PRZYBOJEWO

DWÓR

Informacje o wsi jako własności rycerskiej pojawiły się w 1413 roku. Będąc własnością Jakuba Gołymińskiego, Przybojewo dostało w 1475 roku prawo chełmińskie. Prawdopodobnie około 1900 roku postawiono murowany dwór i założono park. Nieco później powstała gorzelnia z unikalnym rozwiązaniem architektonicznym, jakim był apartament mieszkalny z oranżerią.

W 1915 roku Rosjanie zniszczyli 80 procent folwarku i gorzelnię. Spalono przy tym bibliotekę i przyrodnicze zbiory Bronisława Dębskiego. Po odbudowie około 1935 roku wieś składała się z 20 gospodarstw, był w niej także wiatrak.

Po 1945 roku ziemię folwarczną rozparcelowano, a część przejęło Państwowe Gospodarstwo Rolne w Nacpolsku. Gorzelnię upaństwowiono. W latach następnych dewastacji uległy dwór, folwark oraz park z unikatowymi nasadzeniami. Obecnie gorzelnia znajduje się w rękach prywatnych.

Zabudowania dawnej gorzelnii w Przybojewie

RADZIKOWO

Wieś Radzikowo to stara osada powiatu płońskiego. Badania wykazały, że zbudowano tu najstarszy na Mazowszu gród. W 1984 roku skupiono uwagę na gaiku, który wyrasta 20 m ponad okoliczne pola, a znajduje się w pobliżu cmentarza. Archeologowie znaleźli tam ślady paleniska, gliniane naczynia, pozostałości konstrukcji z pali, charakterystyczne dla słowiańskiego kręgu obrzędowego.

W 1060 roku na wzgórzu sąsiadującym z grodem wzniesiony został kościół. W czasach Mieszka I i Bolesława Chrobrego Radzikowo było wsią królewską, później książęcą. W 1410 roku do Radzikowa przybyła armia polsko-litewska pod wodzą króla Władysława Jagiełły.

Radzikowo w XIX wieku należało do najbardziej zaludnionych wsi powiatu płońskiego. Miało szkołę początkową, która powstała po upadku powstania styczniowego – około 1870 roku. W 1915 roku wojska rosyjskie spaliły i spustoszyły niemal całą wieś. Spłonął budynek szkoły. Od roku 1918 szkoła znajdowała się u prywatnego gospodarza, a później przeniesiona zastała do dworu. Po rozebraniu dworu szkołę znów przeniesiono do prywatnych domów. W 1920 roku istniejący w Radzikowie dwór przeszedł na własność państwa, a ziemię folwarczną rozdano robotnikom folwarcznym i zasłużonym na wojnie żołnierzom. Nowo powstałe gospodarstwa utworzyły wieś zwaną Radzikowem Nowym.

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚW. JANA CHRZCICIELA

W 1060 roku na wzgórzu sąsiadującym z grodem wzniesiony został kościół pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela. Świątynię spalili Szwedzi w połowie XVII wieku. Obecny kościół wystawiono 200 lat temu, z fundacji Ludwika Lasockiego – starosty zakroczymskiego i Tomasza Romockiego – stolnika płockiego z Nieborzyna.

SIELEC

Sielec w XIII wieku znajdował się wśród uposażeń klasztoru czerwińskiego. W 1365 roku wraz z pozostałymi dobrami klasztornymi otrzymał prawo chełmińskie. W XVI wieku miała tu się znajdować letnia rezydencja opatów czerwińskich.

W połowie XIX wieku wzniesiono dworek. Około 1865–1870 roku żona dzierżawcy – Henryka ze Smoleńskich Karczewska – założyła przy dworze park. Wtedy Sielec był formalnie gminą, z siedzibą w Czerwińsku. W trakcie rozruchów w 1905 roku miały tu miejsce wystąpienia antyrosyjskie. W 1915 roku Rosjanie zniszczyli dwór. Po 1939 roku folwark przejęli Niemcy, którzy ok. 1942 roku wycięli część drzew, a w centrum parku wzniesli budynki.

Po 1945 roku nastąpiła parcelacja folwarku, część ziemi przekazana została Spółdzielni Kółek Rolniczych oraz cukrowni w Małej Wsi. W latach późniejszych wycięto kolejne drzewa z parku, a także zdewastowano część budynków gospodarskich i kuźni. W 1970 roku odkryto fundamenty dawnego dworu, dwóch murowanych oficyn z XVIII wieku oraz murowane stajnie z 1916 roku. Obecnie z dawnego parku podworskiego ocalało kilka drzew, w tym lipa drobnolistna, będąca dziś pomnikiem przyrody.

Figurka w Radzikowie

WÓLKA PRZYBOJEWSKA

Znajdujący się tu zespół pałacowy to raczej miejska willa niż dwór ziemiański, zbudowana w okresie międzywojennym. W elewacji ogrodowej jest balkon, z którego rozciąga się przepiękny widok na park i przepływającą poniżej Wisłę. W skład zespołu wchodzi: murowana oficyna z połowy XIX wieku oraz murowane stodoła i spichlerz z początku XX wieku, a także park krajobrazowy. To właśnie tu mieści się Ośrodek Rehabilitacyjno-Readaptacyjny dla Młodzieży Polskiego Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii. Jest to największy tego typu ośrodek w Polsce.

Wybrani artyści lokalni

KS. HUBERT KOMOROWSKI

W latach 2008–2011 proboszcz parafii w Chociszewie. Poeta ze Stowarzyszenia „ART PŁONA”, także autor monografii o kościele św. Michała w Płońsku i wielu tomików wierszy m.in. „Myśli w słowach ocalone” z 2006 roku i „Ziarna mojego słowa” z 2010 roku z akwarelami Stanisława Prokopczyka.

Ks. Hubert Komorowski i Stanisław Prokopczyk

Zegar i czas

*Zegar
okrada mnie wciąż
z czasu
i nie wiem
co bardziej boli
czas który oszedł
czy ten który przyjdzie*

*Za wskazówkami zegara
widzę wieczność
jak pokój
za lustrem weneckim*

(z tomiku „Ziarna mojego słowa”)

Bogusława Wybrańska-Galach – „Droga”

BOGUSŁAWA WYBRAŃSKA-GALACH

Urodzona w 1959 roku, ukończyła pedagogikę na Uniwersytecie Łódzkim oraz edukację wizualną na Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi. Maluje różne tematy, ale ze szczególną pasją pejzaże oraz kopie mistrzów.

Warto być – imprezy cykliczne

OSTATNIA SOBOTA CZERWCA

Wianki

1 WEEKEND LIPCA (W ZALEŻNOŚCI JAK DŁUGI BĘDZIE SEZON)

Święto Truskawki

SIERPIEŃ

Dożynki Dekanalne

Ciekawostki

600-LECIE BITWY POD GRUNWALDEM

W dniach 26–27 czerwca 2010 roku odbyły się w Czerwińsku mazowieckie obchody 600. rocznicy Bitwy pod Grunwaldem „Przez Czerwińsk na Grunwald”. Celem pikniku historyczno-kulturalnego było przypomnienie wydarzenia historycznego, jakim była przeprawa przez Wisłę i stacjonowanie w Czerwińsku wojsk króla Władysława Jagiełły w drodze na Grunwald w 1410 roku. Impreza odbyła się pod honorowym patronatem marszałka województwa mazowieckiego Adama Struzika. Przedstawiono inscenizację spektaklu „Czerwińsk nad Wisłą 1410. Most do zwycięstwa” w reżyserii Andrzeja Krucza. Odbyły się wtedy również liczne imprezy towarzyszące: pokazy walk bractw rycerskich, jarmark średniowieczny. Na otwarcie uroczystości przybył prezydent Polski Bronisław Komorowski. Koordynatorem obchodów było Starostwo Powiatowe w Płońsku.

Baza noclegowa i żywieniowa

CHOCISZEWO

Bar przy stacji sprzedaży paliw „GWIAZDA” s.j.

Chociszewo 41b, 09-150 Czerwińsk nad Wisłą
tel. 24 231 64 26, 24 231 62 80

Restauracja „Gospodarstwo Chociszówka”

Dom weselny

Chociszewo 91c, 09-150 Czerwińsk nad Wisłą
tel. 608 628 115
e-mail: biuro@gospodarstwo.waw.pl
www.gospodarstwo.waw.pl

CZERWIŃSK NAD WISŁĄ

Bar „MEDALIK”

ul. W. Jagiełły 17e,
09-150 Czerwińsk nad Wisłą
tel. 24 231 51 42

Dom Pielgrzyma

ul. Klasztorna 23, 09-150 Czerwińsk nad Wisłą
tel. 24 231 50 35, fax 24 231 50 05
Liczba miejsc noclegowych: 51

Ferska – Dom Weselny

ul. W. Jagiełły 1
09-150 Czerwińsk nad Wisłą
tel. 24 231 58 03; 602 383 279
Dom weselny: 120 osób
Pokoje gościnne: 20 osób

Zajazd „TORRO”

ul. W. Jagiełły 12,
09-150 Czerwińsk nad Wisłą
tel. 24 23 15 029
e-mail: zajazd.torro@wp.pl
www.zajazdtorro.pl

Gmina **DZIERŻĄZNIA**

DZIERŻĄZNIA

Ciekawostki

Nazwa *Dzierżążnia* była wymieniona w dokumencie z roku 1230. W pobliżu Dzierżążni, w Podmarszczyźnie, osadzili się w XI wieku Waregowie, których groby odkryto w XIX wieku. Jeszcze w XV wieku Dzierżążnia była własnością szlachecką, chociaż już w 1444 roku wymieniano ją jako własność książęcą.

Po trzecim rozbiórce Polski Dzierżążnia wraz z okolicznymi wsiami znalazła się w granicach państwa pruskiego. W latach 1807–1815 należała do Księstwa Warszawskiego, a w okresie 1815–1918 znajdowała się w granicach dawnego Królestwa Polskiego.

W okresie zaboru pruskiego, który utrzymał się do grudnia 1806 roku, powstało zwłaszcza w okolicy Płocka i Płońska wiele kolonii, które zamieszkiwali osadnicy niemieccy. Jedną z nich była Dzierżążnia, mająca wówczas nazwę Gumthersruh. Ludność niemiecka zbudowała ewangelickie domy modlitwy w Dzierżążni i Cieszkowie.

Warto zobaczyć – zabytki

CUMINO

DWÓR

Dwór w Cuminiu został zbudowany w 1926 roku na miejscu spalonego dworu drewnianego, dla Anny i Edmunda Brudnickich. W 1969 roku budynek odremontowano i mieściła się w nim szkoła podstawowa. W otoczeniu dawnego dworu pozostały murek, studnia kamieniana oraz okalający go park i ogród dworski.

GUMINO

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚW. PANKRACEGO

Świątynia została ufundowana przed 1237 rokiem, a erygowana przez biskupa płockiego Andrzeja I Gryfitę (ok. 1240–1244). Kościół w obecnym kształcie pochodzi z 1. połowy XVI wieku. Był konsekrowany w 1564 roku. Po rozbudowie w 1618 roku został ponownie konsekrowany w 1648 roku przez sufragana płockiego Wojciecha Tolibowskiego. Przy świątyni znajduje się murek z dzwonnicą z 2. połowy XIX wieku, a także cmentarz.

KUCICE

KOŚCIÓŁ POD WEZWANIEM ŚWIĘTEJ TRÓJCY

Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, tom X, zeszyt 16 (*Płońsk i Okolice*) podaje, że jest to kościół filialny pod wezwaniem św. Michała Archanioła. Parafia została ufundowana w 1. połowie XV wieku. Jednak wcześniej datuje powstanie kościoła ks. prof. Tadeusz Żebrowski, który w artykule zamieszczonym w *Dziejach Mazowsza*, tom I, pod red. prof. Henryka Samsonowicza podaje, że fundatorem świątyni w Kucicach był Jan z Kucic, świadek dokumentu dla Gostynina z 1380 roku. Kościół został erygowany około 1395 roku, a pierwsza wzmianka o nim pochodzi z 1476 roku.

Obecną świątynię zbudowano w 1783 roku z fundacji Franciszka Kanigowskiego, kasztelana wyszogrodzkiego. W pobliżu kościoła znajduje się murek z dzwonnicą z początku XX wieku, cmentarz przykościelny i sala katechetyczna, murek z początku XX wieku. W Kucicach Nowych znajduje się neolityczny cmentarz.

Kościół pw. św. Trójcy

PODMARSZCZYN

CMENTARZ

Wieś wymieniona w dokumencie z około 1240 roku. Podmarszczyn był własnością kapituły płockiej, a w 1784 roku należał do dóbr katedry płockiej. Na polach wsi znajduje się cmentarz szkieletowy z XI–XIII wieku.

SIEKLUKI

DWÓR

Dwór w Sieklukach zbudowali August i Maria z Myślińskich Siekluccy w połowie XIX wieku. Pierwotny dworek został przekształcony po I wojnie światowej, gdy gospodarzem był Tomasz Sieklucki. Budynek parterowego dworu jest nakryty dachem naczółkowym, z otwartą sionką ganku, która ozdobiona została parą półkolumn.

W końcu lat 20. XX wieku dwór i dobra należały do Stanisława Siekluckiego, jego majątek liczył 263 ha. Po wojnie majątek rozparcelowano, a w dworze otwarto szkołę, która funkcjonowała do końca XX wieku. Obecnie dwór jest własnością gminy.

SKOŁATOWO**KOŚCIÓŁ PARAFIALNY
POD WEZWANIEM
ŚW. ACHACJUSZA**

Wieś należąca do kanoników regularnych wzmiankowana była w 1155 roku. Kościół wymieniony został w roku 1254 wśród uposażenia klasztoru kanoników czerwińskich. W 1385 roku utworzono tu parafię pod wezwaniem św. Achacjusza i Towarzyszy. Wieś była własnością opactwa w Czerwińsku.

Odnowienie erekcji parafii w 1640 roku przez biskupa Karola Ferdynanda Wazę było wielkim wydarzeniem dla całego Mazowsza z uwagi na obecność króla Władysława IV i jego dworu. Z królem przybył zapewne ks. Maciej Kazimierz Sarbiewski, spowiednik króla i jego doradca oraz znany w całej Europie poeta.

W skład budynków przykościelnych wchodzi: kościół murowany z 1927 roku, ogrodzenie i dzwonnica, murowane z cegły – ok. 1930 roku, cmentarz przykościelny, murowana plebania – ok. 1930 rok, dwór murowany z ok. 1925 roku i cmentarz parafialny z 1. połowy XIX wieku.

CMENTARZ PARAFIALNY

Cmentarz powstał na początku XIX wieku. Znajdują się tu bardzo zniszczone obecnie grobowce właścicieli Siekluk z szarego piaskowca. Dobrze zachowany jest grób Franciszka Siekluckiego – dziedzica Siekluk zmarłego w 1850 roku. Na cmentarzu spoczywa też ostatni przedwojenny proboszcz parafii ks. Karol Pniewski – zamordowany przez Niemców 12 września 1939 roku, tu – na cmentarzu. Nieopodal jego grobu znajduje się tablica ufundowana przez Krystynę Szczepkę i plut. AK Karola Przedpeńskiego, poświęcona żołnierzom poległym w obronie ojczyzny i osobom pochodzącym z parafii w Skołatowie, pomordowanym przez gestapo w 1943 roku.

WIERZBICA PAŃSKA**MŁYN**

Młyn wodny drewniano-murowany mieści się przy rozlewisku rzeki, pochodzi z początku XX wieku. Młyn nadal pracuje, choć napędzany jest elektrycznie.

*Kościół pw. św. Achacjusza**Figurka w Gumowie**Droga do młyna***Baza noclegowa i żywieniowa****SIEKLUKI**

Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Akacjami”

Siekluki 8a, 09-164 Dzierżążnia

tel. 23 661 59 80, 600 284 644

e-mail: mojskipodakacjami@onet.pl

DZIERŻĄZNIA

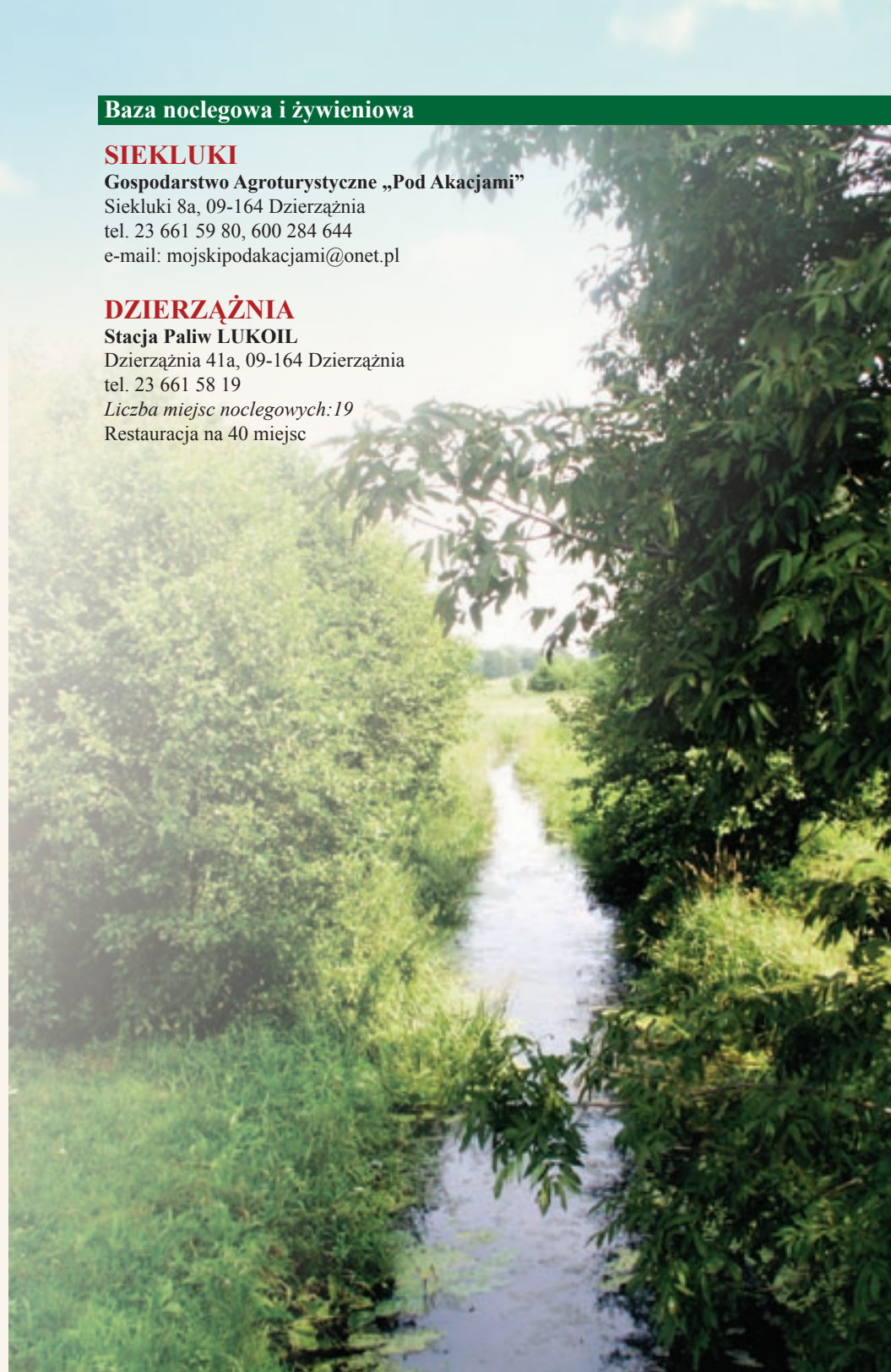
Stacja Paliw LUKOIL

Dzierżążnia 41a, 09-164 Dzierżążnia

tel. 23 661 58 19

Liczba miejsc noclegowych: 19

Restauracja na 40 miejsc

Gmina **JONIEC**

Warto zobaczyć – zabytki

JONIEC

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚW. LUDWIKA

Parafia powstała prawdopodobnie w połowie XIV wieku, a pierwsza wzmianka o kościele pochodzi z 1381 roku. Z wizytacji odbytej w 1598 roku wiadomo, że drewniany kościół parafialny pod wezwaniem św. Mikołaja był konsekrowany, a z prawej strony miał kaplicę fundowaną przez rodzinę Kobylińskich i Pawła Popielskiego, archidiakona pułtuskiego. Świątynia spłonęła w 1705 roku. Następny kościół wzniesiono w 1714 roku staraniem biskupa Ludwika Bartłomieja Załuskiego. Patronem świątyni został wtedy św. Ludwik, konsekracji dokonał w 1741 roku sufragan plocki Marcin Załuski.

Zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Ludwika w obecnej formie zbudowany był w 1784 roku z fundacji Michała Jerzego Poniatowskiego, biskupa plockiego, który w tym samym roku ufundował również dzwonnice murowaną, z jedyną w Polsce tablicą-alfabetem.

CMENTARZ

Na cmentarzu przykościelnym znajduje się nagrobek Antoniego Pomianowskiego, zmarłego w 1838 r. Cmentarz parafialny, rzymskokatolicki, pochodzi z 2. połowy XIX wieku. Znajduje się tu między innymi grób pułkownika lotnictwa Mieczysława Lisowskiego – artysty ze Stowarzyszenia „ART PŁONA”.

Na uwagę zasługuje grobowiec żołnierzy poległych w bitwie nad Wkrą w 1920 roku.

MŁYN

Na rzece Wkrze znajduje się drewniany młyn z końca XIX wieku.

Młyn na Wkrze

KRÓLEWO

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚW. ZYGMUNTA

To kościół drewniany, konstrukcji zrębowej, oszalowany licami. Wystawiony został w 1639 roku, konsekrowany w 1648 roku. Był wielokrotnie przebudowywany (1792, 1846, 1882, 1906 i 1938) i odnawiany w 1948, 1961 i 2010 roku. Z okazji 350-lecia powstania kościoła ks. Michał Grzybowski wydał szkic z dziejów parafii. Przy świątyni znajduje się drewniana dzwonnica z końca XIX wieku.

WRONA

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO

Parafia została erygowana około 1402 roku z fundacji księcia mazowieckiego Janusza I, przez biskupa plockiego Jakuba z Korzkwi. Pierwsze informacje o kościele parafialnym pochodzą z 1598 roku. Budynek został rozebrany w 1775 roku. Kolejny kościół drewniany wystawiono w 1780 roku, konsekrowano go w 1792 roku.

Obecna świątynia, murowana, neogotycka, wzniesiona została w latach 1898–1906, konsekrowana była w 1907 roku. Kościół został uszkodzony podczas I wojny światowej w 1915 roku. W ołtarzach z 1906–1908 roku znajdują się rzeźby autorstwa Wincentego Bogaczyka. W świątyni pozostaje lichtarz klasycystyczny z 1851 roku, z informacją o ufundowaniu przez Pankracego Jaroszewskiego, referendarza stanu. Do najciekawszych zabytków kościoła, według katalogu zabytków sztuki w Polsce *Płońsk i okolice*, należą barokowy krucyfiks z XVIII wieku oraz rzeźby: Matka Boska Niepokalanie Poczęta (XVII/XVIII w.) i nieokreśleni święci z dawnego ołtarza (XVII w.), Chrystus Ukrzyżowany (XVII/XVIII w.) i ludowa monstrancja z początku XVIII w. z trybowaną stopą z motywem dużych kwiatów, cynowe relikwiarze w formie krzyża świętych Romana i Agnieszki (koniec XVIII w.) oraz świętych Honoraty i Bonifacego (początek XIX w.).

Cmentarz parafialny rzymskokatolicki pochodzi z 2. połowy XIX wieku. Znajduje się tu między innymi pomnik poległych w wojnie 1920 roku w okolicach Wrony i Borkowa.

Biografie warte uwagi

WOJCIECH STANISŁAW CHROŚCIŃSKI (1665–1722)

Był poetą i żołnierzem. Jego rodzina pochodziła z Chrościna. Był dworzaniem Andrzeja Modrzewskiego i Michała Radziejowskiego, uczestnikiem wyprawy wiedeńskiej, autorem poematu „Trąba wiekopomnej sławy Jana III” (1684). W latach 1685–1697 pełnił funkcję kierownika kancelarii królewskiej. Został nobilitowany przez Jana III pod herbem Junosza.

WŁODZIMIERZ KUGLER (1882–1946)

W 1936 roku do Osieka pod Płońskiem sprowadził się malarz Włodzimierz Kugler, uczeń Mehoffera i Wyczółkowskiego, absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Ze swego majątku w Osieku został wyrzucony przez Niemców na początku września 1939 roku, a zbiór jego obrazów został zarekwirowany i wywieziony. Aresztowany przez gestapo za działalność konspiracyjną oraz osadzony w obozie w Pomiechówku i Twierdzy Modlińskiej, skazany na obóz w Mauthausen za odmowę podpisania „volkslisty”. Tuż przed powstaniem warszawskim, na skutek tortur w więzieniu, został przewieziony do szpitala, a stamtąd (dzięki kontaktom córki działającej w AK) uwolniony przez oddział Armii Krajowej. Razem z żoną uzyskali fałszywe dokumenty na nazwisko Kowalscy i uciekli z Warszawy. Po wojnie osiadł u siostry Melanii w Katowicach.

MIECZYSLAW LISOWSKI (1924–2007)

Był pułkownikiem lotnictwa, rzeźbiarzem, malarzem, poetą. Urodził się w Dąbrowie Górniczej. Spędził tam swoje lata młodości i tam zastała go wojna. W latach 1939–1944 pracował w fabryce i uczył się na tajnych kompletach. W ostatnim roku wojny służył w Armii Krajowej pod pseudonimem „Burza”. W oddziale „Surowiec” pełnił funkcję łącznika. Od marca 1945 roku został powołany do służby w lotnictwie Wojska Polskiego, którą pełnił do 1975 roku. W lotnictwie, które było jego życiową pasją, pracował do 1982 roku jako wykładowca Szkoły Pilotów w Radomiu. Pisał artykuły do „Skrzydlatej Polski”, ilustrując je swoimi rysunkami. W 1983 roku został kustoszem Domu Pamięci Leśników w Spale, gdzie zaprojektował i wyrzeźbił 12 stacji drogi krzyżowej oraz ołtarz polowy AK przy kościele pod wezwaniem NMP Królowej Korony Polski. W kruchcie kościoła Mieczysław Lisowski wykonał też dwie tablice. Jedną z nich upamiętnia prezydentów II Rzeczypospolitej – Stanisława Wojciechowskiego i Ignacego Mościckiego, staraniem których kaplica została wzniesiona i ozdobiona. Druga tablica uwiecznia leśników poległych i pomordowanych w czasie okupacji niemieckiej w latach 1939–1945. Tablice zostały odsłonięte 11 listopada 1989 roku. Od tego czasu zamieszkał w Popielźnie Zawady nad Wkrą, niedaleko Jońca. Tu zbudował dom wypełniony meblami, które własnoręcznie projektował i sam ozdabiał rzeźbami. W maju 2006 roku wstąpił do Stowarzyszenia Twórców Ziemi Płońskiej „ART PŁONA”. W Galerii „P” w Płońsku zorganizował wystawę indywidualną pt.: „SOS – sztuce” oraz wystawę w Bibliotece Pedagogicznej w Płońsku pt.: „Zebrane po drodze”. Pochowany został na cmentarzu parafialnym w Jońcu.

Mieczysław Lisowski na Zamku w Ciechanowie

Ciekawostki

Z Ziemią Płońską ma związek rodzina Sobieskich, a to już od czasów młodości Jana i Marka Sobieskich, którzy w 1646 roku zostali wysłani przez ojca Jakuba w podróż, celem pogłębienia nauki do Europy Zachodniej. Opiekował się nimi Sebastian Gawarecki, ochmistrz ich dworu i autor diariusza z podróży młodych magnatów. Tereny obecnej gminy były wtedy porośnięte puszcza (Las Szumliński) pełną zwierzyny, zatem książęta mazowieccy z Ciechanowa przyjeżdżali tu na łowy i tu zbudowali dwór myśliwski.

Tereny nad Wkrą, pełne lasów i łąk, były doskonałymi miejscami do hodowli konia polskiego. Król Jan III Sobieski założył tu królewską stajnię, gdzie wyhodowano doskonałe konie dla króla i jego dworu. Jedynym znanym z imienia był Pałasz, jasnopłowy koń króla Jana III, który przeszedł do historii po bitwie pod Parkanami, gdzie uratował królowi życie. Hodowano tu konie również dla królewicza Jakuba, syna Jana III, aż do jego śmierci w 1737 roku. Później Joniec i królewskiznę przejęli następni królowie, a w od 1776 roku dobrami zarządzał brat króla Stanisława, biskup i prymas Michał Poniatowski.

14 sierpnia 1920 roku, po ciężkich walkach pod Ciekyszynem i Jońcem, brygada syberyjska została zmuszona do odwrotu. Sowiecka 11. Dywizja Strzelców sforsowała rzekę Wkrę pod Borkowem i posuwając się za odstępującymi Polakami, dotarła w rejon wsi Wrona. Znajdujący się tu 41. Pułk Piechoty zatrzymał tyraliery sowieckie skutecznym ogniem 50 karabinów maszynowych. Następnie, wraz z 35. Pułkiem Piechoty odparł kolejne natarcia. W toku ciężkich, trzydniowych walk w rejonie wsi Wrona 41. Pułk Piechoty stracił 12 oficerów, a 200 szeregowców zostało zabitych i rannych. Następnego dnia, 15 sierpnia 1920 roku, we Wronie stacjonował sztab armii z gen. Władysławem Sikorskim.

Baza noclegowa i żywieniowa**„KAJA” Przystań kajakowa Sobieski nad Wkrą**

Sobieski 8, 09-131 Joniec

tel. 505 501 767

e-mail: kajaki@kaja-sobieski.pl

www.kaja-sobieski.pl

Oferta: spływy kajakowe, wypożyczalnia sprzętu, pole namiotowe, bar, wynajem pokoi gościnnych

Pole biwakowe i bar nad rzeką Wkrą w Jońcu

tel. 793 384 195

Oferta: sanitariaty, bieżąca woda, domki, kampingi, namioty

WYPOŻYCZALNIA KAJAKÓW – WAŻKA

Aktywny wypoczynek na łonie przyrody, przyjaznej rzeki Wkry. Odkryj malownicze krajobrazy, przeżyj wyprawę w zaczerpnięty świat natury, zakochaj się w sportach wodnych.

Rzeka jest spokojna, wije się wśród łąk i lasów, na szlaku wodnym można napotkać wydry, bobry, kaczki, łabędzie.

Spływy kajakowe na rzece Wkrze na Mazowszu, jedyne 70 km na północ od Warszawy.

MOŻNA NA MAZURY, MOŻNA W GÓRY, ALE NAJPIĘKNIEJSZE I NAJZDROWSZE JEST PÓŁNOCNE MAZOWSZE!!!

Trasa łatwa – spływ na Wkrze: **Bolęcín – Joniec** ok. 10 km, bez przeszkód (bez przenoszenia kajaków) czas pokonywania ok. 2,5 do 4 h, szczególnie polecana osobom planującym spływ w gronie rodzinnym z dziećmi lub osobami starszymi. Start spływu przy moście drogowym w Bolęciniu. Kilka metrów dalej kółki po dawnym moście. Rzeka wije się łagodnie. Przed kolejnym mostem nieznacznie bystrze. Po prawej stronie mostu Sobieski, po lewej Królewko. Nurt znowu leniwy aż do kolejnego przyśpieszenia w Jońcu przy drewnianym budynku młynu na skarpie (po prawej stronie). Odtąd pozostaje ok 15–20 min spływu. Na końcu trasy wylania się z zakrętu most drogowy w Jońcu.

Trasa łatwa dla wytrwałych – spływy na Wkrze: **Bolęcín – Borkowo** ok. 18 km, bez przeszkód (bez przenoszenia kajaków), czas pokonywania ok. 5 do 8 h. Trasa przebiega w początkowym odcinku podobnie jak trasa łatwa. Za Jońcem, na wysokości miejscowości Popielżyn-Zawady, ujście rzeki Sony z lewej strony. Dalej rzekę przecina most kolejowy. Odtąd pozostaje ok. 30 min. spływu. Na końcu trasy most drogowy, po prawej stronie miejscowość Borkowo, po lewej Ciekyszyn.

Trasa trudna – spływy na Wkrze: **Sochocin – Joniec** ok. 15 km, czas pokonywania trasy ok. 4,5 do 6 h. W Sohocinie z rzeki widać górującą nad miejscowością wieżę kościoła pod wezwaniem Jana Chrzciciela. Niespełna pół kilometra przed tamą w Bolęciniu, po prawej stronie do Wkry wpływa Płonka – niewielka rzeczka, której nazwa pochodzi od pobliskiego miasta Płońsk. Przy tamie elektrowni wodnej przenoska prawą stroną. Za tamą znajduje się most drogowy. Na odcinku Sochocin – Bolęcín rzeka jest leniwa, woda prawie stojąca. Dalej spływ przebiega podobnie jak trasa łatwa.

Trasa trudna, kręta – spływy na Wkrze: **Placiszewo – Sochocin** ok. 15 km, rzeka silnie meandrująca, kręta, nurt bardziej wartki, czas pokonywania ok. 4 do 6 h. Start w Placiszewie przy moście. Dalej most w Malużynie, na lewym brzegu. Kolejny most w Kępie. Za nim niemalże pionowa skarpa z piasku wysokości około 8 metrów. Dalej wyłączony z ruchu most w Gutarzewie. Pod nim jaz. Kajaki można przenieść lewą stroną. W Sohocinie ujście rzeki Raciążnicy, za nim spiętrzenie po dawnym młynie, pale w wodzie i bystrze. „Przenioska” prawą stroną (kajaki odbieramy około 200 m przed „przenioską”).

Źródło: www.wazka.urlopwpolsce.pl

Gmina **NARUSZEWO**

Warto zobaczyć – zabytki

KRYSK

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚW. FLORIANA

To jednonawowy murowany kościół. Dach nad nawą i prezbiterium jest dwuspadowy, kryty blachą, nad starą zakrystią – pulpitowy, a nad nową – trzyspadowy. Na kalenicy umieszczono blaszaną wieżyczkę na sygnaturkę. Z czerwoną cegłą kontrastują białe wnęki okien. Ołtarz główny, ołtarze boczne, ambona i chrzcielnica pochodzą z 2. połowy XIX wieku. Ołtarz główny utrzymany jest w stylu neobarokowym i prezentuje w głównej części obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem pochodzący z końca XVII wieku, a na jego zasuwie umieszczono malowany olejno na płótnie wizerunek św. Józefa z Dzieciątkiem, w prawym dolnym rogu sygnowany: *Franciszek Mielnicki 1872*. W kapliczce natomiast umieszczony został obraz św. Floriana. Interesującym elementem wystroju kościoła są wmontowane w ścianę północną epitafia upamiętniające niektórych mieszkańców Krysku, np. niewielka tablica z „marmuru świętokrzyskiego” zwanego „Zygmuntówką”. Wyryto na niej napis: *Tu leży dobra Żona, cnotliwa / Obywatelska Anna z Walickich / Małowieska / Kolatorka tegoż Kościoła / zmarła dnia 7 lipca 1817 R. / W. swego lat 48.*

Przy kościele znajduje się murowana dzwonnica z trzema dzwonami. Podczas ich konsekracji każdy uzyskał oddzielne imię: największy – św. Floriana, jako „dar ojców parafii”, następny – św. Anny, jako „dar matek parafii” oraz najmniejszy – św. Stanisława Kostki, jako „dar młodzieży parafii”.

Pierwsze informacje o kościele w Krysku pojawiły się w dokumentach biskupstwa płockiego w 1448 i 1453 roku, a kamień wmurowany w najstarszą część świątyni z wyrytą datą 1262 sugeruje, że już wówczas istniał tu kościół.

DWÓR

Pochodzi z końca XVIII lub początku XIX wieku. Jest parterowy, nakryty dachem czterospadowym, z drewnianą sionką poprzedzającą wejście. Już w średniowieczu w miejscu, w którym znajduje się dwór, stała rycerska fortecja, gniazdo znamienitego mazowieckiego rodu Kryskich.

Ciekawostki

Nazwa Krysk po raz pierwszy pojawiła się w 1388 roku. Z tej miejscowości wywodzi się jedna z największych niegdyś rodzin Mazowsza – rodzina Kryskich herbu Prawdzic. Z tej rodziny pochodzi między innymi Małgorzata z Kryskich Kostkowa, która była matką św. Stanisława Kostki.

Dzwonnica w Krysku

NACPOLSK

DWÓR

Pałac został zbudowany w 2. połowie XIX wieku dla rodziny Dembowski herbu Jelita, od 1908 roku należał do Aleksandra Charzyńskiego. Neorenesansowy budynek wzniesiono na planie prostokąta. Składa się z murowanego z cegły, otynkowanego, piętrowego korpusu głównego oraz parterowych pawilonów po obu stronach. Korpus pośrodku elewacji wzdłużnych ma nieznaczne ryzality zwieńczone trójkątnymi szczytami. Ryzalit frontowy poprzedza portyk złożony z czterech cieniutkich kręconych żeliwnych kolumniek dźwigających trójkątny drewniany szczyt, przed ryzalitem ogrodowym usytuowany jest otwarty taras. Pałac znajduje się w parku, w którym mieści się oranżeria z 1860 roku.

NARUSZEWO

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM PRZENAJŚWIĘTSZEJ TRÓJCY

Kościółek jest drewniany, pochodzi z XVIII wieku. Obok znajduje się również drewniana dzwonnica i cmentarz z 2. połowy XIX wieku.

Kościół pw. Przenajświętszej Trójcy

Wnętrze kościoła pw. Przenajświętszej Trójcy

GALERIA MALARSTWA I RZEŻBY WOJCIECHA SADOWSKIEGO

Wojciech Sadowski (21.02.1951–24.01.2001) – wspaniały pedagog, poeta, malarz, rzeźbiarz, człowiek wielkiego serca, głęboko związany z mazowiecką wsią.

Wojciech Sadowski
na tle ręcznie pomalowanej szafy

Urodził się w Zbyszynie (gm. Baboszewo, pow. płoński) w rodzinie chłopskiej. Ukończył Studium Nauczycielskie (filologia polska) w Płocku (1971) oraz studia na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu – kierunek: wychowanie plastyczne, specjalność nauczycielska (1987). Od 1971 roku pracował w Szkole Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Naruszewie (nauczyciel plastyki w kl. V–VIII, wychowawca klasy specjalnej łączonej). Mieszkał w Nowym Naruszewie z żoną Regimą (emerytowaną nauczycielką) i z dorosłymi synami – Marcinem i Radosławem, studentami prawa. Od września 1999 roku przeszedł na emeryturę. Zmarł nagle na zawał serca w wieku 50 lat w swoim domu w momencie, kiedy miał najwięcej pomysłów i planów twórczych.

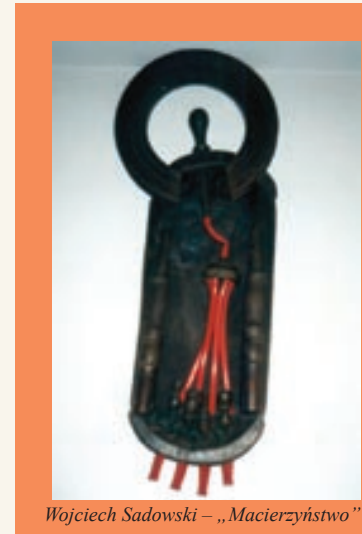
Spuścizna artysty to ponad sto obrazów i rzeźb, kilkadziesiąt wierszy, osiem inscenizacji napisanych z okazji uroczystości szkolnych, jeden scenariusz filmowy.

Sztuka Wojciecha Sadowskiego ma charakter filozoficzny, odkrywa życiową mądrość dojrzałego człowieka, wnikliwego obserwatora, wrażliwego na sprawy ludzkie. Świadczy o marzycielskiej duszy twórcy zauroczonoego pięknem przyrody wiejskiej. Autor nawiązywał do przeszłości, sięgał do wiejskiej sztuki i tradycji. O jego nierozdzielnym związku z naturą i kulturą ludową świadczą wykorzystane w pracach materiały: drewno, powrozy, kamienie, stare przedmioty (sierpy, maglownica, kopańka, trąbka, część kołowrotka), które nabrały nowych znaczeń i posłużyły wyrażeniu ważnej myśli. Oto tytuły niektórych obrazów zaopatrzonych w komentarze poetyckie: *Macierzyństwo* (1993), *Ojcu* (1993), *Prometeusz* (1995), *Burza* (1995), *Miss Atlantyda* (1995), *Na targ do Płońska* (1998). Za pracę pod tytułem *Macierzyństwo* autor zdobył wyróżnienie na XII Ogólnopolskiej Wystawie Twórczości Pedagogów Plastyki (Rzeszów 1996).

Twórczość poetycka artysty jest różnorodna, od lirycznych wierszy opiewających piękno wiejskiego krajobrazu (np. *Jest stary więz w Zbyszynie* – 1968) poprzez utwory refleksyjne, poważne (np. *Ostatni koncert* – 1995) do pełnych humoru i dowcipu wierszy okolicznościowych (np. *Na popas do Otrębus* – 1999).

Pasję tworzenia zaszczerpił artysta w swoich wychowankach, dzieciach specjalnej troski, które pod jego kierunkiem wykonały wiele rzeźb z drewna stanowiących stałą ekspozycję w szkolnej izbie tradycji (m.in.: ptaki, dworek szlachecki, wiatrak, kapliczka, zagroda chłopska). Wychowankowie dwukrotnie (1998 i 1999) zdobyli I nagrodę w kategorii prac zbiorowych w VIII i IX ogólnopolskim konkursie plastycznym dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej *Świat moich marzeń* w Zamościu. Dorobek artystyczny nauczyciela i jego uczniów kilkakrotnie prezentowany był na wystawach (np. *Wychowawca i jego klasa* – 1995, *Naruszewo – nasza mała ojczyzna* – 1998 w Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu).

Bogaty zbiór materiałów dotyczących życia i twórczości artysty znajduje się w działającej w strukturze MCK w Płońsku Pracowni Dokumentacji Dziejów Płońska (również na płycie CD). Dom rodziny Sadowskich w Nowym Naruszewie jest galerią jego prac.

Wojciech Sadowski – „Macierzyństwo”

Ciekawostki

PIEŚCIDŁA

Antoni Lange (ur. w 1861 lub 1863 w Warszawie, zm. 17 marca 1929 w Warszawie) – polski poeta, podczas pobytu w Pieścidlach w 1895 roku napisał baśń poetycką *Powieść o Planetniku*. Antoni Lange był w guwernerem dzieci właścicieli majątku w Pieścidlach Mikołaja Łązniewskiego i Róży z Dembowskich: Stefanii, Marii i Witolda.

W 1891 roku Witold Łązniewski (urodzony i wychowany w Pieścidlach) i Józef Siemiradzki zorganizowali wyprawę do Ameryki Południowej, w której uczestniczył też Antoni Hempel ze Skorzyc. Wyjazd był zorganizowany pod patronatem dziennika „Kurier Warszawski” i miał na celu zbadanie warunków przejazdów i stanu osadnictwa emigrantów polskich w Brazylii i Argentynie. Wyprawa młodych naukowców do południowych stanów Brazylii i Argentyny była trudna, dotarli do Lihue Kaleb, później łożyskiem Rio Negro aż do Kordyliarów. Wyprawa ta przyniosła stosunkowo obszerne informacje o koloniach polskich w Paranie. Jej uczestnicy spotkali się z życzliwym przyjęciem władz brazylijskich w Rio de Janeiro, co ułatwiło im dokładne zapoznanie się z rządową akcją kolonizacyjną. Kolejno zwiedzili plantacje kawy w Sao Paulo, stare osady polskie w okolicach Kurytyby i nowo zakładane w dolinie rzeki Iguacu. Początkowo podróżowali koleją, potem dyliżansem i konno. Następnie udali się do nowych osad polskich w głębi stanu Rio Grande de Sul i przybyli do Argentyny. Aby sprawdzić możliwości osadnicze na tamtych terenach, przejechali stopy Patagonii. 12 grudnia 1892 roku Hempel i Łązniewski zrezygnowali z dalszej podróży z powodu choroby i odjechali ze znajomym kupcem przez Kordyliery do Los Angeles, a potem wrócili do kraju.

POTYRY

Badania archeologiczne prowadzone w Potyrach doprowadziły do odkrycia grobów skrzynkowych z epoki neolitu.

Jak wskazują w swojej pracy Barbara Matraszek i Sławomir Sałaciński (*Dziedzictwo kulturowe Mazowsza*, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 2001, s. 178–179), w Potyrach odsłonięto również najstarszy w Europie grób konia.

RADZYMIN

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTYCH APOSTOŁÓW PIOTRA I PAWŁA

Parafia powstała około 1390 roku. W latach 1381–1390 z fundacji biskupa płockiego Ścibora wybudowano murowany kościół, który wielokrotnie ulegał zniszczeniu, a w XVIII wieku został przebudowany. Z 1867 roku pochodzi wzmianka o tym, że świątynia została odrestaurowana staraniem parafian. W przedświątku od strony zachodniej widnieje napis, który w skrócie przedstawia historię świątyni: „Kościół zbudowany w 1767 pod wezwaniem świętych Piotra i Pawła, powiększony i odnowiony w roku 1905 w sierpniu, konsekrowany dnia 21 października 1907 roku pańskiego”. Przy kościele znajduje się drewniana dzwonnica z XVIII wieku.

CMENTARZ

Pochodzi z XIX wieku. Na uwagę zasługuje tu grób-kapliczka powstańców z 1863 roku.

Figurka w Radzyminie

Nacpolsk

RADZYMIANEK

KOŚCIÓŁ STAROKATOLICKI MARIAWITÓW

Parafia powstała w 1906 roku w wyniku rozłamu polskiego Kościoła Rzymskokatolickiego i do dziś czynnie działa. Świątynia znajduje się w odległości ok. 2 km od kościoła w Radzyminie.

STRZEMBOWO

DWÓR

Pałac został wzniesiony w 1870 roku, być może dla rodziny Charzyńskich. Usytuowany na wzniesieniu, parterowy, z piętrową częścią środkową oraz tarasem budynek utrzymany jest w stylu neogotyckim. Przy bocznych elewacjach znajdują się niższe przybudówki. Ponad oknami, ujętymi górą w szerokie gzymsy, znajdują się trójlistne otwory. Pałac otoczony jest parkiem krajobrazowym. Obecnie w budynku mieści się szkoła podstawowa.

Ciekawostki

Lasy strzembowskie należały do książąt mazowieckich, a później do królów.

W 1637 roku, podczas pobytu króla Władysława IV Wazy na polowaniu w Strzembowie, ks. Maciej K. Sarbiewski napisał tu *Silvudia* czyli *Zabawy leśne*.

Do swego przyjaciela biskupa płockiego Stanisława Łubieńskiego pisał: „W Strzembowie, gdzie w czasie polowania byłem potrzebny królowi, w lichej chatce poczułem gwałtowny przypływ natchnienia. Tak więc napisałem księgę *Zabaw leśnych*, która jest u króla, lecz nową miarą i stylem”.

ZABOROWO

DWÓR

Pałac powstał około połowy XIX wieku, być może dla rodziny Kadłubowskich. W 2. połowie XIX wieku lub na początku XX wieku był już w posiadaniu rodziny Cichockich. Jest mурowany z cegły, otynkowany, na narożach boniowany. To budynek parterowy, na planie wydłużonego prostokąta, siedmioosiowy. Od frontu znajduje się ganek o czterech żeliwnych kolumnkach, zwieńczony trójkątnym szczytem. Piwnice sklepione są kolebkowo. Obecnie w budynku mieści się szkoła podstawowa.

ŻUKOWO

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚW. ZYGMUNTA

Książę mazowiecki Bolesław oświadczył w dokumencie z 1247 roku wydanym w Płocku, iż prosił księcia o pozwolenie oddania biskupowi płockiemu wsi Zuchowo, którą otrzymał od ojca księcia. Jeżeli ten akt odnosi się do Żukowa, nie zaś do Żochowa w powiecie płockim, to tutejsza parafia powstała w XIII wieku. Z innych akt wiadomo, że istniała w 1446 roku.

Drewniany kościół parafialny został wzniesiony w 1785 roku z fundacji biskupa płockiego Krzysztofa Hilarego Szembeka. To budowla trójnawowa z wydzielonym, zamkniętym prosto prezbiterium. Na kalenicy mieści się ośmioboczna wieżyczka – sygnaturka. Wewnątrz znajduje się późnogotycki krucyfiks z XVI wieku oraz dwa sygnowane obrazy Franciszka Smuglewicza z końca XVIII wieku przedstawiające św. Marka i Hieronima. Dzwonnica pochodzi z końca XVIII wieku – jest drewniana, konstrukcji słupowej, oszalowana z olistwowaniem, jednokondygnacyjna, na rzucie kwadratu z namiotowym dachem. Obecnie powstała nowa dzwonnica z rur metalowych.

Biografie warte uwagi

ADAM KAZIMIERZ FELIKS CIEMNIEWSKI (1866–1915)

Był malarzem. Początkowo interesowała go tematyka historyczno-obyczajowa, a potem wiejska oraz religijna. Pochodził z osiadłej na Mazowszu szlacheckiej rodziny herbu Prawdzic. Uczęszczał do gimnazjum w Warszawie, uczył się malarstwa i rysunku u Wojciecha Gersona. Około 1901 roku zamieszkał w nowym majątku rodziny – w Woźnikach koło Płońska. Tu powstało wiele prac artysty. Majątek Woźniki i Postruże został zakupiony od rodziny Zawadzkich – Ksawerego i Agnieszki z Bacciarellich, prawnuczki Marcello Bacciarellego, a córki jego wnuka Józefa i Józefy z Piekarskich. Adam Ciemniowski został pochowany w Radzyminie.

Wybrani artyści lokalni

ADAM DERDZIKOWSKI

Urodził się w 1980 roku w Płońsku, gdzie mieszkał do 26 roku życia, obecnie mieszka we Wróblewie-Osiedlu. Astronomią interesuje się od 9. roku życia. Jego ulubione dziedziny to obserwacje Słońca oraz gwiazd zmiennych. Od 2005 roku członek Towarzystwa Obserwatorów Słońca im. Wacława Szymańskiego (od 2009 członek zarządu). W latach 2004–2007 był członkiem Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii (Oddział Warszawski, Sekcja Obserwatorów Słońca), od 2003 roku współpracuje z Sekcją Obserwatorów Gwiazd Zmiennych PTMA oraz z American Association of Variable Stars Observers (Stany Zjednoczone), a od 2008 roku z CV-Helios Network (Norwegia). Wykonał w sumie ok. 1100 obserwacji Słońca oraz ok. 25 500 pomiarów jasności 566 gwiazd zmiennych (stan na koniec 2012 roku), co daje mu 5. miejsce w historii polskich amatorskich obserwacji obiektów tego typu. Jest współzałożycielem Płońskiego Koła Miłośników Astronomii im. Jana Walerego Jędrzejewicza (2008) i jego opiekunem. Oprócz astronomii interesuje się historią, literaturą i fotografią. Oto jeden z jego wierszy:

Róża wiatrów

Piotrowi Jaskółce – Francisowi Drake'owi Świdnicy

*Czym jest róża wiatrów, która rzuca w szkwały
Odysów i Kolumbów szukających domu -
Raz w ogień, raz w rafy, nie dając nikomu
Pomyślnych passatów za to, że zuchwały?*

*A jeśli w pysze przyczynków do chwały
Kto szuka, tak pewny, że róży pokłonu
Nie trzeba, ten będzie pośród wichru dzwonów
Grzebany przez smętne kraby i ukwiały.*

*Nie zaprzęgaj w płótno Eola posłańców,
Porwą żagle w strzępy ptactwu ku uciezce,
Bo to oni plotą naszym karkom łańcuch.*

*I beztroska bryza, choć ci włosy czesze,
Płatkiem jest tylko krwawej róży wiatrów,
Której głos syreni głodne morze niesie.*

JOANNA DERDZIKOWSKA

Urodzona w 1979 roku, zamieszkała Wróblewo-Osiedle. Obserwatorka Słońca od 2005 roku, od tego samego roku w Towarzystwie Obserwatorów Słońca im. Wacława Szymańskiego. W latach 2005–2011 obserwatorka AAVSO i SOGZ PTMA. Współzałożycielka Płońskiego Koła Miłośników Astronomii im. J. W. Jędrzejewicza. Wykonała od tej pory ponad 1000 obserwacji Słońca, a także ponad 600 pomiarów jasności gwiazd zmiennych, co jest najlepszym wynikiem wśród kobiet, jeśli chodzi o astronomię amatorską w Polsce. Oprócz astronomii interesuje się muzyką i rysunkiem.

Warto być – imprezy cykliczne

RADZYMIN (4 TYDZIEŃ SIERPNIĄ)
NARUSZEWO (1 TYDZIEŃ WRZEŚNIA)
KRYSK (1 TYDZIEŃ WRZEŚNIA)

Dożynki parafialne

3 TURNIEJE: STYCZEŃ, LUTY, MARZEC

Grand Prix o Puchar Wójta Gminy NaruszeWO w Tenisie Stołowym

STYCZEŃ

Turniej Halowej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy NaruszeWO

MARZEC

Turniej Piłki Siatkowej o Puchar Wójta Gminy NaruszeWO

SIERPIEŃ

Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy NaruszeWO

Baza noclegowa i żywieniowa

SKARBOSZEWO

Szkockie Ranczo Wellness & Spa

SkarboszeWO 30, 09-152 NaruszeWO

tel. 23 662 90 36, 608 135 489

e-mail: szkockieranczo@szkockieranczo.pl

www.szkockieranczo.pl

Liczba miejsc: 50 pokoi

SOBANICE

**Centrum Rozrywki i Rekreacji
AGROTOUR**

Sobanice 45a, 09-162 Nacpolsk

tel. 505 809 685, 509 861 434, 502 626 638

e-mail: Sobanice1@wp.pl

www.sobanice.com

Specjalizacja: łowienie ryb; jazda rowerem, wozem konnym, samochodem wojskowym; turnieje dla firm; zawody sportowe; olimpiady firmowe.

Działalność tylko w okresie letnim

STRZEMBOWO

**Gospodarstwo agroturystyczne
„Baśniowy Sad”**

Strzembowo 3, 09-152 NaruszeWO

tel. 604 247 262, 606 208 552, 608 027 116

e-mail: basniowysad@basniowysad.pl

www.basniowysad.pl

Liczba miejsc noclegowych: 10 łóżek

Specjalizacja: miejsce wypoczynku dla dzieci; zwierzątka: kozy, owce, świnki, króliki i ptactwo do oglądania i głaskania

WICHOROWO

**Gospodarstwo agroturystyczne
„Skrawek Nieba”**

Wichorowo 19a, 09-152 NaruszeWO

tel. 609 498 552, 517 036 409

e-mail: widlaczki@poczta.onet.pl

www.skraweknieba.pl.pl

Liczba miejsc noclegowych: 11

Specjalizacja: ogniska, organizacja czasu wolnego dzieciom

Gmina **NOWE MIASTO**

Warto zobaczyć – zabytki

NOWE MIASTO

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚW. TRÓJCY

Parafia pod wezwaniem św. Anny (początkowo pod wezwaniem Świętej Trójcy) w Nowym Mieście została erygowana w 1388 roku przez biskupa płockiego Ścibora z Radzymina. Obecny, późnogotycki kościół, został wzniesiony w końcu XIV wieku. Jest on murowany z cegły, z dekoracyjnym użyciem zendrówki i kamieni polnych. Świątynia wielokrotnie była przebudowywana, co sprawiło, że utraciła wiele elementów charakterystycznych dla tzw. gotyku mazowieckiego. Zachował się tylko gotycki portal, a wewnątrz gotyckie drzwi do zakrystii oraz kilka barokowych ołtarzy. Korpus kościoła został zniszczony w 1655 roku, następnie odnowiony. Dokonano wtedy wielu zmian detali architektonicznych budowli, m.in. szczytów nawy, sklepień kaplicy, zakrystii i skarbcza. W okresie następnych remontów przeprowadzonych w latach 1888–1898 zmieniono wykroje okien i polichromię. Podobnych zmian dokonano w latach 1907 i 1916. W 1945 roku, w wyniku działań wojennych, została częściowo zburzona wschodnia ściana prezbiterium oraz uszkodzone wnętrza.

Obecnie kościół jest całkowicie odrestaurowany. Do ciekawszych przedmiotów kultu należą tu m.in. monstrancja klasycystyczna ufundowana na początku XIX wieku przez Jana Czermańskiego. W kościele znajduje się obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem z XVIII wieku. W 1863 roku zbudowano przy świątyni drewnianą dzwonicę, na rzucie kwadratu, o konstrukcji słupowej, oszalowaną, nakrytą dachem namiotowym z latarnią.

Ciekawostki

Początki osady Nowe Miasto wiążą się z istnieniem wczesnośredniowiecznego grodu na wzgórzu nad rzeką Soną, na którym później zbudowano drewniany dwór książęcy. Pod koniec XVI wieku został on po pożarze odbudowany z cegły. W XIV wieku odbywały się tutaj sądy (tzw. roki) i znajdowała się tu siedziba starostwa niegrodowego. Janusz I – książę mazowiecki – zatwierdził lokację miasta w 1388 roku. Książę Janusz dwukrotnie gościł na swoim dworze Witolda Kiejstutowicza (który był jego szwagrem). Po raz pierwszy miało to miejsce późnym latem 1382 roku, gdy Witold uciekł z niewoli u Jagielly. Przyjęcie, które przygotował mu wtedy Janusz, było chłodne: książę postawił przed Litwinem warunek chrztu w obrządku rzym-

skim, w efekcie czego ten, urażony, odjechał szukać pomocy u Krzyżaków. Witold pojawił się na Mazowszu jeszcze w 1389 roku. Wówczas Janusz również niechętnie powitał litewskiego księcia, a po uczcie odmówił mu złotego pucharu. Zgodnie z obyczajem dworskim naczynia, na których jadaliby goście, dawało się im w prezencie na dowód przyjaźni. Witold miał tego Januszowi nie wybaczyć do końca życia.

Mieszkańcy Nowego Miasta i okolic walczyli pod Grunwaldem w Chorągwi Janusza I (Starszego). W 1420 roku książę za zasługi w walce z Krzyżakami rozszerzył prawa miejskie chełmińskie dla Nowego Miasta. Przywileje te zostały następnie potwierdzone w 1450 roku przez księcia Bolesława IV, który wówczas nadał miastu przywilej utrzymania łaźni, postrzygalni sukna i wagi. Kolejne potwierdzenie praw miejskich miało miejsce w 1621 roku, a ich utrata nastąpiła w 1869 roku. Była to forma zemsty władz carskich za masowy udział mieszkańców miasta i okolic w powstaniu styczniowym (1863). Ostatnim burmistrzem miasta był Stanisław Iwanicki. Według Dykjonarza Erharda w kościele w Nowym Mieście znajdował się grobowiec księcia Bolesława.

W latach 1480–1482 księżna mazowiecka Barbara ufundowała w Nowym Mieście szpital dla ubogich i chorych, który utrzymywała parafia.

W XVI wieku i w 1. połowie XVII wieku nastąpił dynamiczny rozwój miasta, oparty na browarnictwie, gorzelnictwie i wyrobie sukna z hodowanych tu owiec.

W 1939 roku liczba mieszkańców Nowego Miasta osiągnęła 3000 osób. W czasie okupacji Niemcy urządzili tu duże getto dla ludności żydowskiej. Miejscowość została wyzwolona 17 stycznia 1945 roku przez oddziały Armii Czerwonej.

MISZEWO WIELKIE

Znajduje się tu dąb szypułkowy „Piasz” o obwodzie pnia 438 cm. Drzewo liczy około 500 lat, a w jego konarach znajduje się ponad stuletnia kapliczka Matki Boskiej.

Warto być – imprezy cykliczne**OSTATNI WEEKEND CZERWCA**

Jarmark Nowomiejski – od przeszłości do terażniejszości

Baza noclegowa i żywieniowa**GAWŁOWO****Gospodarstwo agroturystyczne „Koziołek”**

Gawłowo 53, 09-152 Ciekosyn
tel. 23 664 00 15, 691 079 856
e-mail: adam@cavaletto.info

www.cavaletto.info

Liczba miejsc: 20

Specjalizacja: jazda konna, hodowla koni

Gospodarstwo agroturystyczne „Rancho Aksamitka”

Gawłowo 2, 09-152 Ciekosyn
tel. 601 504 020

e-mail: rancho@aksamit.net.pl

www.rancho.aksamit.net.pl

Liczba miejsc noclegowych: 20

Liczba uczestników imprez: 200

Specjalizacja: wędkowanie, jazdy konne i wozem taborowym, wycieczki rowerowe, imprezy okolicznościowe

MISZEWO WIELKIE**Gospodarstwo agroturystyczne „Dębiny”**

Miszewo Wielkie 36, 09-120 Nowe Miasto
tel. 23 661 45 50, 600 072 522

e-mail: adamlasocki87@gmail.com

Liczba miejsc: 15

Specjalizacja: kuchnia myśliwska

NOWE MIASTO**Domino Pizzeria**

ul. Główny Rynek 17, 09-120 Nowe Miasto
tel. (23) 661 41 67

Kebab

ul. Główny Rynek 21, 09-120 Nowe Miasto
Liczba miejsc: 10

Red-Pub Restaurant

ul. Główny Rynek 29, 09-120 Nowe Miasto
Liczba miejsc: 20

ROSTKI**Gospodarstwo agroturystyczne „Bardoniówka”**

tel. 609 586 475

www.ziemiaplonska.pl/bardoniowka.html

Specjalizacja: hodowla zwierząt, minizoo

„Bardoniówka”

Gmina **PŁOŃSK**

Ciekawostki

17 sierpnia 1920 roku pod Arcelinem odbyła się zwycięska bitwa 1. Pułku Szwoleżerów im. Józefa Piłsudskiego, pod dowództwem majora Jerzego Grobickiego. Na pamiątkę tego wydarzenia gmina Płońsk organizuje od 2011 roku w Arcelinie rekonstrukcję bitwy pt.: *Szarża Arcelińska 1920.*

Warto zobaczyć – zabytki

BOGUSŁAWICE

Znajduje się tu zespół dworski z murowanym dworem i parkiem z końca XIX wieku. Dwór zbudowano dla rodziny Jaworowskich. Budynek jest parterowy, nakryty dachem naczółkowym, z ryzalitem w części środkowej przechodzącym w zwieńczoną trójkątnym naczółkiem wystawkę dachową. Wejście jest wzbogacone filarowym portykiem wspierającym balkon na piętrze. Pierwotnie dwór nie miał poddasza, powstało ono po ostatnim remoncie.

Dwór w Bogusławicach

ĆWIKLIN

Dwór w Ćwiklinie pochodzi z końca XIX wieku. To budynek parterowy, drewniany, z murowaną ścianą szczytową. Nakryty został dwuspadowym dachem, z sionką na osi zwieńczoną trójkątnym naczółkiem.

DALANÓWEK

Znajdują się tu ruiny dworu z początku XX wieku, który został zbudowany dla rodziny Moczarskich. W 1905 roku właścicielem majątku był Lucjan Klamborowski, w 1930 roku Stefan Sokołowski, a w 1997 roku posiadłość kupił Krzysztof Stankowski z Płońska. Budynek jest murowany z cegły, parterowy, na planie wydłużonego prostokąta, nieregularny. Układ wnętrz jest dwutraktowy. Neorenesansowy wystrój został wzbogacony między innymi bogato zdobioną żeliwną kratą balkonową na pierwszym piętrze ryzalitu. Zachowały się też pozostałości parku z końca XIX wieku.

JEŻEWO

Znajduje się tu zespół dworski z murowanym dworem z 2. ćwierci XIX wieku. W XIX wieku dwór należał do rodziny de Thun, skoligaconej z Jaworowskimi z Radzymina. Karol Ferdynand de Thun i jego żona Marianna ze Sternów – właściciele Jeżewa – są pochowani w podziemiach kościoła parafialnego w Radzyminie.

Figurka w Jeżewie

KLUCZEWO

Na uwagę zasługuje dwór, który został wybudowany według projektu Wiktora Bulaszewskiego w latach 1938–1939 dla rodziny Wierzchowskich. Majątek należał do rodziny nieprzerwanie od 1925 roku. Budynek jest parterowy, murowany i otynkowany. W jego stylistyce widać wpływ międzywojennego modernizmu.

KOZIMINY NOWE

Około 1925 roku powstał tu dwór, prawdopodobnie w wyniku gruntownej przebudowy wcześniejszej siedziby. Budynek jest parterowy, kryty dwuspadowym dachem, z sionką.

SKRZYNKI

Dwór w Skrzynkach powstał w 2. połowie XIX wieku. Parterowy budynek jest nakryty dachem naczółkowym. Wejście zostało poprzedzone sionką. Drewniana pierwotnie wystawka dachowa po wojnie została zmieniona na murowaną.

STRACHÓWKO

Dwór w Strachówku został wzniesiony w 1. połowie XIX wieku i na przełomie XIX i XX wieku przedłużony od północy. To budynek parterowy, nakryty dachem naczółkowym, z werandą poprzedzającą wejście.

SZPONDOWO

Wieś była wzmiankowana już od 1416 roku. Znajduje się tu zespół dworski, w skład którego wchodzi drewniany dwór z około 1900 roku i park z początku XX wieku. Między innymi w Szpondowie we wrześniu 1939 roku znajdowało się miejsce postojowe (zwane także lotniskiem połowym) jednostek lotniczych, podporządkowane organizacyjnie dowództwu Armii Modlin. Stacjonowała tu 152. Eskadra Myśliwska.

Wybrani artyści lokalni

ROBERT CHUDZYŃSKI

Mieszka w Pilitowie. Zajmuje się fotografią artystyczną. Jest technikiem fotografem – absolwentem Policealnego Studium Zawodowego w Warszawie.

STEFAN DOMINIAK

Mieszkał w Arcelinie. Był rolnikiem, a z zamiłowania poetą. Debiutował w 1996 roku. Wydał cztery tomiki poezji: „Zebrane z pola”, „Wyjęte z szuflady”, „O czym myślą gwiazdy” i „Dobre rady dla palaczy”. Zmarł w 2011 roku. Został pochowany na cmentarzu w Sarbiewie.

Robert Chudzyński

Wierzbowe warkocze

*Dogrzewa lipcowe słońce
Na łąkach suszy się siano
Upały wodę w rzece wypily
Parno i duszno od rana*

*Wierzba płacząca co rośnie
Od wieku nad brzegiem Płonki
Chciałaby umyć warkocze
Potem osuszyć je słonkiem*

*Schylila głowę nad wodę
Włosy dosięgły do strugi
Kapie je wierzba i suszy
Podziwia swoją urodę*

*Zielony cień fale liczy
Cicho na wodę się kładzie
Widok jest tak tajemniczy
Jak w romantycznej balladzie...*

Stefan Dominiak i Danuta Kucińska

ZBIGNIEW SZOSTAK

Urodzony w 1948 roku. Mieszka w Szerominie. Z wykształcenia technik mechanizacji rolnictwa. Zajmuje się kowalstwem zwykłym i artystycznym. Był nagradzany licznymi dyplomami, m.in. „Złotej Rączki” i dyplomem przyznany przez Ministerstwo Rolnictwa.

Zbigniew Szostak
– obudowa do termometru

Zbigniew Szostak

Warto być – imprezy cykliczne**CZERWIEC**

Miejsko-Gminne Zawody Sportowo-Pożarnicze Jednostek OSP

LIPIEC

Turniej Tenisa Ziemnego o Puchar Wójta Gminy Płońsk

SIERPIEŃ

Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Płońsk

„Szarża Arcelińska 1920 roku” – rekonstrukcja bitwy

WRZESIEŃ

Płońskie Gminne Dożynki (organizowane są od 2006 roku)

Dożynki Diecezji Płockiej i Ziemi Płońskiej VII Płońskie Gminne Dożynki Lisewo '2012

Gmina Płońsk

LEGENDA	
	graniczono
	granice powiatu
	granice gminy
	teren zabudowy
	teren rolniczy
	teren wodny
	teren leśny
	teren zielony
	teren rekreacyjny
	teren sportowy
	teren usługowy
	miasto
	osiedle
	składowisko odpadów
	składowisko odpadów zielonych
	składowisko odpadów zielonych
	składowisko odpadów zielonych
	składowisko odpadów zielonych
	składowisko odpadów zielonych
	składowisko odpadów zielonych
	składowisko odpadów zielonych
	składowisko odpadów zielonych
	składowisko odpadów zielonych
	składowisko odpadów zielonych
	składowisko odpadów zielonych

09-510 Świerka, Łódź 23
tel. 52 334 85 33
fax 52 334 86 42

BOŃKI**Zajazd Hetman – „Europejskie Centrum Szkoleń i Integracji”**

Bońki, ul. Osiedlowa 1, 09-100 Płońsk
tel. 602 707 596, 606 988 499, 23 662 05 02
e-mail: hetman@zajazd-hetman.pl
www.zajazd-hetman.pl

Liczba miejsc noclegowych: 21

Specjalizacja: wesela, bale, bankiety, dancin-
gi, studniówki, szkolenia, imprezy firmowe
i integracyjne

BRODY**Sala Weselna Alexis**

ul. Bydgoska 21, 09-100 Płońsk
tel. 660 573 745, 660 573 743
www.salaweselnaalexis.pl

Liczba miejsc noclegowych: 7

CEMPKOWO**Hotel „Bizarro”**

Cempkowo 53, 09-100 Płońsk
tel. 23 661 33 91, 500 242 605
e-mail: bizarrosmolinska@gmail.com
www.zajazdplonsk.pl

Liczba miejsc noclegowych: 33

DALANÓWEK**Restauracja „Malinowy Bzyk”**

Dalanówek 43a, 09-100 Płońsk
tel. 509 090 984
e-mail: lusia@malinowybzyk.pl
www.malinowybzyk.pl

ILINKO**Hotel „Orlik”**

Ilinko 3, 09-100 Płońsk
tel. 23 662 86 00 606 880 182
e-mail: recepcja@hotelplonsk.pl
www.hotelplonsk.pl

Liczba miejsc noclegowych: 53

Zajazd Staropolski

Ilinko 4, 09-100 Płońsk
tel. 604 264 601

POCZERNIN**Restauracja „Chata za wsią”**

Poczernin 10, 09-142 Załuski
tel. 23 676 73 68
e-mail: restauracja@chata-za-wsia.pl
www.chata-za-wsia.pl
Specjalizacja: imprezy okolicznościowe,
spotkania firmowe

SKARŻYN**Lipowy Gościniec**

Skarżyn, 09-100 Płońsk
tel. 506 147 192, 518 205 518

Zielone Północne Mazowsze

Skarżyn, 09-100 Płońsk
tel. 23 662 33 91
Liczba miejsc noclegowych: 6–10
Specjalizacja: sady owocowe

SZYMAKI**Hotel i restauracja „Gród Mazowiecki”**

Szymaki 45, 09-100 Płońsk
tel. 607 684 950, 608 815 493
e-mail: grod.mazowiecki@wp.pl
Liczba miejsc noclegowych: 14
Specjalizacja: imprezy okolicznościowe,
kuchnia staropolska

Zajazd Hetman

„Gród Mazowiecki”

Gmina **RACIAŻ**

RACIAŻ

Osadnictwo na terenach dzisiejszej gminy Raciąż rozpoczęło się wcześniej, o czym świadczą znaleziska – np. topór ze złamanym ostrzem, wykonany z rogu jelenia, znaleziony w okolicach Drozdowa. Stanowi on ślad pobytu ludności kultury wstęgowej rytej. Topór należy datować prawdopodobnie na czasy między 4300 a 4000 rokiem p.n.e. Z okolic m.in. Drozdowa, Kossobud, Szapska i Szczepkowa pochodzą również inne ciekawe znaleziska. Intensywny rozwój osadnictwa zaczął się właściwie na początku procesu tworzenia się państwa polskiego – pod koniec X wieku.

Warto zobaczyć – zabytki

BOGUCIN

Odkryto tu cmentarzisko kurhanowe z okresu rzymskiego. Miejscowość wzmiankowana była około 1240 roku.

DOBRSKA

DWÓR

Zbudowany został w 2. połowie XIX wieku. Budynek jest parterowy, nakryty dachem naczółkowym, z piętrowym ryzalitem w części środkowej, zwieńczony trójkątnym naczółkiem. Ryzalit został dobudowany pod koniec XIX wieku, gdy rozbudowywano posiadłość od strony południowej. Dobrska w 1783 roku były własnością Dobrskich i Żurawskich, w XX wieku Zarewiczów, od 1909 roku Barbary Jakuckiej, a następnie jej wnuka Stanisława Józefa Rościszowskiego. Jego majątek liczył 397 ha. Ostatni właściciel, urodzony w 1893 roku, brał udział w wojnie 1920 roku, został zamordowany w Auschwitz w 1942 roku.

DROZDOWO

DWÓR

Wzniesiony został w 1910 roku dla rodziny de Thun, wywodzącej się z Jeżewa. Jest parterowy, nakryty dachem dwuspadowym, z wystawką zwieńczoną trójkątnym naczółkiem. Przy wejściu znajduje się czterokolumnowy ganek z balkonem. Dwór wybudowany został na planie prostokąta, jest murowany z cegły i otynkowany. To budynek podpiwniczony, parterowy, z mieszkalnym

poddaszem. Całość jest skomponowana w duchu klasycyzmu. Elewację wyróżnia boniowanie pasowe. Okna zdobią opaski z kluczem.

W XVIII wieku w Drozdowie było trzech właścicieli – Drozdowscy, Pączkowscy i Samplawscy. W 1905 roku właścicielem został Antoni Ossowski, a w 1909 roku Wincenty de Thun, w końcu lat 20. XX wieku Jan de Thun. Majątek liczył wówczas 504 ha. Ostatnim dziedzicem był Stanisław de Thun, urodzony w 1894 roku, podpułkownik Wojska Polskiego, żołnierz Legionów, uczestnik wojny 1920 roku. Był on również żołnierzem Armii Krajowej, uczestniczył w powstaniu warszawskim 1944 roku. Został odznaczony Orderem Virtuti Militari i czterokrotnie Krzyżem Walecznych. Poległ 3 sierpnia 1944 roku przy ul. Leszno w Warszawie. Jego żona Eligia Zofia z Wachnowskich jest autorką znanej niegdyś powieści *Alarm dla miasta Warszawy trwa*, wydanej w 1946 roku.

Ciekawostki

W Drozdowie w 1863 roku kilkakrotnie przebywał generał Zygmunt Padlewski.

W Drozdowie Niemcy utworzyli cmentarz wojskowy, gdzie pochowano żołnierzy poległych podczas I wojny światowej.

GRALEWO

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚW. MALGORZATY

Parafia powstała pod koniec XIII wieku, pierwsza wzmianka o kościele pochodzi z 1385 roku. Od 1422 roku Gralewo należało do uposażenia kapituły katedralnej w Płocku.

Murowany kościół wybudowano w XV wieku, a konsekrowano go w 1598 roku. Świątynię przebudowywano po zniszczeniach czasów potopu szwedzkiego w XVII i XVIII wieku. W wyniku I wojny została częściowo spalona, następnie gruntownie odnowiona staraniem księdza Witolda Grotkowskiego w latach 1923–1928. Kościół był konsekrowany przez biskupa płockiego Leona Wetmańskiego 2 czerwca 1930 roku. Jest to murowana budowla późnogotycka, orientowana na planie prostokąta. W 1936 roku wykonano polichromię, a ołtarze i ambonę w latach 1934–1936 wykonał Ludwik Konarzewski – rzeźbiarz z Istebnej.

KACZOROWY

DWÓR

To dwór murowany z około 1870 roku. Park dworski pochodzi z końca XIX wieku. We dworze, podczas powstania styczniowego w 1863 roku, stacjonował generał Zygmunt Padlewski z wojskiem.

Kościół pw. św. Małgorzaty

CMENTARZ WOJENNY

Położony na terenie prywatnym, niedaleko przejazdu kolejowego. Założony został na planie kwadratu o wymiarach około 12 m na 12 m., otoczony jest niskim, kamiennym murem. Pierwotnie na mogiłach były ustawione krzyże i nagrobki z inskrypcjami w języku niemieckim. Trudno określić liczbę pochowanych tu niemieckich poległych w 1915 roku, bo cmentarz zachował się w złym stanie, a układ mogił jest zatarty. Nie zachowały się krzyże i nagrobki. Na terenie cmentarza rosną kilkudziesięcioletnie drzewa.

KOZIEBRODY

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚW. JAKUBA STARSZEGO

Parafia w Koziebrodach została erygowana 12 lipca 1373 roku. Wydzielono ją z parafii Drobin na specjalną prośbę tutejszych dziedziców, którą motywowali dużą odległością i złymi drogami. Prawdopodobnie był tutaj już kościół, który służył jako kaplica dworska, został wybudowany, aby była możliwość podziękowania Bogu po skończonych łowach w tutejszych lasach. Litwini spalili świątynię. Parafia podupadła. Dlatego erekcja została ponowiona 13 grudnia 1420 roku. Obecny kościół wzniesiono w 1880 roku według projektu Józefa Górskiego. Rozbudowano go w stylu neobarokowym w latach 1902–1903 zgodnie z projektem Stefana Szyllera. W ołtarzu głównym znajduje się obraz Matki Boskiej Częstochowskiej z XVII wieku, otoczony lokalnym kultem oraz późnogotycki krucyfiks z początku XVI wieku. Kaplica świętej Rodziny została dobudowana za czasów księdza Aleksandra Krasieńskiego (1902–1909). Obecne prezbiterium wystawiono w 1925 roku, gdy duszpasterzem parafii był ksiądz Stanisław Krzywkowski (1921–1936). Kościół wiele razy przebudowywano.

KOMUNIN STARY

Znajdują się tu pozostałości parku z początku XX wieku. Miejscowość była wzmiankowana już w 1400 roku.

KRAJKOWO

Miejscowość Krajkowo znana już była w XIV wieku. W 1883 roku był tu kościół i 17 domów. W 1920 roku w Krajkowie otwarto szkołę powszechną. Jesienią 1922 roku osiedliło się tu około 40 rodzin z powiatu łowickiego i skierniewickiego. Osadnicy kupili od właściciela w całości majątek Krajkowo. Przyniesli ze sobą swoją kulturę, język, obyczaje, przyczyniając się do rozwoju Krajkowa i okolic.

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚWIĘTEJ TRÓJCY

To świątynia murowana, pochodzi prawdopodobnie z XV wieku. Parafia Krajkowo należała do dekanatu sierpeckiego, erygował ją w 1401 roku biskup płocki Jakub z Korzkwi, który w 1418 roku uzyskał dla kościoła odpusty od papieża Marcina V.

Obecny kościół murowany wzniesiono zapewne w połowie XVI wieku. Po pożarze w 1777 roku odbudowano go w latach 1777–1779 staraniem Marcjanny z Iwańskich Niszczycyckiej, kasztelaneki brzesko-kujawskiej, kasztelanowej raciańskiej. Kolejne prace architektoniczne prowadzono w latach 1878 i 1909 (pokrycie dachu blachą). Kościół został uszkodzony w wyniku pożaru w 1936 roku. Po II wojnie światowej dokonano gruntownego remontu. Polichromia pochodzi z 1958 roku.

DWÓR

Pochodzi z około 1860 roku. Często zmieniał właścicieli. Należał między innymi do rodzin Krajkowskich, Kossobudzkich, Wołowskich, Pisarzewskich, Reuth. W latach 20. XX wieku stał się własnością rodziny Szelągowskich.

KRAŚNIEWO

DWÓR

Wzniesiony pod koniec XIX wieku. Jest to budynek parterowy, nakryty dachem dwuspadowym. W XVIII wieku Kraśniewo Zastrużne należało do rodziny Gumowskich (w 1783 roku do sędziego Gumowskiego). W 1909 roku właścicielem został Kazimierz Kostkowski, a w latach 20. XX wieku Stanisław Budny. Majątek liczył 202 ha.

NIEDRÓŻ MŁODY

Znajduje się tu zespół dworski z murem dworem z około 1860 roku oraz z parkiem z połowy XIX wieku.

STRÓŻĘCIN

Mieści się tu pozostałość parku z około 1900 roku. Warto zwrócić też uwagę na budynek podworski z początku XX wieku.

SZAPSK

Są tu pozostałości parku z około 1900 roku.

SZCZEPKOWO

Na początku XX wieku zbudowano tu murem dwór. Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z 1388 roku.

UNIECK

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚW. JAKUBA

Parafia Unieck powstała prawdopodobnie pod koniec XIII wieku, choć pierwsza wzmianka o kościele pochodzi dopiero z 1385 roku. Trudno powiedzieć, jak wyglądała i jak długo istniała pierwsza świątynia. W 1750 roku kasztelan sierpecki W. Wessel zbudował nowy kościół z trzema ołtarzami i dwiema wieżami na frontonie. Z poprzedniej świątyni zachował się obraz Matki Boskiej. Wszystko to spłonęło w 1806 roku. Przez kilkadziesiąt lat korzystano z niewielkiej drewnianej kaplicy, która uległa zniszczeniu w 1853 roku.

Obecny drewniany kościół o charakterze klasycystycznym został zbudowany przez księdza Ludwika Pajęckiego w 1871 roku z fundacji Leopolda Józefa Dramińskiego. Konsekrowany był przez biskupa Henryka Kossowskiego w 1886 roku. Uszkodzony został podczas działań wojennych w 1945 roku i w wyniku pożaru w 1950 roku. W latach 1989–1993 świątynię restaurował ksiądz Tadeusz Zajac. W ołtarzu głównym kościoła umieszczony jest obraz Matki Boskiej Częstochowskiej z obrazem św. Jakuba na zasłonie. Ołtarze boczne poświęcone są Chrystusowi Ukrzyżowanemu i Matce Bożej. W kościele znajduje się rzeźba Matki Bożej z Dzieciątkiem z XV wieku. Kościół wyposażony jest w dziewięciogłosowe organy z końca XIX wieku.

CMENTARZ PARAFIALNY

28 stycznia 1863 roku oddział powstańczy pułkownika Kazimierza Wolskiego został zaatakowany przez rosyjski oddział pod dowództwem pułkownika Sierżputowskiego, który z kolei zaatakował powstańców pod Glinojcekiem. Pułkownik Wolski nakazał odwrót. W Uniecku został otoczony przez kozaków. Większość Polaków zginęła w walce, a pozostali wraz z rannym dowódcą dostali się do niewoli i zostali rozstrzelani 10 lutego 1863 roku w Modlinie. Mieszkańcy Uniecka pochowali powstańców i w 1920 roku postawili upamiętniający ich pomnik. Mogiła znajduje się przy murze cmentarza, na lewo od wejścia.

Naprzeciwko mogiły powstańców, po drugiej stronie alei cmentarnej, znajduje się grób sędziego, zamordowanego przez bolszewików w 1920 roku.

Uwagę zwracają także mogiły ofiar terroru. W kwietniu 1943 roku i lipcu 1944 roku Niemcy zamordowali tu 70 osób. Na ścianie kaplicy cmentarnej umieszczono 4 tablice z nazwiskami poległych i pomordowanych mieszkańców Uniecka.

DWÓR

To murem obiekt z początku XX wieku. Pozostałości parku pochodzą z końca XIX wieku.

WEMPIŁY

Znajduje się tu park podworski z początku XX wieku.

ŻUKOWO WAWRZONKI

Wzmianki o wsi pochodzą z 1421 roku. Warto zwrócić uwagę na zespół dworski z murem dworem z końca XIX wieku. Interesująca jest znajdująca się w parku przy dworze kamienna rzeźba.

Baza noclegowa i żywieniowa**KRASZEWO GAŁUTY****Karczma Oleńka**

Kraszewo Gałuty 156, 09-140 Raciąż
tel. 509 741 454

PÓLKA RACIAŻ**Gospodarstwo turystyczne „Sielanka”**

Pólka Raciąż 80, 09-140 Raciąż
tel. 501 204 915, 509 691 181
e-mail: sielanka@sielanka.com.pl
www.sielanka.com.pl

*Liczba miejsc noclegowych: 15
(od maja do września)*

Specjalizacja: turystyka konna, wędkowanie,
imprezy okolicznościowe, wakacyjne obozy
jeździeckie dla młodzieży

SIERAKOWO**Stacja Paliw „Benz-Rol” S.C.**

Sierakowo, 09-140 Raciąż
tel. 23 679 20 37

*Liczba miejsc noclegowych: 17
Usługa MOP*

Gmina **SOCHOCIN**

Warto zobaczyć – zabytki

BIELE

Znajduje się tu grodzisko wczesnośredniowieczne oraz cmentarz ewangelicki.

BOŁĘCIN

Mieści się tu cmentarz żołnierzy radzieckich. Do dziś mogiły są odwiedzane przez rodziny poległych w II wojnie światowej.

GUTARZEWO

Zachował się tu park podworski z XVIII wieku.

KUCHARY ŻYDOWSKIE

Na uwagę zasługuje tu aleja lipowa z 2. połowy XIX wieku.

NIEWIKLA

Wieś była wymieniona w dokumentach Zakroczymskich Ksiąg Grodzkich Wieczystych w 1601 roku. Około 1885 roku wzniesiono dwór dla Ludwika Belina Kadłubowskiego.

Rycina dworu w Niewikli

Rezydencja została zaprojektowana przez architektów Karola Chojnackiego i Bronisława Brodzica-Żochowskiego, a jej projekt opublikowano w „Przeglądzie Technicznym” w 1876 roku. Po zakończeniu II wojny światowej pałac przeszedł w posiadanie Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej. W latach 1980–1982 doczekał się gruntownego remontu według projektu wykonanego w 1979 roku w mławskim biurze projektowym. Remont przeprowadzono w celu dostosowania pałacu do potrzeb biurowych Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej. Umieszczono tu salę konferencyjną, klub, stołówkę, przedszkole i sklepik. Zaingerowano też w bryłę budynku, dostawiając od strony południowej garaże.

SMARDZEWO

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM WNEBOWZIĘCIA NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY

Parafię pod wezwaniem św. Stanisława Kostki utworzono dopiero w 1980 roku. 300 lat wcześniej, w XVII wieku (dokładnie w 1680 roku) kasztelan zakroczymski Adam Biliński wystawił w Smardzewie kaplicę, w której około

Kościół pw. Wniebowzięcia NMP

1683 roku Stefan Krasinski – wojski ciechanowski – wracając spod Wiednia, sprowadził do Smardzewa obraz Matki Boskiej Bocheńskiej.

Wnętrze kościoła pw. Wniebowzięcia NMP

SOCHOCIN

KOŚCIÓŁ POD WEZWANIEM ŚW. JANA CHRZCICIELA

Przyjmuje się, że parafia istniała już w 1385 roku, kiedy to książę mazowiecki Janusz I nadał Sochocinowi prawa miejskie. Pierwszy, drewniany kościół, służył około 200 lat. Fundatorką drugiej świątyni była królowa Bona, której w 1528 roku król Zygmunt Stary nadał dożywotnio Sochocin wraz z parafią. Kościół został gruntownie odrestaurowany pod koniec XIX wieku – proboszczem był wówczas ksiądz Michał Langhani. W 1857 roku oddano do użytku nowy – trzeci kościół w Sochocinie. Jego budowę kierował proboszcz Kajetan Roman. Budowę czwartej – obecnej – świątyni rozpoczął w 1908 roku ksiądz Wincenty Chabowski i trwała ona 10 lat, a uroczystej konsekracji dokonał w 1918 roku biskup płocki Antoni Julian Nowowiejski (bierzmowanie z tej okazji przyjęło wówczas 4112 osób).

CMENTARZE

Sochocin Duchniki – znajdują się tu cmentarze: żydowski i prawosławny, ewangelicki, i tzw. morowy.

IZBA PAMIĄTKOWA GUZIKARSTWA

Mieści się w Gminnym Ośrodku Kultury w Sochocinie. Można tu obejrzeć wystawę historyczną z elementami etnograficznymi pt.: *Z bogactw natury. Sochocińskie guziki*. Historia guzików sochocińskich zaczyna się w XIX wieku, kiedy to zaczęły powstawać firmy produkujące konfekcję. Pierwsze guziki były tworzone z wylawianych z Wkry muszli. Docierały między innymi do Warszawy i Łodzi. Wystawa prezentuje również historię Sochocina.

WIERZBÓWIEC**KOŚCIÓŁ PARAFIALNY
POD WEZWANIEM ŚW. DOROTY**

Parafia w Wierzbówcu powstała w 2. połowie XIV wieku. Kościół był wymieniany w 1411 roku. Budynek jest murowany, położony na lekkim wzniesieniu na kamiennym fundamentcie. Był konsekrowany w 1774 roku jako filia kościoła w Sarbiewie. Świątynia została rozebrana w końcu XIX wieku. Na jej miejscu zachowane są ślady kamiennych fundamentów i fragmenty murów z cegieł

Krzyż i kamień upamiętniające kościół parafialny w Wierzbówcu z 1411 roku

Wybrani artyści lokalni**STANISŁAW PROKOPCZYK**

Urodzony w 1940 roku w Nowogródku. Mieszkał w Sochocinie. Artysta malarz, pedagog, znawca sztuki, romanista, uczestnik plenerów malarskich i autor wielu wystaw indywidualnych w kraju i za granicą. Maluje nastrojowe akwarele, wiernie oddające klimat sielskiej wsi i małego miasteczka. Wrażliwy na piękno przyrody, z nostalgią wspomina przeszłość i delikatnymi pociągnięciami pędzla powraca do krajobrazów lat dziecińczych.

Stanisław Prokopczyk
– „Bociany” i „Stary wiatrak”

ELŻBIETA KULIŃSKA

Poetka, obecnie na emeryturze, mieszka w Bołęczynie.

MAKI PŁOŃSKIE

Gdy stępił się niemiecki pazur
I wolność pukala do drzwi
Przyszli po nich nocą styczniową
Ciemniejszy od diabła
Spychali po schodach
Jak worki kartofli
Drutem powiązali ręce
I wywieźli na płońskie Piaski

Pojednani już z mrozem i śniegiem
Kwiaty Wolności Maki Ziemi Płońskiej
Zostali do dołu wrzuceni
Bez butów, bo się mogły przydać
Zasypani nacią i perzem
Lecieli jak ptaki, już wolni
Jeden jeszcze chciał wstać
Podniósł tylko rękę
Jakby salutował

Krzyczała noc strzałami w tył głowy
I rozpacz krwi płomieniem

Plakali ludzie na Piaskach
Szły matki płońskiej Golgoty
Ciągnęły ciała swych synów
Na dziecinnych sankach
Które minutą ciszy dzwoniły
A ojciec na rękach syna poniósł
Dwa kilometry do domu

Ucichły strzały
I ziemia pachniała chlebem
Lecz czas wolności wmawiany
Na ustach miał nadal knebel

Mchem porośnięta pamięć pozostanie
A to, co ważne, trwać będzie.

Warto być – imprezy cykliczne**STYCZEŃ**

Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy

Koncert Kolęd

MARZEC

Koncert z okazji Dnia Kobiet

MAJ

Święto Konstytucji 3 Maja

Koncert z okazji Dnia Matki

CZERWIEC

Festyn z okazji Dnia Dziecka

LIPIEC

Dni Sochocina

SIERPIEŃ

Uroczystości z okazji Bitwy nad Wkrą w 1920 roku

PAŹDZIERNIK, LISTOPAD, GRUDZIEŃ

Koncertowa Jesień – koncerty zespołów muzycznych (rockowych, folkowych), dyskoteki, spotkania z ludźmi teatru, filmu i estrady

LISTOPAD

Uroczystość z okazji Narodowego Święta Niepodległości

Andrzejkki – gry, zabawy, wróżby, dyskoteka

GRUDZIEŃ

Mikołajki

Zapusty w Idzikowicach

BARAKI

Gospodarstwo agroturystyczne
„Januszów”

Baraki 22, 09-110 Sochocin
tel. 602 231 947

Liczba miejsc noclegowych: 8

Specjalizacja: wędkarstwo

BOŁĘCIN

Restauracja „Przystań”

Bołęcín 40, 09-110 Sochocin

KĘPA

Hotel Bonifacio Spa & Sport Resort ****

Kępa koło Sohocina

e-mail: biuro@hotelbonifacio.pl

www.hotelbonifacio.pl

SOCHOCIN

„Bar nad rzeczką”

ul. Nadrzeczna 8, 09-110 Sochocin

ŚLEPOWRONY

Zagroda Huculska

Ślepowrony 35, 09-110 Sochocin

tel. 513 665 593, 511 037 266

e-mail: zhslepowrony@wp.pl

www.zagrodahuculska.com.pl

Liczba miejsc: 20

Specjalizacja: organizacja przyjęć
okolicznościowych

Oferta sezonowa od marca do listopada

RZY

Gospodarstwo agroturystyczne
„Leśniczówka Paryż”

Rzy 44, 09-110 Sochocin

tel. 23 671 83 70, 604 787 143

www.modr.mazowsze.pl

Liczba miejsc noclegowych: 8

Specjalizacja: organizacja
impresyjnościowych, kuchnia

na bazie własnych wyrobów

Gmina **ZAŁUSKI**

ZAŁUSKI

Warto zobaczyć – zabytki

KAMIENICA

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM OPATRZNOŚCI BOŻEJ

Informacje o wsi Kamienica pochodzą z XIII wieku. Parafia została założona prawdopodobnie w pierwszej połowie XIV wieku, choć pierwsza wzmianka pojawiła się dopiero w 1425 roku. Kościół nosił w XV wieku wezwanie Dziesięciu Tysięcy Męczenników. W połowie XVI wieku zbudowano kolejny, drewniany kościół, z dwiema bocznymi kaplicami, który konsekrował biskup Andrzej Noskowski, urodzony w pobliskim Noskowie. Wnętrze świątyni było wyposażone w pięć ołtarzy. Następną budowlę wzniesiono w latach 1727–1730 z fundacji A. Strzałkowskiego, chorążego zakroczymskiego. Konsekrował ją 20 maja 1739 roku biskup Marcin Załuski. W 1915 roku kościół spalili Rosjanie. W 1916 roku pobudowano drewnianą kaplicę, która służyła przez 29 lat jako kościół parafialny. W 1935 roku ksiądz Stanisław Morawski rozpoczął budowę murowanego kościoła, według projektu architektów Leona Tarasiewicza i Leona Antoszewskiego. Fundamenty wytyczono wokół istniejącej kaplicy. Do 1939 roku wykonano stan surowy i przykryto budowlę dachem. Po wojnie wznowiono prace przy nowym kościele. Rozebrano też stojącą wewnątrz kaplicę. 2 września 1945 roku uroczystie poświęcono nową świątynię i zaczęto w niej odprawiać nabożeństwa.

KROCZEWO

Kroczevo jest największą wsią w gminie Załuski. Mieści się tu szkoła podstawowa, gimnazjum, przedszkole, sklepy, bank, kościół z XV wieku. Nie istnieje już budynek Poczty Królewskiej. Dawniej znajdowało się tu również lotnisko, obecnie jest to teren prywatny. Korzystają z niego amatorzy motolotni. W Kroczewie stał do 1945 roku dwór rodziny Czarnowskich herbu Grabie, zbudowany około 1928 roku. Zarówno budynek, jak i zabudowania gospodarcze majątku wysadzili w powietrze wycofujący się w styczniu 1945 roku Niemcy. Po rezydencji pozostały jedynie fundamenty i imponujący park podworski z systemem dwóch stawów połączonych stumetrowym kanałem.

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIEM ŚW. JANA CHRZCICIELA

Pierwsze informacje na temat Kroczevo pojawiły się około 1350 roku i dotyczyły kościoła. Parafia pod wezwaniem Matki Boskiej Bolesnej była erygowana w XIV wieku, a wzmianki na jej temat pochodzą z 1424 roku.

Wnętrze kościoła pw. św. Jana Chrzciciela

CMENTARZ

Uwagę zwraca żeliwny nagrobek z dekoracją w stylu empire z około 1852 roku. W zwieńczeniu widoczna jest podstawa zniszczonego ażurowego krzyża. Została tu pochowana Krystyna z Finków Grąbczewska (1786–1852). Była ona trzykrotnie zamężna, a jej ostatni mąż, Paweł Grąbczewski, był posłem plockim na sejm w 1830 roku i między innymi jego podpis znalazł się na akcie detronizacji cara Mikołaja I. Na cmentarzu pochowany jest Andrzej Krzysztof Czara z Załusk, twórca z „ART PŁONA”.

Ciekawostki

Teresa ze Zbyszewskich Czarnowska, wdowa po Kazimierzu Czarnowskim (1835–1912), właścicielu dóbr Kroczewo, doprowadziła w latach 70. lub 80. XIX wieku do urządzenia parku krajobrazowego wokół kroczewskiego dworu. Była ona spowinowacona z Henrykiem Sienkiewiczem. Jedną z jej córek nawet z nim swatano. Jej prawnuk to Konstanty Aleksander Jeleński zwany Kotem lub Kocikiem (1922–1987). W szkole średniej uczył się w jednej klasie z Krzysztofem Kamilem Baczyńskim. Na początku II wojny światowej pracował jako sekretarz generała Bolesława Wieniawy-Długoszewskiego, ówczesnego ambasadora RP w Rzymie, wkrótce potem wstąpił do wojska. Pełnił służbę jako tłumacz w kwaterze generała Władysława Sikorskiego. W 1944 roku brał udział w inwazji na Normandię, walczył o wyzwolenie Belgii i Holandii. Po wojnie pozostał na emigracji. Pracował jako eseista, krytyk i tłumacz. Jako pierwszy popularyzował na Zachodzie twórczość Witolda Gombrowicza. Był przyjacielem Jerzego Giedroycia i współpracownikiem paryskiej „Kultury”.

Niepiekła to wieś w parafii Kroczewo, wymieniana już w 1376 roku. Nazwa „Niepiekła” została przyjęta od wsi Niepiekły w ziemi drohickiej (Podlasie). Ta zaś wzięła nazwę od wsi Niepiekły (obecnie Niepiekła) w ziemi zambrowskiej (Księstwo Mazowieckie). Znany etymolog – Henryk Martenka – twierdzi, że nazwa ta nie ma nic wspólnego z „piekłem” czy jego zaprzeczeniem, czyli „niebem”, ale jest związana z zaprzeczeniem „pieczenia”. Sprawę pochodzenia nazwy wsi wyjaśnił dokument wystawiony w 1376 roku, w którym książę mazowiecki Janusz Starszy uwolnił kmieci z Kosewa od powinności za wyjątkiem podatku łąnowego. Dokument ten uwiarygodnili świadkowie, a wśród nich wojski zakroczyński o imieniu Niepiekło (*Nepeklo tribunus zacrocziemiensi*), który podpisał się na przywileju księcia Janusza Mazowieckiego Starszego dla kmieci z Kosewa. Na kolejnych zachowanych dokumentach z lat 1424–1427 Niepiekło (Niepiekły) jest nazwą wsi w ziemi zakroczyńskiej. W 1430 roku nazwa była związana z rycerzem Ściborem herbu Rawicz z „Niepieków i Załusek” w ziemi zakroczyńskiej na Mazowszu. Tenże Ścibor wraz z Mirzonem otrzymał od księcia Janusza I Starszego nadanie 30 włók ziemi we wsi Wyszomierz w ziemi nurskiej w okolicach Ostrowii w parafii szumowskiej (między 1414 a 1425 – prawdopodobnie 1423). Obecnie jest to wieś Wyszomierz Wielki, leżąca przy szosie Warszawa – Białystok. W dokumentach mieszkańcy wsi Niepiekła występują w aktach sądowych wielokrotnie. Sprawy dotyczą zazwyczaj rozliczeń finansowych. W wielu przypadkach występują jako świadkowie. W księgach zakroczyńskich z lat 1424–1427 występują 17 razy, a w księgach z lat 1434–1437 – 48 razy.

STARE WROŃSKA, NOWE WROŃSKA

To wsie w parafii Wrona. Do 1800 roku istniała parafia we Wrońskach z kościołem pod wezwaniem św. Marii Magdaleny i św. Doroty. Po pożarze świątyni teren parafii włączono do Wrony.

Stajnie we Wrońskach

STRÓŻEWO

KAPLICA POD WEZWANIEM ŚW. ANDRZEJA

W miejscu, gdzie obecnie mieści się kaplica, stał punkt katechetyczny, który następnie przerebiono. Miało to miejsce na początku lat 90. XX wieku.

SZCZYTNO

Z XVIII wieku pochodzi pierwotnie drewniany, obecnie murowany dwór. Jego charakterystyczną cechą jest dach łamany, tzw. polski, dawniej kryty gontem. W pobliżu znajduje się park z XIX wieku i stawy o wybrukowanym dnie i o zróżnicowanym poziomie lustra wody. Dwór był zbudowany dla Franciszka i Mariany z Naborowskich, małżonków Zembruskich. W 1939 roku majątek kupiła rodzina Gutkowskich herbu Rawicz. Napisy na kapliczce upamiętniają członków rodziny, którzy walczyli za ojczyznę: kapitana Mikołaja Gutkowskiego służącego w 38. Pułku Strzelców Lwowskich, poległego w 1920 roku pod Kijowem i Jana Gutkowskiego – lekarza w randze porucznika, zamordowanego w 1940 roku w Starobielsku.

W 1958 roku w pobliżu Szczytna odkryte zostały solankowe źródła termalne (ok. 40°C), które do tej pory nie są eksploatowane.

Stara śluza w Szczytnie

Dwór z XVIII wieku w Szczytnie

ZDUNOWO

Wieś wzmiankowana była po raz pierwszy w 1398 roku w Kodeksie Mazowieckim. Tu w 1939 roku funkcjonowało lotnisko polowe. Więcej informacji na ten temat można znaleźć na stronie: www.zaluski.iap.pl

ZŁOTOPOLICE

W lesie w Złotopolicach otwarto w 2008 roku pierwszą na terenie powiatu płońskiego edukacyjną ścieżkę przyrodniczą.

Biografie warte uwagi

PROF. STEFAN CZARNOWSKI (1879–1937)

Urodził się w Kroczewie. To socjolog, historyk kultury XIX i XX wieku. Wywodził się z rodziny ormiańskiej, przybyłej do Polski w XVIII wieku. Był człowiekiem wszechstronnie wykształconym i działaczem politycznym. Udział w jednej z manifestacji politycznych przysporzył nawet krótkim pobytom w więzieniu w Cytadeli Warszawskiej (1902). W 1916 roku wstąpił do Legionów Polskich. Służył w wojsku polskim w okresie wojny polsko-radzieckiej, dowodził kompanią (w stopniu kapitana). W latach 1920–1923 wykładał geografię wojskową w Wyższej Szkole Wojennej w Warszawie. Po odejściu z wojska (1923) podjął pracę w Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie, gdzie kierował Katedrą Religioznawstwa. W 1926 roku habilitował się i został docentem w Katedrze Historii Kultury Uniwersytetu Warszawskiego; od 1930 roku był profesorem nadzwyczajnym i kierownikiem Katedry Historii Kultury (od 1934 Katedry Socjologii i Historii Kultury), od 1936 roku został profesorem zwyczajnym. Gościnnie prowadził wykłady w Ecole Pratique des Hautes Etudes w Paryżu (1928–1929). Za udział w wojnie z Rosją został odznaczony Krzyżem Walecznych (1920).

Wybrani artyści lokalni

ANDRZEJ KRZYSZTOF CZARA

Mieszkał w Załuskach. Z zawodu był technikiem weterynarii, a z zamiłowania rzeźbiarzem. Zmarł w 2007 roku. Pochowany jest na cmentarzu w Kroczewie.

Jedna z rzeźb Andrzeja Czary

PIESZA ŚCIEŻKA PRZYRODNICZO-DYDAKTYCZNA W ZŁOTOPOLICACH

Ścieżka powstała w wyniku współpracy Urzędu Gminy Załuski i Nadleśnictwa Płońsk, przy wsparciu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Nazwa ścieżki: Piesza ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna w Złotopolicach

Długość ścieżki: 2,8 km

Czas przebycia: 1 h 10 min

Trasa: Nadleśnictwo Płońsk – kompleks leśny Złotopolice

Ścieżka przebiega przez kompleks leśny w miejscowości Złotopolice

Na trasie ścieżki znajduje się 7 przystanków edukacyjnych:

1. Użytek ekologiczny
2. Rola lasu
3. Piętra i ich mieszkańcy
4. Dokarmianie zwierzyny
5. Rady na odpady
6. Drewno doskonały produkt
7. Ciekawostki z życia drzew

Piesza część trasy została rozbudowana o ścieżkę rowerową, na której zostały utworzone nowe stanowiska edukacyjne:

1. Rola grzybów i owadów
2. Ochrona przyrody
3. Drzewostan zachowawczy świerka
4. WDN
5. Mrowisko i jego mieszkańcy

Ścieżka przebiega przez Naruszewski Obszar Chronionego Krajobrazu. Długość całej ścieżki wynosi około 10 km.

Na ścieżce znajduje się wyłączony drzewostan nasienny, oznaczony tajemniczym skrótem WDN. Jest to jedyny taki drzewostan nasienny na Mazowszu, tworzą go ponad stuletnie świerki. Powierzchnia drzewostanu wynosi 21,37 ha. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że świerk rośnie tu poza obszarem swojego naturalnego zasięgu.

Strona internetowa: www.zielonalekcia.pl

Warto być – imprezy cykliczne**LUTY/MARZEC**

Gminny Turniej Tenisa Stołowego dla szkół podstawowych

KWIECIEŃ LUB MAJ

Zamociaćko Załuski – impreza weekendowa, turystyczno-przeprawowa z użyciem pojazdów na 4 koła, odbywa się na wyznaczonych trasach na terenie gminy Załuski i częściowo gminy Naruszewo

MAJ/CZERWIEC

Rozgrywki w Piłkę Nożną o Mistrzostwo Gminy

OSTATNIA NIEDZIELA MAJA

Złotopolickie pejzaże muzyczne – koncerty fortepianowe w plenerze w miejscowości Złotopolice w Gawrze

MAJ LUB LISTOPAD

Koncerty patriotyczne w kościołach parafialnych W Kamienicy lub Kroczewie

CZERWIEC

Festiwal Truskawki

WIOSNA/JESIEŃ

Rozgrywki w Piłkę Nożną o Mistrzostwo B Klasy Ciechanowskiej

LISTOPAD/GRUDZIEŃ

Powiatowy Turniej Piłki Siatkowej Dziewcząt szkół gimnazjalnych o Puchar Wójta Gminy Załuski

NOWE OLSZYNY**Pensjonat „U Alexa”**

Nowe Olszyny 29, 09-142 Załuski
tel. 692 399 883, 514 344 140
e-mail: farma@noweolszyny.pl
www.noweolszyny.pl
Liczba miejsc: 40

Perłowy Dwór

Nowe Olszyny 29, 09-142 Załuski
tel. 500 283 100
e-mail: kontakt@perlowydwor.pl
www.perlowydwor.pl
Liczba miejsc: 300

MICHAŁÓWEK**Restauracja „Zajazd Myśliwski”**

Michałówek, 09-142 Załuski
tel. 23 661 95 42

„Dworek Marzenie”

PRZYBOROWICE GÓRNE**„Dworek Marzenie”**

Przyborowice Górne 5, 09-142 Załuski
tel. 23 661 93 72, 606 497 143
e-mail: dworek_marzenie@interia.pl
www.dworekmarzenie.pl
Liczba miejsc noclegowych: 40

WOJNY**Gospodarstwo Agroturystyczne**

Wojny 2, 09-142 Załuski
tel. 602 609 252
Liczba miejsc noclegowych: 10

ZAŁUSKI**Bar gastronomiczny**

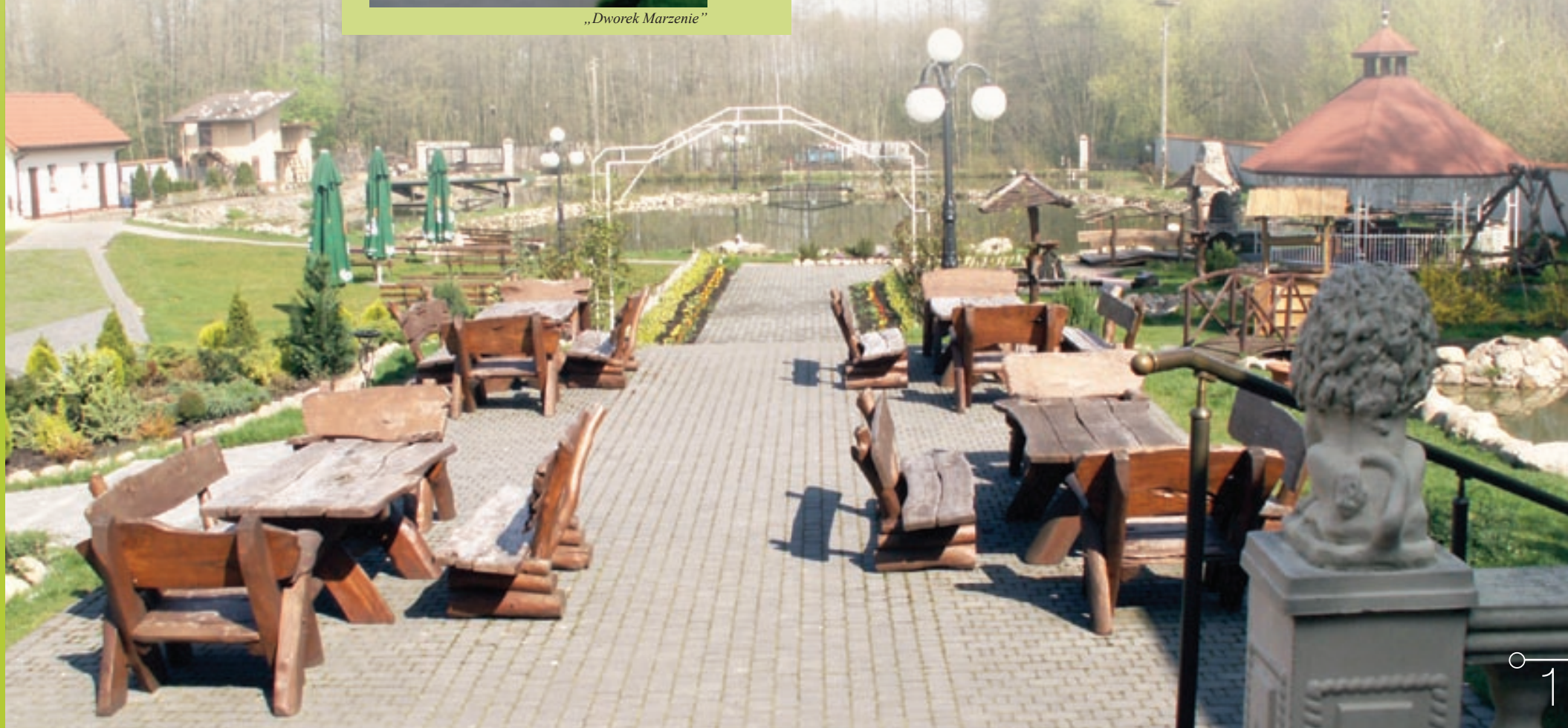
09-142 Załuski
tel. 23 662 71 90

Gospodarstwo Agroturystyczne „Za Lasem”

Załuski 18, 09-142 Załuski
tel. 23 664 10 73
e-mail: zalasem@interia.eu
www.zalasem.cba.pl
Liczba miejsc noclegowych: 10
Specjalizacja: jazda konna, przejażdżki bryczką, wozami, programy edukacyjne, np. związane z obsługą koni

Gościniec Pod Różą

Załuski, 09-142 Załuski
tel. 501 507 468
e-mail: gosciniestopodroza@gmail.com
www.gosciniestopodroza.pl
Liczba miejsc noclegowych: 35

BIBLIOGRAFIA

Czaykowski F., *Regestr Diecezjów Franciszka Czaykowskiego czyli właściciele ziemscy w Koronie 1783–1784*, Warszawa 2006.

Dziedzictwo kulturowe Mazowsza. Archeologia – architektura – etnologia, pod red. W. Brzezińskiego, M. Sołtysiaka, A. Stawarza, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 2001.

Dzieje Mazowsza, pod red. H. Samsonowicza, t. I, Pułtusk 2006.

Dzieje Miasta Płońska, red. naukowy A. Kociszewski, Ciechanów 1983.

Galicka I., Sygietyńska H., *Katalog Zabytków Sztuki w Polsce*, zeszyt 9 (*Mława i okolice*), zeszyt 15 (*Okolice Płocka*), zeszyt 16 (*Płońsk i okolice*), zeszyt 23 (*Powiat Sierpecki*), Warszawa 1985.

Grzybowski M., *350-lecie kościoła parafialnego w Królewie 1639–1989*, Płock 1989.

Grzybowski M., *Materiały do dziejów ziemi Płockiej. Ziemia Płońska*, Płock 2010.

Grzybowski M., A. Kociszewski, *Sochocin na przestrzeni wieków*, Ciechanów–Sochocin 2000.

Jurek T., *Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu*, <http://www.slownik.ihpan.edu.pl/>

Juskiewicz R., *Powstanie Styczniowe na Północnym Mazowszu [w:] Warszawa i Mazowsze w walce o niepodległość kraju w latach 1794–1920*, pod red. A. Koseckiego i A. Stawarza, Warszawa 2001.

Kaczorowska T., *Maciej Kazimierz Sarbiewski SJ na Litwie*, Sarbiewo 2011.

Kaczorowska T., *Maciej Kazimierz Sarbiewski SJ na Mazowszu*, Ciechanów 2005.

Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, pod red. M. Milanowskiej i J. Sito, t. X, zeszyt 20 (*Pułtusk i okolice*), Warszawa 1999.

Kociszewski A., *Mazowsze w epoce napoleońskiej*, Ciechanów 1976.

Komorowski H., *Parafia św. Michała Archaniola w Płońsku*, Płońsk 2001.

Krysiak A., *Baboszewo i okolice*, Baboszewo 2010.

Kulesza A., *Smardzewska Pani z dziejów parafii i regionu*, Smardzewo 1999.

Lewandowski E., *Doktor Leon Rutkowski i jego Płońsk*, Płońsk–Ciechanów 2002.

Lewandowski E., *Stulecie Banku Spółdzielczego w Płońsku*, Płońsk 2000.

Libicki P., Libicki M., *Dwory i palace wiejskie na Mazowszu*, Poznań 2009.

Mazowsze Ciechanowskie. Moja „Mała Ojczyzna”. Szkice z dziejów regionu (do roku 1918), Ciechanów 1996.

Mazowsze Ciechanowskie. Moja „Mała Ojczyzna” II. Szkice z dziejów regionu (od roku 1918), koncepcja i oprac. A. Kociszewski i J. Pełka, Ciechanów 1997.

Mączewska K., Kwiatkowska–Pisarska A., *Niezwykła historia zwykłej Parafii*, Warszawa 2007.

Mikołajczak A., *Łacina w kulturze polskiej. Łacińskie dziedzictwo, czyli jak staliśmy się Europejczykami*, Wrocław 1998.

Mond B.S., Gintel J., *Historia 205 Pułku Piechoty Ochotniczej im. Jana Kilińskiego*, Warszawa 1932.

Paszkievicz J., *Z bogactw natury. Sochocińskie guziki*, Płock 2009.

Płońsk i Ziemia Płońska w XIX i XX w. na tle dziejów Mazowsza Północnego, pod red. A. Koseskiego i J. Szczepańskiego, Płońsk 1998.

Pobyty Henryka Sienkiewicza w Poświętnem (sierpień 1865–sierpień 1866), Pracownia Dokumentacji Dziejów Miasta, zeszyt 3, Płońsk 2001.

Pulcyn T., *300-lecie oddania Diecezji Płockiej pod opiekę Matki Bożej Smardzewskiej*, Smardzewo 2011.

Sęczys E., *Szlachta wylegitymowana w Królestwie Polskim w latach 1836–1861*, Warszawa 2007.

Skieleczyński Z., *Dawny Brochów*, Leszno 1993.

Szczepański J., *Mazowsze Północne w XIX–XX w.*, Warszawa–Pułtusk 1997.

Szlachta Wylegitymowana w Królestwie Polskim w latach 1836–1861, oprac. E. Sęczys, Warszawa 2007.

Warszawski J., *Dramat rzymski Macieja Kazimierza Sarbiewskiego TJ (1622–1625)*, Rzym 1984.

Warszawski J., *Mickiewicz uczniem Sarbiewskiego*, Rzym 1964.

Zawadzki J., *Tradycja Mazowsza. Powiat płoński. Przewodnik subiektywny*, Warszawa 2012.

Zieliński J., *Tysiąc lat dziejów Raciąża i ziemi raciańskiej*, Raciąż 2005.

Żabowski J., *Płońska Konspiracja Patriotyczna 1939–1956*, Warszawa 2003.

STRONY INTERNETOWE:

www.gminababoszewo.pl

www.czerwinsk.pl

www.dzierzazna.pl

www.ugjoniec.pl

www.ugplonsk.pl

www.naruszewo.pl

www.nowemiasto.win.pl

www.powiat-plonski.pl

www.plonsk.pl

www.raciaz.iap.pl

www.miaistoraciaz.pl

www.sochocin.pl

www.zaluski.iap.pl

ZEBRANIE MATERIAŁU I ZDJĘĆ: Sławomir Zembrzuski
OPRACOWANIE I KOREKTA: Justyna Sarzalska
KOORDYNATOR WYDANIA: Anna Goliasz, Starostwo Powiatowe w Płońsku
TLUMACZENIE: język angielski – Lucyna Tate LOGOS

Ponadto w pracach nad wydaniem publikacji uczestniczyli:

Agnieszka Michniewicz – Towarzystwo Miłośników Ziemi Płońskiej
Justyna Gajewska – Starostwo Powiatowe w Płońsku
Jolanta Marzęcka – Miejskie Centrum Kultury w Płońsku (MCK)
Bożena Kaliściak – Miejska Biblioteka Publiczna im. Henryka Sienkiewicza w Płońsku
Danuta Kucińska – Lokalna Grupa Działania „Przyjazne Mazowsze” (LGD)
Paweł Sawicki – Urząd Gminy Płońsk

ZDJĘCIA: Sławomir Zembrzuski, Robert Chudzyński, Krzysztof Kłodowski,
zbiory Starostwa Powiatowego w Płońsku, zbiory Reginy Sadowskiej, zbiory MCK i MBP w Płońsku,
zbiory Urzędu Gminy w Sochocinie.

Powiat Płoński

Towarzystwo Miłośników Ziemi Płońskiej

WYDAWCY:

Powiat Płoński

ul. Płocka 39, 09-100 Płońsk, tel. 23 662 77 64–66, fax 23 662 38 16

Pomorska Oficyna Wydawniczo-Reklamowa Jarosław Skrzypczak

85-219 Bydgoszcz, ul. Nakielska 156C, tel./fax 52 348 75 20

e-mail: marketing@oficyna.bydgoszcz.pl, www.oficyna.bydgoszcz.pl

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD: Małgorzata Jonoszak

REDAKCJA: Artur Kubasik

DRUK: ARGONEX, Bydgoszcz

© Copyright by Powiat Płoński

Wszelkie prawa zastrzeżone / All rights reserved

ISBN 978-83-936300-1-1

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z zakresu małych projektów
w ramach działania 413. Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju, objętego PROW na lata 2007–2013
za pośrednictwem Lokalnej Grupy Działania „Przyjazne Mazowsze”

Autorzy i zespół redakcyjny serdecznie dziękują za współpracę:

lokalnym twórcom ze Stowarzyszenia „ART PŁONA”, Krzysztofowi Kłodowskiemu,
urzędom miast i gmin w powiecie płońskim, Marzenie i Janowi Józwiakom, Reginie Sadowskiej
oraz Pomorskiej Oficynie Wydawniczo-Reklamowej w Bydgoszczy